

Om grunnlaget for inntektsoppgjørene 1970

Rapport nr. 1, 1970

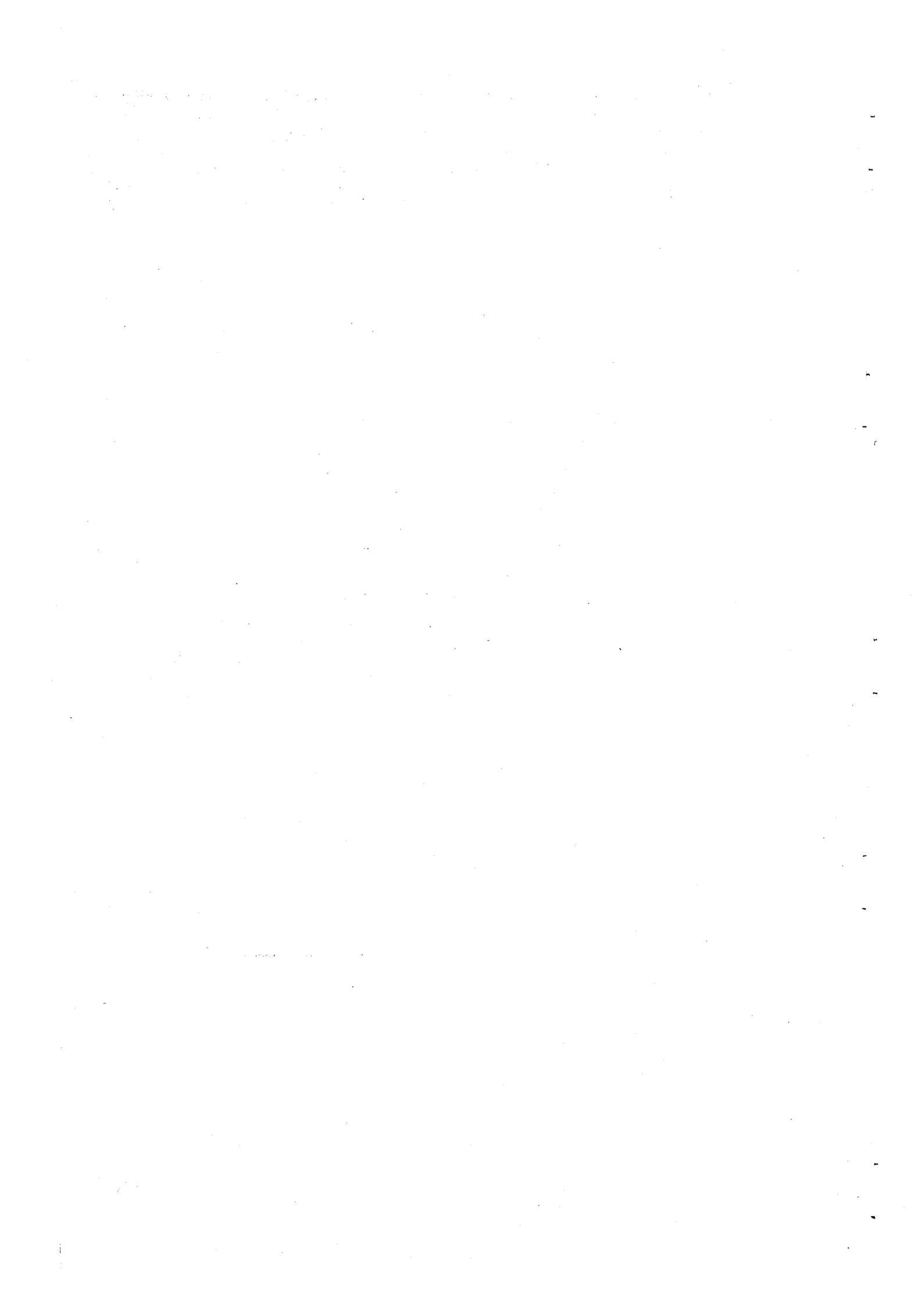
fra Det tekniske beregningsutvalg for inntektsoppgjørene

Oslo, 6. februar 1970

Innhold.

	Side
Kap. 1 Oversikt og sammendrag	5
Kap. 2 Inntektsutviklingen i de senere år	8
1. Produksjonsvekst og bytteforhold overfor utlandet	8
2. Inntekter og priser	11
3. Eierinntektene i de konkurranseutsatte næringer utenom fiske	11
4. Faktorer bak pris- og inntektsutviklingen	11
5. Den faktiske utvikling og Beregningsutvalgets prognose ved forrige inntektsoppgjør	11
Kap. 3 Lønnsutviklingen innenfor N. A. F.'s tariffområde	14
1. Lønnsutviklingen for hovedgrupper	14
2. Lønnspredning	17
Kap. 4 Konsumprisutviklingen i de senere år	19
1. Bevegelsen i konsumprisindeksen	19
2. Alternativ gruppering av konsumprisindeksens materiale	20
3. Den reviderte konsumprisindeks	22
Kap. 5 Utviklingen i disponibel realinntekt 1959—1969	24
Kap. 6 Utsiktene for prisutviklingen i de nærmeste måneder	30
Kap. 7 Utviklingen i Norges konkurranseevne	30
1. Konsumprisene	30
2. Engrospriser og lønnskostnader pr. produsert enhet i industrien	31
3. Lønnsdata for Norge og andre land	32
4. Forholdene på arbeidsmarkedet	35
Kap. 8 Konjunktursituasjonen	35
1. Verdensøkonomien	35
2. Norsk økonomi	36
Kap. 9 Beregninger av virkningen av inntektsoppgjørene 1970	37
1. Beregningsutvalgets forutsetninger	37
2. Prognoser	40
3. Virkningstabell for 1969	41
4. Skatteomleggingen og prognoseresultatene	41
Vedlegg: Tabeller	47

Til Lønns- og prisdepartementet.

Ved kongelig resolusjon av 7. mars 1969 ble det oppnevnt et teknisk beregningsutvalg i tilknytning til inntektsoppgjørene. Utvalget som ble oppnevnt for 4 år, fikk følgende mandat:

«Utvalget skal i tilknytning til inntektsoppgjørene legge fram det best mulige faktiske tallmessige bakgrunnsmateriale og presentere det i en slik form at uenighet partene imellom om faktiske økonomiske forhold så vidt mulig kan unngås.

Utvalget skal utforme sine utredninger slik at den sannsynlige økonomiske effekt av alternative inntektsoppgjør så vidt mulig kan utledes av utredningene, herunder virkningene på priser, inntekter og inntektsfordeling.

Utvalget skal kunne foreta etterregning av virkningen av oppgjør som er avsluttet.

Utredningene avgis til Lønns- og prisdepartementet og forelegges Kontaktutvalget.»

Utvalget oversender herved sin rapport om inntektsoppgjørene 1970. Rapporten har i store trekk samme oppbygging som den rapport som ble lagt fram foran forrige inntektsoppgjør.

Mandatet pålegger oss spesielt å søke å legge fram beregninger (prognoser) over virkningene på priser og inntektsfordeling av alternative inntektsoppgjør. I valget av emner ellers har vi lagt særlig vekt på å skaffe fram materiale som av partsrepresentantene i utvalget har vært antatt å kunne bli til nytte under forhandlingene.

Prognoser er beregnet for virkningen av alternative lønns- og jordbruksprisøkinger. De alternativer som det er regnet på, er de samme som ble brukt i innstillingen fra Det tekniske beregningsutvalg for inntektsoppgjørene 1968, avgitt 6. februar 1968. Statistisk Sentralbyrå har gitt teknisk assistanse ved beregningene.

Utvalget understreker sterkt at valget av alternativer selv sagt ikke representerer noen meningsytring om hvilket utfall vårens inn-

tektsoppgjør bør få. De andre forutsetninger for prognosene er valgt etter utvalgets beste skjønn og representerer til dels kompromisser mellom ulike oppfatninger.

I våre prognoser og beregninger har vi bl.a. bygget på Statistisk Sentralbyrås pris- og inntektsmodell PRIM som er den samme modell som ble benyttet ved beregningene foran forrige inntektsoppgjør. Vi ønsker også å understreke den usikkerhet som nødvendigvis knytter seg til slike prognoser, både på grunn av ufullkommenheter ved modellen og på grunn av vanskelighetene med å skaffe sikre anslag for den sannsynlige utvikling av de utenfra gitte (eksogene) størrelser i modellen.

En vanskelighet i vårt arbeid har vært at norsk statistikk ikke er godt nok utbygd til å tillate en fullgod analyse av den faktiske inntektsutvikling. Viktige sider ved denne er derfor mangelfullt belyst.

Rapporten er i det vesentlige skrevet i siste halvdel av januar av ulike forfattere. Av praktiske grunner har det ikke vært mulig for alle utvalgets medlemmer å vurdere alle formuleringer i detalj.

De nasjonalregnskapstall som det bygges på i rapporten er foreløpige for 1968 og 1969. En må regne med at en del av dem har betydelige feilmarginer.

Utvalgets medlem generalsekretær Arnulv Midtgaard, Norges Fiskarlag, har ikke deltatt i utvalgets forhandlinger. I hans sted har møtt kontorsjef Birger Larsen, Norges Fiskarlag, som også undertegner rapporten.

Som rådgivere for utvalget med møterett har deltatt direktør Hans Bjaaland, Norsk Arbeidsgiverforening, byråsjef Ingolf Hæreid, Finansdepartementet, konsulent Svein Longva, Statistisk Sentralbyrå, konsulent Trygve Kaldahl, Norsk Bonde- og Småbrukarlag, konsulent Bernhard Nestaas, Lønns- og prisdepartementet og cand. oec. Ulf Sand, Landsorganisasjonen i Norge.

Oslo, 6. februar 1970.

Odd Aukrust
formann

Paul M. Dalberg

Birger Larsen

Jon Rikvold

Knut Skipenes

Hermod Skånland

Lars Aarvig

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

31

32

33

34

35

36

37

38

39

40

41

42

43

44

45

46

47

48

49

50

51

52

53

54

55

56

57

58

59

60

61

62

63

64

65

66

67

68

69

70

71

72

73

74

75

76

77

78

79

80

81

82

83

84

85

86

87

88

89

90

91

92

93

94

95

96

97

98

99

100

KAPITTEL 1

Oversikt og sammendrag.

1. Oppbyggingen av Beregningsutvalgets rapport.

Beregningsutvalgets rapport faller i tre deler. Kapitlene 2—5 gir en analyse av ulike sider ved pris- og inntektsutviklingen i de to år som har gått siden forrige inntektsoppgjør. De fleste av disse kapitler inneholder dessuten et kort tilbakeblikk på utviklingen i tidligere år. I kapitlene 6—8 behandler Beregningsutvalget ulike sider ved den økonomiske situasjon i Norge og verden i dag, slik utvalget bedømmer den. I kapittel 9 finnes Beregningsutvalgets prognoser for pris- og inntektsutviklingen i 1970 og 1971 for alternative lønns- og jordbruksprisøkinger. Kapitlet redegjør i detalj for de forutsetninger prognosene bygger på.

I dette kapittel skal Beregningsutvalget gi et kort sammendrag av innholdet i rapporten.

2. Inntektsutviklingen i de senere år.

De samlede realinntekter steg med 3,6 pst. i 1968 og 3,7 pst. i 1969. Økingen var litt svakere enn økingen i nettonasjonalproduktet, fordi bytteforholdet overfor utlandet utviklet seg ugunstig for Norge.

Lønnstallene for 1968 og 1969 er sterkt påvirket av at standardforbedringen for store grupper av lønnstakere i inneværende tariffperiode ble tatt ut i form av redusert arbeidstid. Utbetalt lønn pr. årsverk deflatert med nasjonalregnskapets konsumprisindeks steg således i gjennomsnitt for alle lønnstakere med bare 1,1 pst. i 1968 og 2,4 pst. i 1969. Den reelle timefortjeneste i industrien steg derimot sterkere enn vanlig (4,3 pst. i 1968 og 5,8 pst. i 1969 for menn).

For jordbruket beregner Beregningsutvalget økingen i realinntekt pr. årsverk til gjennomsnittlig 8,7 pst. for de to år. I fisket falt realinntekten pr. årsverk med 26,4 pst. i 1968 og med ytterligere 2,7 pst. i 1969.

Eierinntektene utenom jordbruk og fiske steg med gjennomsnittlig 3,0 pst. i de to siste år regnet i verdifaste kroner. Men det var store variasjoner næringene mellom. De konkurranseutsatte næringer tatt samlet hadde en mindre inntektsnedgang ($\div$ 0,9 pst. i årlig gjennomsnitt) fra 1967 til 1969 i verdifaste

kroner. Totaltallet er påvirket av en sterk inntektsnedgang i sjøfart. I konkurranseutsatt industri, særlig eksportindustrien, bedret eierinntektene seg betydelig.

I slutten av kapitlet er utviklingen i priser, inntekter og inntektsfordeling i 1968 og 1969 sammenholdt med de prognoser som ble utarbeidet til bruk ved forrige inntektsoppgjør.

3. Lønnsutviklingen innenfor N.A.F.'s tariffområde.

Stigningen i den gjennomsnittlige timefortjeneste for voksne arbeidere i industrien vil utgjøre ca. 9,4 pst. fra 1968 til 1969. Inklusive betaling for helgedager, feriepenger og arbeidsgiveravgiftene til trygdene vil bedriftenes lønnskostnader innenfor N.A.F.'s tariffområde stige med ca. 10,5 pst. Dette er en noe sterkere stigning enn gjennomsnittlig i årene fra 1963 til 1969 da stigningen var 9,6 pst. pr. år. I gjennomsnitt for disse årene fordelte stigningen seg med 3,5 pst. på tariffmessig lønnsøkning, 3,2 pst. på lønnsglidning og 2,9 pst. på sosiale kostnader.

Beregnet lønn pr. årsverk viser en markert svakere stigning enn timefortjenesten i årene 1968—1969.

En oversikt over lønnsutviklingen i perioden 1963—1969 for forskjellige bransjer viser at det ikke har funnet sted noen gjennomgående tendens til utjamning mellom høyere og lavere lønte til tross for at det har vært gitt flere lavtlønnstillegg og like store generelle lønnstillegg. Lønnsstrukturen ser derfor ut til å ha vært forholdsvis stabil. Grupper som har fått store tariffmessige lønnstillegg, har hatt liten lønnsglidning, mens grupper som har fått små tariffmessige tillegg har hatt større lønnsglidning. Det vesentligste unntak her gjelder forholdet kvinner og menn. For kvinner er det gjennomsnittlige lønnsnivå i dette tidsrom steget fra 69,8 pst. til 74,6 pst. av den gjennomsnittlige timefortjeneste for menn i industrien.

4. Konsumprisutviklingen i de senere år.

I første del av kapittel 4 er bevegelsene i Statistisk Sentralbyrås konsumprisindeks drøftet. Konsumprisindeksen steg med 2,6 pst.

fra januar 1968 til januar 1969 og med 3,0 pst. fra januar 1969 til desember 1969. (Indeksen for januar 1970 forelå ikke da dette ble skrevet.) Prisstigningen i 1968 og 1969 var noe svakere enn tidligere i 1960-årene og lå på omtrent samme nivå som i siste halvpart av 1950-årene.

Mens matvarer steg sterkere i pris i perioden januar 1969 til desember 1969 enn i perioden januar 1968 til januar 1969, var prisstigningen for andre varer omtrent den samme i begge perioder. Den ulike prisutviklingen på matvarer i de to perioder har blant annet sammenheng med prisbevegelsene på poteter, grønnsaker, frukt og bær og importvarer som sukker, kaffe og te. Prisene på disse varer steg vesentlig sterkere i 1969 enn i 1968.

I avsnitt 2 er det foretatt en alternativ gruppering og en nærmere analyse av konsumprisindeksens materiale.

I avsnitt 3 er det drøftet visse sider ved Statistisk Sentralbyrås reviderte konsumprisindeks.

5. Utviklingen i disponibel realinntekt.

I kapittel 5 har utvalget lagt fram materiale med sikte på å belyse utviklingen i disponibel realinntekt for utvalgte grupper av inntektstakere i perioden 1959—1969. Beregningene er gjennomført for ektepar uten andre inntekter enn alderstrygdens/folketrygdens grunnpensjon, og for lønntakere med inntekt i 1969 på 16 000 kroner, 21 000 kroner, 26 000 kroner, 31 000 kroner, 40 000 kroner, 65 000 kroner og 90 000 kroner. I beregningene har en forutsatt at lønntakere med inntekt på 16 000—31 000 kroner har hatt samme utvikling i sin lønn som årslønn for voksne industriarbeidere etter NAF's statistikk, mens inntekter på 40 000—90 000 kroner forutsettes å ha hatt samme utvikling som gjennomsnittlig månedslønn for funksjonærer etter NAF's statistikk.

De trygdede ektepar har hatt en klart sterkere prosentvis vekst i sine disponible realinntekter i årene 1959—1969 enn noen annen gruppe beregningene omfatter. For lønntakere har utvalget merket seg at veksten i disponibel realinntekt — for perioden 1959—1969 sett under ett — har vært større for lønntakere med lavere og midlere inntekter enn for lønntakere med høye inntekter. For perioden 1966—1969 sett under ett har imidlertid utviklingen vært en annen. For lønntakere med midlere og lavere inntekter var det både for perioden 1959—1969 og perioden 1966—1969 en tendens til at disponibel realinntekt økte sterkere jo større forsørgelsesbyrden var. En slik generell tendens gjorde

seg ikke gjeldende for lønntakere med høye inntekter.

6. Utsiktene for prisutviklingen i de nærmeste måneder.

Etter de prognoser som er laget i Prisdirektoratet, er det grunn til å vente en stigning i konsumprisindeksen på mellom 7,5 og 8,0 poeng fra desember 1969 til juni 1970. Prognosene gir et indekstall pr. 15. juni på 112,3. Dette innebærer at en utenom den beregnede prisvirkningen av skatteomleggingen på 5,8 pst., kan vente en prisstigning på ca. 1½ pst. i denne periode. Det er da ikke tatt hensyn til virkningen av årets inntektsoppgjør.

7. Utviklingen i Norges konkurranseevne.

Foran et inntektsoppgjør er en vurdering av næringslivets konkurranseevne av særlig interesse. Konkurranseevnen påvirkes imidlertid av en rekke faktorer som vanskelig kan måles og jammføres. I kapittel 7 har Beregningsutvalget behandlet enkelte faktorer der utviklingen kan belyses tallmessig. Dette gjelder prisutviklingen, utviklingen i lønnskostnader pr. produsert enhet i industrien og tallmateriale til belysning av lønnsutviklingen og konflikter i arbeidslivet.

Internasjonale sammenlikninger over konsumprisutviklingen avhenger sterkt av det basisår som velges. Med 1963 som basis har konsumprisene i Norge fram til og med 1969 i gjennomsnitt steget om lag som i Sverige, men svakere enn i Danmark og Nederland. De øvrige EFTA-land har i denne perioden hatt en årlig gjennomsnittlig prisstigning som ligger ½—1 pst. lavere enn Norge, mens prisene i land som Vest-Tyskland og USA har steget 1—2 pst. svakere i gjennomsnitt pr. år. Fra 1. halvår 1967 til 1. halvår 1969 utviklet konsumprisene i Norge seg relativt gunstig internasjonalt sett.

En internasjonal sammenlikning av totale lønnskostnader (inklusive sosiale utgifter) pr. produsert enhet i industrien viser for første halvdel av 1960-årene ikke vesentlig forskjell mellom utviklingen i Norge og konkurrerende land, sett under ett. I perioden 1966—1968 var imidlertid kostnadsutviklingen i Norge ugunstigere enn i andre land, noe som delvis hadde sammenheng med devalueringer i Storbritannia, Danmark og Finland høsten 1967. Tall for direkte lønnskostnader (eksklusive sosiale kostnader) for 1.—3. kvartal 1969 sammenholdt med tall for tilsvarende periode i 1968, tyder på at Norge for tiden er inne i en mindre ugunstig kostnadsutvikling internasjonalt sett, enn i de to foregående år.

Stigningen i timefortjenesten i land som er blant Norges viktigere internasjonale handelspartnere var både høyere og lavere enn i Norge i tidsrommet 1963—1968. Fra første halvår 1968 til første halvår 1969 ser den sterkeste stigning i timefortjenesten ut til å ha funnet sted i Norge, Danmark og Frankrike. Stigningen i timefortjenesten i Norge i dette tidsrom var særlig sterk fordi det ble gjennomført en arbeidstidsforkortelse.

De totale lønnskostnader pr. timeverk som inkluderer de indirekte lønnskostnadene, lå for voksne industriarbeidere i Europa i 1968 høyest i Sverige. Dernest kom Norge, Danmark og Vest-Tyskland. I disse landene lå de totale lønnskostnadene på et betydelig høyere nivå enn i de øvrige europeiske land. Det statistiske materialet og de beregninger som foreligger over de indirekte lønnskostnadene, viser at disse kostnadene er steget sterkere i Norge i de senere årene enn i de øvrige nordiske land.

Tall for perioden 1963—1967 viser at Norge har tapt svært lite på konflikter i arbeidslivet. I enkelte andre land har derimot konfliktene skapt betydelig større problemer.

8. Konjunktursituasjonen.

I kapittel 8 har Beregningsutvalget gitt en vurdering av konjunktursituasjonen. For Vest-Europa, som betyr mest for norsk økonomi, regner Beregningsutvalget med relativt sterk vekst også i 1970, selv om veksten ikke kan ventes å bli like sterk som i 1969. Dette er i samsvar med prognoser OECD har lagt fram. Utsiktene for veksten i 1971 er mer usikre, på bakgrunn av den stramme økonomiske politikk som føres i de fleste land. I Norge ventes sterk oppgang i investerings- etterspørselen i tiden framöver. Beregningsutvalget antar at en må regne med sterkere tendenser til etterspørselspress enn i de nærmest foregående år. Produksjonsveksten vil i første rekke bli bestemt av tilgangen på ny kapasitet og arbeidskraft. Beregningsutvalget har funnet det rimelig å forutsette fortsatt betydelig produksjonsvekst i de fleste sektorer av norsk økonomi i 1970 og 1971.

9. Beregninger for virkningene av inntektsoppgjørene 1970.

Som ved tidligere inntektsoppgjør har Beregningsutvalget også denne gang utarbeidet et sett av prognoser for virkningen på priser og inntekter av alternative økninger i jordbruksprisene og i bedriftenes lønnskostnader pr. årsverk. Prognosene er utarbeidet ved

hjelp av Statistisk Sentralbyrås pris- og inntektsmodell PRIM¹).

I de alternative prognoser som er lagt fram, er virkningene av skatteomleggingen ikke innarbeidet. I avsnitt 4 er det drøftet hvilke konsekvenser dette har for tolkningen av prognoseresultatene.

Ved bruk av modellen må en gi forhåndsanslag for en del størrelser som sammen med inntektsoppgjørene blir bestemmende for pris- og inntektsutviklingen i de kommende år (produktivitet, utenlandspriser m.v.). Som støtte for sine forhåndsanslag har Beregningsutvalget innhentet opplysninger fra forskjellige institusjoner.

For året 1970 har utvalget, bortsett fra produksjonsanslagene for sektorene fiske og sjøfart hvor en regner med en svakere utvikling, i hovedsak akseptert de vurderinger av den realøkonomiske situasjon som er kommet til uttrykk i nasjonalbudsjettet for dette året. Utvalget regner med en vekst i bruttonasjonalproduktet, regnet i faste priser, på vel 4,1 pst. i 1970 og på ca. 4,8 pst. i 1971. Forskjellen i antatt vekstrate mellom 1970 og 1971 skyldes særlig at det er forutsatt gunstigere produksjonsutvikling i sjøfart i 1971.

Det er regnet med en relativt sterk stigning i utenlandsprisene fra 1969 til 1970. Fra 1970 til 1971 er det stort sett regnet med uforandrede eller svakt stigende utenlandspriser. Det viktigste unntaket er sjøfart hvor en regner med at produktprisen vil holde seg uforandret fra 1969 til 1970 og vise nedgang fra 1970 til 1971.

Beregningsutvalget forutsetter at produktprisutviklingen i de skjermede næringer utenom jordbruk vil følge et normalt mønster, dvs. at kostnadsøkinger vil bli kompensert ved prisforhøyelser på en slik måte at eierinntektsandelen i sektoren stort sett vil følge den vanlige, fallende trend.

Forutsetningene for prognosen er valgt etter utvalgets beste skjønn. Det er klart at utvalget selv ikke sitter inne med slike detaljkunnskaper på alle områder at det fullt ut kan vurdere de gitte forhåndsanslag.

¹) Navnet PRIM (forkortelse for PRis-Inntekts-Modell) er innført av Statistisk Sentralbyrå som betegnelse på den modell som Beregningsutvalget bruker for sine prognoser. Denne betegnelse for modellen vil bli brukt over alt i denne rapport.

Den første versjon av modellen er beskrevet i Innstilling fra Utredningsutvalget for inntektsoppgjørene 1966, Vedlegg A. Den nåværende versjon av modellen er beskrevet i Odd Aukrust: PRIM I, A Model of the Price and Income Distribution Mechanism of the Norwegian Economy, Artikler fra Statistisk Sentralbyrå (under trykking).

Prognoser for virkningene er beregnet for alternative lønns- og jordbruksprisøkinger. Valget av alternativer representerer selysagt ikke noen meningsytring om hvilket utfall vårens inntektsoppgjør bør få. I tilknytning til prognosene er det gjort rede for en del forhold som en bør merke seg ved tolking av prognosene.

I kapittel 9 er det også gjengitt en åjourført «virkningstabell» av samme type som ved beregningene foran forrige inntektsoppgjør. «Virkningstabellen» gir, med rimelig nøyaktighet, mulighet for å anslå hvordan en endring i de forutsetninger som er spesifisert i tabellen påvirker de prognoser modellen gir.

KAPITTEL 2

Inntektsutviklingen i de senere år.

I dette kapittel er gitt et oversyn over inntektsutviklingen i de to siste år. Enkelte tall for tidligere år er tatt med til sammenlikning. Oversikten bygger på nasjonalregnskapsdata og belyser de store trekk i bildet. Flere detaljer er gitt i tabellvedlegget. Det vises ellers til den mer utførlige omtale av lønnsutviklingen innenfor NAF's tariffområde i kap. 3 og til analysen av prisutviklingen i kap. 4. Det vises også til kap. 5, som inneholder materiale om disponible realinntekter for utvalgte inntektsgrupper.

1. Produksjonsvekst og bytteforhold overfor utlandet.

Bruttonasjonalproduktet økte i volum med 3,7 pst. fra 1967 til 1968 og med 3,9 pst. fra 1968 til 1969 etter foreløpige oppgaver. Begge disse tallene ligger en god del under gjennomsnittet for de nærmest foregående år. Men tatt i betraktning at normalarbeidstiden ble satt ned fra 45 til 42,5 timer pr. uke pr. 1 juli 1968, dvs. med 5,6 pst., og at den seilende flåten gikk tilbake i størrelse i 1969, var den realøkonomiske utvikling ikke svak. Særlig var veksten i 1969 sterk i de fleste næringer utenom sjøfart. Bruttoproduktet i industri steg med 3,3 pst. i 1968 og 6,1 pst. i 1969.

Nettonasjonalproduktet, som ikke i samme grad som bruttonasjonalproduktet er påvirket av de spesielle forhold i sjøfart, viste en vekst på 3,8 pst. i 1968 og 4,5 pst. i 1969. Dette var, arbeidstidsforkortelsen til tross, bare ubetydelig under gjennomsnittet i siste ti-årsperiode.

De samlede realinntekter bestemmes ikke bare av produksjonsutviklingen, men påvirkes bl.a. av endringer i bytteforholdet overfor utlandet. Både i 1968 og i 1969 utviklet bytteforholdet overfor utlandet seg til ugunst for Norge. De samlede realinntekter — målt som faktorinntekt i alt deflatert med nasjonalregnskapets konsumprisindeks — steg derfor

noe svakere enn nettonasjonalproduktet. Økingen var etter foreløpige oppgaver 3,6 pst. i 1968 og 3,7 pst. i 1969. I den foregående fireårsperiode, da bytteforholdet overfor utlandet utviklet seg til fordel for Norge, var stigningen 5,3 pst. i gjennomsnitt.

2. Inntekter og priser.

Som i alle tidligere etterkrigsår var veksten i de nominelle inntekter både i 1968 og 1969 betydelig sterkere enn produksjonsveksten korrigert for endringer i bytteforholdet. Den samlede faktorinntekt steg med 7,3 pst. i 1968 og 7,1 pst. i 1969, eller med i alt 7,1 milliarder kroner i sum for de to år. Økingen fordelte seg med vel 2,0 milliarder kroner på eierinntekt¹⁾ og med vel 5,0 milliarder kroner på lønnskostnader etter nasjonalregnskapets definisjoner. I det siste tallet er da medregnet økte trygdepremier betalt av arbeidsgiverne med ca. 0,8 milliarder kroner.

Som Beregningsutvalget har pekt på i tidligere rapporter, kan det — etter at folketrygden er innført — være hensiktsmessig å betrakte arbeidsgivernes andel av trygdepremier som en egen post i inntektsregnskapet. Fra et samfunnsmessig synspunkt kan posten oppfattes som inntekt som er båndlagt for sosiale formål. Fra næringslivets synspunkt har den karakter av en indirekte lønnskostnad. I dette kapittel og ellers i rapporten skiller derfor Beregningsutvalget mellom *bedriftenes lønnskostnader* (som svarer til hovedlønnsbe-

¹⁾ Eierinntekten i en næring er i nasjonalregnskapet definert som restinntekt etter at utgifter til råvarer o.l., lønnsutgifter og kapitalslut er trukket fra. Eierinntekten skal dekke renter av lånt kapital og omfatter dessuten godtgjørelse til egenkapital og arbeid utført av selvstendige arbeidende i alle næringer, bl.a. selvstendige i jordbruk, skogbruk, fiske, industri, bygge- og anleggsvirksomhet, varehandel, transport, hotell- og restaurantvirksomhet og alle immaterielle yrker.

grepet i nasjonalregnskapet, og som inkluderer arbeidsgivernes andel av trygdepremier) og hva en for korthets skyld vil kalle *utbetalt lønn* (hvor arbeidsgivernes andel av trygdepremier er trukket fra, men ikke andre former for sosiale utgifter). Som tabell 2.a. viser, gikk arbeidsgivernes andel av trygdepremier — reg-

net i pst. av samlet faktorinntekt — opp både i 1968 og 1969, slik at den del av faktorinntekten som stod til fordeling mellom partene i arbeidslivet (utbetalt lønn + eierinntekt) ble tilsvarende mindre. Den nominelle inntektsutvikling fra 1967 til 1969 er ellers nærmere belyst ved tabell 2.b.

Tabell 2. a. *Lønnsinntekter og eierinntekter i prosent av faktorinntekt 1963—1969.*

	1963	1964	1965	1966	1967	1968	1969
Utbetalt lønn	61,5	60,6	59,8	60,4	60,4	60,0	60,4
Arbeidsgivers andel av trygdepremier	3,3	3,4	3,6	4,2	5,4	5,9	6,1
Eierinntekt i skjermede næringer (inkl. jordbruk)	25,8	25,0	24,6	24,2	23,9	24,5	24,5
Eierinntekt i konkurranseutsatte næringer	9,4	11,0	12,0	11,2	10,3	9,6	9,0
Faktorinntekt i alt	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Lønnsutviklingen i 1968 og 1969 må vurderes i lys av arbeidstidsforkortelsen. Den gjorde at stigningstakten ble svært ulik for årslønnen og timeverksfortjenesten. Regnet pr. årsverk var lønnsstigningen en del svakere i 1968 og 1969 enn det som har vært vanlig i senere år. Bedriftenes lønnskostnader pr. årsverk økte i gjennomsnitt for alle næringer med 5,5 pst. i 1968 og 6,1 pst. i 1969. Gjennomsnittet for fireårsperioden 1963—1967 var 8,7

pst. og for perioden 1957—1963 6,7 pst. For utbetalt lønn pr. årsverk, som framkommer når arbeidsgivernes andel av trygdepremier holdes utenfor, var stigningen 4,7 pst. i 1968 og 5,8 pst. i 1969. Gjennomsnittet for den foregående fire-årsperioden var 7,8 pst. Alle tall ovenfor er gjennomsnittstall for alle lønns-takere og alle næringer. De er derfor influert av overgang av arbeidskraft fra lavere til høyere betalt arbeid.

Tabell 2. b. *Den nominelle inntektsutvikling i 1963—1969. Øking i prosent.*

	Gj.snitt 1963—1967	1967— 1968	1968— 1969	Gj.snitt 1967—1969
Nettonasjonalprodukt	10,1	7,0	7,3	7,1
Faktorinntekt i alt	9,8	7,3	7,1	7,2
Bedriftenes lønnskostnader, i alt ¹⁾	10,2	7,6	8,1	7,8
Bedriftenes lønnskostnader, pr. årsverk ¹⁾	8,7	5,5	6,1	5,8
Utbetalt lønn, pr. årsverk ²⁾	7,8	4,7	5,8	5,3
Gj.sn. timefortjeneste i industri, menn ³⁾	7,5	8,0	9,3	8,7
Inntekt av jordbruk, pr. årsverk	9,4	23,2	2,7	12,5
Inntekt av fiske, pr. årsverk	20,6	÷ 23,7	0,5	÷ 12,4
Eierinntekt utenom jordbruk og fiske	9,1	6,3	6,8	6,6
Herav: Skjermede næringer	8,1	7,2	9,5	8,4
Konkurranseutsatte næringer	11,4	4,4	0,7	2,5

¹⁾ Inklusive arbeidsgivers andel av trygdepremier.

²⁾ Eksklusive arbeidsgivers andel av trygdepremier, men inklusive andre sosiale ytelser i næringer utenom jordbruk og fiske.

³⁾ Eksklusive betaling for helge- og høytidsdager samt feriepenger. Jfr. ellers arbeidstidsforkortelsen.

Lønnsstigningen regnet pr. utført timeverk har en ikke materiale til å belyse for hele næringslivet samlet. Grove anslag tyder på at det gjennomsnittlige antall utførte timeverk pr. årsverk for alle lønns-takere under ett gikk ned med ca. 2 pst. fra 1967 til 1968 og med ytterligere ca. 2 pst. fra 1968 til 1969. Disse anslag, sammenholdt med lønnsstallene pr. årsverk ovenfor, antyder at den utbetalte

lønn pr. timeverk i gjennomsnitt for alle lønns-takere kan ha steget med mellom 6,5 og 7 pst. fra 1967 til 1968 og med ca. 8 pst. fra 1968 til 1969. For voksne menn i industrien, hvor en har direkte statistikk, steg den gjennomsnittlige timefortjeneste (eksklusive betaling for helge- og høytidsdager samt feriepenger) med 8,0 pst. i 1968 og 9,3 pst. (foreløpig tall) i 1969. Stigningen i industrien var noe

sterkere enn i årene 1963—1967 (7,5 pst.) og betydelig sterkere enn i perioden 1957—1963 (6,1 pst.).

Inntekt av jordbruk gikk meget sterkt opp i 1968 og holdt seg omtrent uendret fra 1968 til 1969. Inntektsøkningen regnet pr. årsverk var 23,2 pst. fra 1967 til 1968 og 2,7 pst. fra 1968 til 1969 etter foreløpige oppgaver. Bevegelsen i tallene gjenspeiler bl.a. variasjoner i avlingsresultatene. Mens 1968 gav over et middelårs avlinger, lå avlingene i 1969 svakt i underkant av et middelår.

Inntektene av fisket falt kraftig fra 1967 til 1968 (—23,7 pst. pr. årsverk) og var omtrent uendret fra 1968 til 1969. Også disse tallene gjenspeiler i hovedsak variasjoner i produksjonsresultatet.

Utenom jordbruk og fiske steg eierinntektene med mellom 6 og 7 pst. i begge år etter foreløpige og forholdsvis usikre beregninger. Stigningen svarte noenlunde til økingen i lønningene; stigningen i eierinntektene var noe svakere enn økingen i bedriftenes totale lønnskostnader, men noe sterkere enn økingen i lønn pr. årsverk. Det skjedde således ikke store for-

skyvninger mellom 1967 og 1969 i fordelingen av den samlede faktorinntekt mellom lønn og eierinntekt så lenge eierinntekten måles for alle næringer samlet (smlg. tabell 2.a.).

Men eierinntekten steg en god del sterkere innenfor de skjermede næringer enn innenfor de konkurranseutsatte næringer sett under ett. En virkning av dette var at eierinntekten i de konkurranseutsatte næringer som prosent av samlet faktorinntekt gikk ned fra 10,3 pst. i 1967 til 9,0 pst. i 1969 (tabell 2.a.). Det siste tall er det laveste som hittil har vært registrert. Lavere eierinntekt i sjøfart var den vesentligste årsak til dette. I andre grupper av konkurranseutsatte næringer gikk eierinntekten til dels sterkt opp (se avsnitt 2.3).

Prisene steg, målt med nasjonalregnskapets konsumprisindeks, med 3,6 pst. fra 1967 til 1968 og videre med 3,3 pst. fra 1968 til 1969. (Etter den offisielle konsumprisindeks var stigningen henholdsvis 3,5 pst. og 3,0 pst., se kapittel 4). Nyttets nasjonalregnskapets konsumprisindeks som mål for prisutviklingen, får en de hovedtall for realinntektsutviklingen som er gjengitt i tabell 2.c.

Tabell 2. c. Realinntektsutviklingen¹⁾ i 1963—1969. Øking i prosent.

	Gj.snitt 1963—1967	1967— 1968	1968— 1969	Gj.snitt 1967—1969
Nettonasjonalprodukt (volumtall)	4,9	3,8	4,5	4,1
Faktorinntekt i alt.	5,3	3,6	3,7	3,6
Utbetalt lønn, pr. årsverk ²⁾	3,3	1,1	2,4	1,7
Gj.sn. timefortjeneste i industri, menn ³⁾	3,1	4,3	5,8	5,1
Inntekt av jordbruk, pr. årsverk	4,9	18,9	÷0,7	8,7
Inntekt av fiske, pr. årsverk	15,6	÷26,4	÷2,7	÷15,4
Eierinntekt utenom jordbruk og fiske	4,6	2,6	3,4	3,0
Herav: Skjermede næringer	2,9	3,4	6,0	4,7
Konkurranseutsatte næringer	6,8	0,8	÷2,5	÷0,9

¹⁾ Tall i løpende priser deflatert med nasjonalregnskapets konsumprisindeks.

²⁾ Eksklusive arbeidsgivers andel av trygdepremier, men inklusive andre sosiale ytelser i næringer utenom jordbruk og fiske.

³⁾ Eksklusive betaling for helge- og høytidsdager samt feriepenger. Jfr. ellers arbeidstidsforkortelsen.

Utbetalt lønn pr. årsverk deflatert med nasjonalregnskapets konsumprisindeks steg i gjennomsnitt for alle lønnstakere med 1,1 pst. i 1968 og med 2,4 pst. i 1969. For bedriftenes lønnsutgifter pr. årsverk inklusive arbeidsgiverandelen av trygdepremier, deflatert, var stigningen henholdsvis 1,8 pst. og 2,7 pst. Disse tall ligger en god del under gjennomsnittet for de nærmest foregående år. De må vurderes på bakgrunn av at standardforbedringen for store grupper av lønnstakere i inneværende tariffperiode ble tatt ut i form av redusert arbeidstid. (Det er foran nevnt at den gjennomsnittlige ukentlige arbeidstid sannsynligvis gikk ned med ca. 2 pst. fra 1967 til 1968 og med ca. 2 pst. fra 1968 til 1969.) Tallene

kan også være influert av forskyvninger i sysselsettingen mellom næringer med lavt og høyt lønnsnivå. (Sysselsettingsøkningen i 1968 og 1969 var særlig sterk for kvinnelig arbeidskraft, og dette kan ha trukket gjennomsnittstallene noe ned.) For den reelle timefortjeneste var stigningen antakelig sterkere i 1968 og 1969 enn gjennomsnittlig for tidligere år. For voksne menn i industrien var den reelle stigning i timefortjenesten (eksklusive betaling for helge- og høytidsdager samt feriepenger) henholdsvis 4,3 pst. og 5,8 pst. (anslag) i de to år når nasjonalregnskapets konsumprisindeks nyttes som uttrykk for prisstigningen. Gjennomsnittet for perioden 1963—1967 var 3,1 pst.

3. Eierinntektene i de konkurranseutsatte næringer utenom fiske.

Bortsett fra regnskapsstatistikk for ett enkelt år for store industriforetak, er nasjonalregnskapets anslag for eierinntekten de eneste tall en har i norsk statistikk til belysning av fortjenesteforholdene i næringslivet. En kan neppe stole på disse som mål for fortjenestnivået, men det blir antatt at de kan gi en viss

orientering — om enn usikker — om *bevegelsen* i fortjenesten i de enkelte næringer. Med disse forbehold gjengir utvalget tabell 2.d, som viser forskyvningene i eierinntekten innenfor de konkurranseutsatte næringer utenom fiske i de siste fire år. Tall for året 1963, som var et dårlig år for disse næringer (smlg. tab. 2.a), er tatt med til sammenlikning.

Tabell 2. d. *Eierinntekter i konkurranseutsatte næringer utenom fiske.*

Mill. kr. Årlig, 1963—1969.

	1963	1966	1967	1968	1969
Konkurranseutsatt industri i alt	1 658	2 359	2 322	2 578	3 212
Tekstil- og bekledningsindustri	218	301	288	250	237
Annen konkurranseutsatt konsumvareindustri	165	166	186	294	330
Investeringsvareindustri	600	826	889	805	1 097
Treforedlingsindustri	39	25	35	150	217
Kjemisk industri	321	559	419	429	502
Primær jern- og metallindustri	255	482	505	650	829
Skogbruk	511	592	613	495	514
Sjøfart	420	699	954	1 034	363
Andre næringer	176	352	372	343	391
Konkurranseutsatte næringer i alt	2 765	4 002	4 261	4 450	4 480
Do. uten sjøfart	2 345	3 303	3 307	3 416	4 117

Etter de foreløpige nasjonalregnskapstall steg eierinntektene i de konkurranseutsatte næringer (utenom fiske) med ca. 200 mill. kr. fra 1967 til 1968. Fra 1968 til 1969 var det liten endring i den samlede eierinntekt for gruppen. Tallene er sterkt påvirket av utviklingen i sjøfart. Holdes sjøfart utenfor, var stigningen for de andre konkurranseutsatte næringer om lag 800 mill. kr. fra 1967 til 1969.

I konkurranseutsatt industri steg eierinntekten med ca. 250 mill. kr. i 1968 og med vel 600 mill. kr. i 1969. Framgangen var særlig markert innenfor den eksportkonkurrerende industri. For de to år under ett steg eierinntekten med ca. 200 mill. kr. i treforedlingsindustri, ca. 100 mill. kr. i kjemisk industri og ca. 300 mill. kr. i primær jern- og metallindustri. Investeringsvareindustrien hadde et svakt år i 1968, da det for en stor del ble produsert på kontrakter inngått til lave priser, men lønnsomheten bedret seg vesentlig i 1969. For andre grener av den konkurranseutsatte industri var bildet mer varierende; i tekstil- og bekledningsindustri gikk således eierinntekten ned i begge år.

I skogbruket var eierinntekten lav både i 1968 og 1969. Den lå i nominelle kroner på et nivå som vi må tilbake til 1955 for å finne lavere. Når hensyn tas til den alminnelige prisstigning, var årene 1968 og 1969 antakelig de to dårligste år skogbruket har hatt etter krigen.

Sjøfart skiller seg ut med en bevegelse i eierinntekten som avviker sterkt fra de andre konkurranseutsatte næringer. Her lå eierinntekten både i 1967 og i 1968 på et høyt nivå. Fra 1968 til 1969 viser de foreløpige nasjonalregnskapstall et fall i eierinntekten i sjøfart på ca. 650—700 mill. kr. Fallet var en følge først og fremst av lavere fraktrater, men også av at den seilende flåten ble redusert og av at lønnsutgiftene pr. årsverk steg. Beregningsutvalget er i tvil om hvordan eierinntektstallene for sjøfart skal tolkes. En antar at nedgangen i eierinntekt fra 1968 til 1969 gir et reelt uttrykk for at sjøfartens muligheter for å seile lønnsomt ble betydelig svekket gjennom siste års fraktrate- og kostnadsutvikling. Tallene kan derimot neppe tas som uttrykk for at det fant sted en tilsvarende svekkelse av næringens finansielle stilling i løpet av 1969. Beregningsutvalget antar (uten å ha tall for det) at de ekstraordinært store salg av eldre skip til utlandet i 1969 må ha innbrakt salgsgevinster som ikke kan henføres til skipenes normale drift og som ikke kommer til syne i nasjonalregnskapstallene, men som likevel må ha styrket næringens økonomi.

4. Faktorer bak pris- og inntektsutviklingen.

Den pris- og inntektsutvikling i 1968 og 1969 som er beskrevet foran, var et resultat dels av forhold som var spesielle for enkelte

næringer, dels av generelt virkende faktorer på etterspørsels- og kostnadssiden. Blant generelt virkende faktorer på kostnadssiden kan nevnes:

- a. Normalarbeidstiden ble i løpet av perioden redusert fra 45 til 42,5 timer. Det ble gitt full kompensasjon for arbeidstidsforkortelsen for tidlønn og $\frac{2}{3}$ kompensasjon for akkordarbeid.
- b. Fordi en stor del av standardforbedringen ved forrige tariffoppgjør ble gitt i form av redusert arbeidstid, ble stigningen i bedriftenes lønnskostnader i to-årsperioden, regnet *pr. årsverk*, svakere enn vanlig. (Sjøfart var et unntak.)
- c. I viktige næringer steg produksjonen *pr. årsverk* bl.a. delvis av samme grunn, svakere enn vanlig. Dette gjaldt de skjermede næringer sett under ett og de importkonkurrerende næringer.
- d. Utenlandsprisene, som direkte og indirekte spiller betydelig rolle for den innenlandske pris- og inntektsutvikling, endret seg lite fra 1967 til 1969. De fleste prisindekser sank svakt det første året og steg noe det annet. (Et unntak var skipsfraktene, som falt forholdsvis sterkt fra 1968 til 1969.)
- e. Produktutviklingen i de skjermede næringer utenom jordbruk fulgte et normalt mønster, dvs. kostnadsøkinger ble kompensert ved prisforhøyelser på en slik måte at eierinntektsandelen i næringen meget nær fulgte den vanlige, fallende trend.

Den litt svakere konsumprisstigning i 1968 og 1969 enn i de nærmest foregående år, kan ikke føres tilbake til noen enkelt årsak. En medvirkende faktor har antakelig vært at lønnskostnadene *pr. årsverk* steg svakere enn vanlig. Dette gjaldt særlig året 1969; i 1968 ble effekten av den lave stigning i lønnskostnadene *pr. årsverk* delvis oppveid av at produktivitetsøkningen også var svak. I 1968 gjorde imidlertid en annen prisdempende faktor seg gjeldende, idet prisstigningen på produkter fra importkonkurrerende næringer dette år var en god del svakere enn den pleier å være. Dette skjedde til tross for at prisene på tilsvarende importerte varer gikk opp.

Inntektsutviklingen i jordbruk og fiske var i stor utstrekning en følge av naturgitte forhold. Inntektstallene i disse næringer gjenspeiler i store trekk mengdevariasjoner i produksjonen. Men prisforhøyelser og forhøyelser av subsidiene spilte også en rolle.

I de importkonkurrerende næringer var lønnsomhetsforholdene svært forskjellige i

1968 og 1969. Begge år var karakterisert av stigning i lønnskostnadene regnet *pr. årsverk*, selv om stigningen var noe svakere enn i tidligere år. Men i 1968 var produktivitetsøkningen meget svak, mens den økte sterkere enn vanlig i 1969. Dette forklarer at eierinntektene utviklet seg svakt i 1968, men steg sterkt i 1969. Prisutviklingen på importvarer skulle, om det vanlige mønster hadde vært fulgt, ha tillatt disse næringer å heve sine produktpriser forholdsvis sterkt i 1968. Men dette skjedde ikke, som allerede nevnt. Forklaringen kan være at de industrigrener som inngår i gruppen, herunder verkstedindustrien, hadde vanskeligheter med avsetningen og derfor aksepterte lavere fortjenestemarginer enn vanlig. Forholdene var andre i 1969, og produktprisene gikk da merkbart opp.

Eierinntektsutviklingen i sjøfart gjenspeiler i hovedsak bevegelser i fraktnivået og i størrelsen av den seilende flåten. For nedgangen i eierinntekt fra 1968 til 1969 var nedgangen i fraktnivået den avgjørende enkeltfaktor. Men den meget sterke øking i lønnskostnader *pr. årsverk* (ca. 22 prosent fra 1967 til 1969) betydde også mye.

I de konkurranseutsatte næringer utenom sjøfart og fiske steg eierinntektene noe i 1968 og relativt kraftig i 1969. Næringene i denne gruppen, med skogbruk som et unntak, hadde gjennomgående gode markedsforhold i siste del av 1968 og gjennom hele 1969. Produksjonen steg derfor sterkt. Både i 1968 og i 1969 var stigningen i produksjonen sterkere enn stigningen i bedriftenes lønnskostnader (begge regnet *pr. årsverk*), hvilket betyr at disse næringer i begge år mer enn kompenserte lønnsstigningen og arbeidstidsforkortelsen ved produktivetsforbedringer. Når eierinntekten økte sterkere i 1969 enn i 1968, hang det sammen med prisutviklingen på verdensmarkedet. Mellom 1967 og 1968 gikk produktprisene for de eksportkonkurrerende næringer utenom sjøfart noe ned, mens bevegelsen var den motsatte fra 1968 til 1969.

5. Den faktiske utvikling og Beregningsutvalgets prognose ved forrige inntektsoppgjør.

I tabell 2.e er den faktiske utvikling i priser og inntekter fra 1967 til 1969 sammenholdt med det prognosemateriale som Beregningsutvalget la fram for partene foran inntektsoppgjørene for to år siden. En slik sammenstilling er av interesse for flere formål. Blant annet gir det holdepunkter for å vurdere hvilken støtte partene i inntektsoppgjø-

Tabell 2. e. Beregningsutvalgets prognose fra februar 1968 for endringer i priser og inntekter 1967—1969 og den faktiske utvikling. Avvik mellom faktisk utvikling og prognose etter årsak.

	Konsum- prisinivå, Endring i prosent	Inntekter. Endringer i mill. kroner.					
		Inntekt av jord- bruk	Inntekt av fiske	Elerinntekter i			
				Andre skjer- mede nærin- ger	Import- kon- kurr. nærin- ger	Sjø- fart	Andre eksport- konkurr. næring- er
1. Faktisk utvikling	7,08	366	÷184	1 638	301	÷591	509
2. Prognose	6,76	23	÷246	1 983	257	÷667	201
3. Avvik	0,32	343	62	÷345	44	76	308
Av dette som følge av:							
4. Feil i prognosemodellen og datagrunnlaget	÷0,34	82	÷ 16	÷668	70	÷314 ²⁾	233
5. Feil i Beregningsutvalgets forutsetninger	0,63	261	78	323	÷ 26	390	75
<i>Herav forutsetninger om:¹⁾</i>							
6. Subsidiar og indirekte skatter	0,22	204	21	0	95	37	71
7. Produktivitet og sysselsetting	0,38	50	÷ 98	218	0	÷510	240
8. Volum av kapitalslit	0,03	÷ 1	74	0	42	691	÷ 77
9. Priser: Fiskepriser	0,08	÷ 6	88	0	÷ 1	÷ 1	÷ 52
10. Eksportpriser	÷0,01	2	0	0	5	468	÷ 94
11. Importpriser	÷0,21	17	2	0	÷166	÷309 ²⁾	÷ 1
12. Elerinntektsandel i skjermede næring	0,15	÷ 5	÷ 1	103	÷ 3	÷ 1	÷ 4

1) Tallene i linjene 6—11 summerer seg ikke nøyaktig opp til tallene i linje 5. Tallene i linje 5 er framkommet ved en simultan beregning av virkningen av feil i anslagene for alle eksogene variable under ett.

2) Feilen for sjøfart i linje 4 skyldes hovedsakelig at modellens forutsetning om faste innsatskoeffisienter ikke holder for sjøfart. Denne svakhet ved modellen er kjent. Beregningsutvalget forsøkte å kompensere for den i anslaget for prisutviklingen på importert vareinnsats (linje 11). De omtrent like store «feil» i linje 4 og 11 for sjøfart må derfor ses i sammenheng. Smlg. fotnote i avsnitt 9. 1.

rene kan ha av slike prognoser og hvilke faktorer det er som særlig skaper usikkerhet¹⁾.

Som kjent blir Beregningsutvalgets prognoser utarbeidd før utfallene av inntektsoppgjørene er kjent og i form av alternativer. Prognosetallene i tabell 2.e. (linje 2) viser hva Beregningsutvalgets prognose i februar 1968 ville ha gått ut på, dersom utvalget på det tidspunkt hadde hatt nøyaktig forhåndskunnskap om hvordan bedriftenes lønnskostnader og jordbruksprisene faktisk ville utvikle seg i 1968 og 1969 bl.a. som følge av inntektsoppgjøret. De er beregnet ved at en i prognosemodellen PRIM har satt inn de faktiske

tall for utviklingen i bedriftenes lønnskostnader og jordbrukspriser, men ellers beholdt de forutsetninger om utviklingen i utenlandspriser, produktiviteter, utviklingen i elerinntektsandelen i skjermede næring m.v. som Beregningsutvalget bygde på i februar 1968.

Et studium av linjene 1—3 i tabellen viser at prognosen forutså hovedtrekkene i utviklingen forholdsvis korrekt. Blant annet ble retningen av endringene korrekt forutsagt for alle sentrale størrelser. Men det er avvik — i et par tilfelle betydelige — i detaljene. Best har prognosen slått til for prisutviklingen. Den faktisk konstaterte prisstigning i to-årsperioden (+ 7,08 pst. målt med nasjonalregnskapets konsumprisindeks) ligger bare ubetydelig over prognosens anslag (+ 6,76 pst.). For inntekt av jordbruk viser de faktiske tall en betydelig stigning, mens prognosen forutsa bare liten endring. Fisket fikk en kraftig inntektsnedgang i to-årsperioden. Denne var forutsett i prognosen, men inntektsnedgangen ble ikke fullt så sterk som

1) Noen endelig dom om dette kan selvsagt ikke felles på grunnlag av erfaringer fra en enkelt prognoseperiode. Det må også understrekes at «den faktiske utvikling» i 1968 og 1969 ennå ikke er kjent. Prognosen er i teksten og i tabell 2. e sammenholdt med de foreløpige nasjonalregnskapstall, som særlig for det siste regnskapsår bygger på et meget ufullstendig statistisk grunnlag og som derfor kan bli gjenstand for betydelige revisjoner.

ventet. For sjøfart regnet prognosen med en kraftig nedgang i eierinntekten; denne inntraff, men ble litt mindre enn forutsagt. I de andre næringer, hvor prognosen forutså en øking i eierinntektene, ble økingen over alt sterkere enn forutsagt.

De avvik mellom prognose og utfall som tabell 2.e. viser, kan skyldes (i) svakheter ved selve prognosemodellen eller i det datagrunnlag som var utgangspunktet for prognosen (dvs. de foreløpige nasjonalregnskapstall for 1967), eller (ii) at de forutsetninger om utenfra gitte pris- og inntektsbestemmende faktorer som Beregningsutvalget valgte som forutsetninger for sine prognoser, ikke slo til. I tabell 2.e. er avvikene mellom faktisk utvikling og prognose analysert med sikte på å klarlegge betydningen av hver enkelt av disse feilkilder. Svakheter ved selve modellen — i noen utstrekning også svakheter ved datagrunnlaget — viser seg å ha vært en viktig årsak til svikt i prognosene (linje 4). Men det framgår at vanskeligheter ved eksakt å forutse bevegelsen i de utenfra gitte pris- og inntektsbestemmende faktorer har vært en like avgjørende feilkilde i mange tilfelle (linjene 5—12).

For subsidier og indirekte skatter bygde prognosen på en generell forutsetning om uforandrede subsidiebeløp og uforandrede avgiftssatser. Faktisk ble subsidiebeløpene til bl.a. jordbruk og fiske hevet betydelig.

Beregningsutvalgets forutsetninger om den realøkonomiske utvikling (sysselsetting, produktivitet og volum av kapitalslit) viser seg i ettertid gjennomgående å ha vært litt for pessimistiske og å ha resultert i en undervurdering av inntektene i de fleste næringer unntatt fiske (linjene 7 og 8 tatt samlet). Volumforutsetningene for importkonkurrerende næringer slo bra til, men i de skjermede næringer utenom jordbruk økte sysselsettingen, og i jordbruk og «andre eksportkonkurrerende

næringer» økte produksjonen pr. sysselsatt sterkere enn ventet. Forutsetningene om sjøfart sviktet vesentlig, idet reduksjonen av flåten ved de store salg av eldre skip til utlandet ikke var forutsett. For prognosen for eierinntekt i sjøfart fikk dette likevel liten betydning, fordi svikten i inntektsanslagene mer eller mindre automatisk ble oppveid av en svikt i anslaget for volumet av kapitalslitet i motsatt retning.

Også feil i forutsetningene om utenfra gitte priser førte til svikt i prognosene. Dette gjaldt blant annet fiske, som faktisk oppnådde en øking i sine produktpriser, mens prognosene regnet med et svakt fall (linje 9). Eksportprisene utviklet seg gunstigere enn ventet for sjøfart, hvor det i prognosen var regnet med et forholdsvis sterkt fall i fraktratene, mens produktprisutviklingen for andre eksportkonkurrerende næringer ikke ble fullt så gunstig som prognosen forutsatte (linje 10). Importprisene utviklet seg på en måte som var mindre gunstig enn prognosen kalkulerte med både for de importkonkurrerende næringer og for sjøfart (linje 11).

Prognosen fra februar 1968 forutsatte et fall i eierinntektsandelen i de skjermede næringer fra 28,8 pst. i 1967 (foreløpig nasjonalregnskapstall) til 28,3 pst. i 1969, dvs. 0,5 prosentpoeng. Senere er nasjonalregnskapets tall for 1967 justert opp til 30,3 pst., og det foreløpige tall for 1969 er 30,0 pst. Det faktiske fall ble altså noe svakere enn Beregningsutvalget forutsatte i sine prognoser, nemlig 0,3 prosentpoeng. Den feil som Beregningsutvalget gjorde på dette punkt, gjenspeiles vesentlig i en undervurdering av eierinntekten i andre skjermede næringer (linje 12).

For alle de feil i prognoseforutsetningene som er omtalt ovenfor, gjelder at de også har hatt konsekvenser for prisprognosen. Konsekvensene for prisprognosen har imidlertid ikke på noe enkelt punkt vært særlig store.

KAPITTEL 3

Lønnsutviklingen innen N.A.F.'s tariffområde.

I dette kapittel er gitt en oversikt over lønnsutviklingen etter 1963 og for lønnspredningen i 3. kvartal i årene 1963, 1965, 1967 og 1969. Tallene bygger på Norsk Arbeidsgiverforenings statistikk.

1. Lønnsutviklingen for hovedgrupper.

Arbeidslønn er samtidig både inntekt for lønsmottakerne og utgift eller produksjonskostnad for bedriftene. Dette forhold kan

gjøre det naturlig å bruke flere lønnsbegrep når man skal beskrive lønnsutviklingen.

I det følgende er brukt fire lønnsbegrep for arbeidere: Gjennomsnittlig timefortjeneste ekskl. og inkl. betaling for helgedager og feriepenger, gjennomsnittlig timefortjeneste inkl. så vel betaling for helgedager og feriepenger som arbeidsgiveravgiftene til trygdene og beregnet årslønn.

På grunn av arbeidstidsforkortelsen pr. 1.

juli 1968 er årslønnen både i 1968 og 1969 steget svakere enn timefortjenestene. Sett fra en inntektssynsvinkel er det i et blikk tidsrom særlig grunn til å ta lønn pr. årsverk som utgangspunkt for en beskrivelse av lønnsutviklingen. Sett fra en kostnadssynsvinkel (hvor mye det koster å kjøpe en times arbeid) gir derimot lønn pr. timeverk den beste karakteristikken av utviklingen. Lønnsbegrepet bør da inkludere så vel betaling for helgedager og feriepenger som arbeidsgiveravgiftene til trygdene.

I tabell 3.a. er det gitt en oversikt over lønnsutviklingen for voksne industriarbeidere på grunnlag av foran nevnte lønnsbegrep.

På grunnlag av N.A.F.'s lønnsstatistikk som foreligger for de 3 første kvartaler i 1969, kan man anslå stigningen i den gjennomsnittlige timefortjeneste ekskl. betaling for helgedager og feriepenger for voksne industriarbeidere til 9,4 pst. fra 1968 til 1969. For menn utgjorde stigningen 9,3 pst. og for kvinner 9,7 pst. Både i tidsrommet 1963—1969 og 1965—1969 viste den tilsvarende timefortjeneste for voksne industriarbeidere en stigning på 8,2 pst. pr. år og i tidsrommet 1967—1969 på 8,9 pst. pr. år. For samtlige voksne arbeidere i industri, bygg- og anleggsvirksomhet og landtransport kan stigningen i timefortjenesten anslås til 9,5 pst. fra 1968 til 1969.

Inklusive feriepenger og betaling for helgedager viser timefortjenestene en noe sterkere stigning i tidsrommet 1963—1969 enn den direkte timefortjeneste. Dette skyldes at feriepeneene i dette tidsrommet er hevet fra 7,5 pst. til 9,5 pst. av utbetalt lønn inkl. betaling for helgedager, men eksklusive feriepenger. Dessuten skal feriepenger beregnes av full lønn under sykdom i inntil 3 måneder. Forhøyelsen av feriegodtgjørelsen er lagt til grunn fra det tidspunkt utbetaling av feriepeneene finner sted. For helgedager er godtgjørelsen i dette tidsrommet hevet til full lønn for disse dagene.

Beregnet lønn pr. årsverk viser en markert svakere stigning enn timefortjenestene i årene 1968 og 1969. Dette skyldes først og fremst arbeidstidsforkortelsen fra 45 til 42,5 timer pr. uke fra 1. juli 1968. I de senere år har det dessuten funnet sted en øking i sykefraværet, men sykepengene for dette fravær kommer ikke med i den beregnede årslønn. Beregnet lønn pr. beregnet årsverk fremkommer ved å multiplisere den gjennomsnittlige timefortjeneste inkl. betaling for helgedager og feriepenger med det gjennomsnittlige antall arbeidete timer i året. Årslønnen blir derfor også påvirket av omfanget av overtidsarbeid. I tidsrommet 1963—1969 viste beregnet lønn pr. årsverk for voksne industri-

arbeidere en gjennomsnittlig stigning på 7,4 pst. pr. år mot 6,1 pst. fra 1967 til 1968 og 6,3 pst. fra 1968 til 1969.

Bedriftenes sosiale kostnader for de ansatte er i de senere år prosentvis steget vesentlig sterkere enn den direkte lønn. Dette skyldes den standardbedring som har funnet sted i trygdene og forskyvningen i finansieringen av trygdene mellom medlemmene og bedriftene. Mens arbeidsgiveravgiftene for de ansatte til de tidligere pensjonstrygder i 1963 utgjorde 75 pst. av medlemspremiene, utgjorde arbeidsgiveravgiften til folketrygden 175 pst. av medlemspremiene i 1967 og 205 pst. i 1969. I 1970 utgjør arbeidsgiveravgiften til folketrygden 8,8 pst. av utbetalt lønn, dvs. 220 pst. av medlemspremiene. Det har også funnet sted en opptrapping i sykelønnsordningen mellom N.A.F. og LO slik at summen av dagpengene i den offentlige syketrygd og i sykelønnsordningen fra 1. april 1969 utgjør ca. 90 pst. av de trygdedes netto arbeidsinntekt (netto arbeidsinntekt = brutto arbeidsinntekt - ordinært skattetrekk og trygdepremier). Dette gjelder ca. 300 000 lønsmottakere som faller inn under sykelønnsordningen. Når man tar arbeidsgiveravgiftene til trygdene med i lønnsbegrepet, kommer man fram til et lønnsbegrep som nærmest kan karakteriseres som bedriftenes totale lønnskostnader for de ansatte. For voksne industriarbeidere har disse lønnskostnadene steget med 9,6 pst. pr. år i tidsrommet 1963 til 1969, med 10,0 pst. pr. år i tidsrommet 1967 til 1969 og med 10,5 pst. fra 1968 til 1969. Splitter man opp denne totale lønnsøkingen i tidsrommet 1963 til 1969, viser det seg at 3,5 pst. pr. år skyldes tariffmessig lønnsøking, 3,2 pst. pr. år skyldes lønnsglidning og 2,9 pst. pr. år skyldes stigning i de obligatoriske sosiale kostnader.

For funksjonærer innen N.A.F.'s tariffområde steg den gjennomsnittlige månedslønn med 6,1 pst. for menn og med 5,6 pst. for kvinner fra 1. september 1968 til 1. september 1969. For kontorfunksjonærer utgjorde stigningen 6,2 pst. for menn og 6,0 pst. for kvinner. For ansatte i varehandelen steg den gjennomsnittlige månedsfortjeneste med 6,6 pst. for menn og 5,9 pst. for kvinner fra mars 1968 til mars 1969. I det samme tidsrom steg den gjennomsnittlige månedsfortjeneste for voksne sjøfolk i utenriks fart med 11,2 pst.

For statsansatte foreligger ingen lønnsstatistikk for dette tidsrom. Ved oppgjøret i 1968 fikk denne gruppe et generelt tillegg på 7 pst. fra 1. mai 1968 og ytterligere et generelt tillegg på 2 pst. fra 1. januar 1969. Det er dessuten gjennomført et justeringsoppgjør som samlet svarer til ca. 0,5 pst. av regulativlønnen fra 1. mai 1969. Da det som nevnt ikke

foreligger lønnsstatistikk for de statsansatte for dette tidsrommet, er lønnsglidningen ikke registrert.

For enkelte andre grupper foreligger lønnsstatistikk som viser utviklingen i tidsrommet 1967 til 1969. Dette gjelder kommunale arbeidstakere hvor statistikken viser en stigning i den gjennomsnittlige månedsfortjeneste på 16,1 pst. for menn og på 15,3 pst. for kvinner fra 1. januar 1967 til 1. januar 1969. For funksjonærer i bankvirksomhet steg den gjen-

nomsnittlige månedsfortjeneste for menn med 10,6 pst. i forretnings- og sparebanker fra 1. september 1967 til 1. september 1969. For kvinnelige bankfunksjonærer utgjorde den tilsvarende stigning 13,7 pst. I det samme tidsrom steg den gjennomsnittlige månedsfortjeneste i forsikringsvirksomhet med 13,9 pst. for menn og med 15,5 pst. for kvinner. Det foreligger også lønnsstatistikk for enkelte andre grupper og for noen grupper finnes ingen statistikk.

Tabell 3. a. *Lønnsutviklingen for voksne arbeidere i industrien (gjennomsitt for kvinner og menn).*

	1963	1964	1965	1966	1967	1968	1969 ¹⁾
Gjennomsnittlig timefortjeneste ekskl. betaling for helgedager og feriepenger	øre 736	787	862	926	998	1 081	1 183
Stigning fra foregående år	pst.	6,9	9,5	7,4	7,8	8,3	9,4
Indirekte personalkostnader i prosent av gjennomsnittlig timefortjeneste ekskl. betaling for helgedager:							
Betaling for helgedager	pst. 2,9	2,7	2,7	2,3	2,9	3,4	3,3
Feriepenger	pst. 7,8	7,8	9,5	9,5	10,0	10,0	10,0
Arbeidsgiveravgiftene til trygdene	pst. 8,0	9,8	10,2	10,9	12,7	13,4	14,8
Gjennomsnittlig timefortjeneste inkl. betaling for helgedager og feriepenger	øre 815 ⁶⁾	870	967	1 035	1 127	1 226 ⁸⁾	1 340 ⁸⁾
Stigning fra foregående år	pst.	6,7	11,1	7,0	8,9	8,8	9,3
Stigning i beregnet årslønn fra foregående år ..	pst.	8,3	9,5	6,3	7,7	6,1	6,3
Gjennomsnittlig timefortjeneste inkl. betaling for helgedager, feriepenger og arbeidsgiveravgiftene til trygdene	øre 874 ¹⁰⁾	947	1 055	1 136	1 253	1 371 ¹⁰⁾	1 515 ¹⁰⁾
Stigning fra foregående år	pst.	8,4	11,4	7,7	10,3	9,4	10,5

Prosentvis stigning pr. år.

	Gj.sn. timefortj. ekskl. bet. for helgedager og feriepenger	Gj.sn. timefortj. inkl. bet. for helgedager og feriepenger	Beregnet årslønn	Gj.sn. timefortj. inkl. bet. for helgedager, feriepenger og arb.-giveravgift til trygdene
1963—1969	8,2	8,6	7,4	9,6
1965—1969	8,2	8,5	6,6	9,5
1967—1969	8,9	9,1	6,2	10,0
1968—1969 ¹⁾	9,4	9,3	6,3	10,5

1) Anslag for 1969.

Tabell 3. b. *Tariffmessig lønnsøking, lønnsglidning samt stigning i sosiale kostnader for voksne industriarbeidere.*

	1963- 1964	1964- 1965	1965- 1966	1966- 1967	1967- 1968	1968- 1969	Gj.sn. pr. år 1963/69
Stigning i:							
Gjennomsnittlig timefortjeneste inkl. betaling for helgedager, feriepenger og arbeidsgiveravgiften							
	øre	73	108	81	117	118	144
	pst.	8,4	11,4	7,7	10,3	9,4	10,5
Herav:							
Tariffmessig lønnsøking	øre	24	43	34	35	46	53
	pst.	2,7	4,5	3,2	3,1	3,7	3,9
Lønnsglidning	øre	27	32	30	37	37	49
	pst.	3,1	3,4	2,8	3,3	3,0	3,6
Sosiale kostnader	øre	22	33	17	45	35	42
	pst.	2,5	3,5	1,6	4,0	2,8	3,1
							3,2
							2,9

2. Lønnsbredning.

Ved alle tariffrevisjoner i de senere år er det gitt større lønnstillegg til lavere lønnede enn til høyere lønnede arbeidere. For det første er det gitt like store generelle lønnstillegg i øre pr. time til voksne arbeidere i vårfagene. Dette gir prosentvis større tillegg til de lavere enn til de høyere lønnede. Det samme har vært tilfelle med de indekstillegg som er gitt. Foruten de generelle tillegg er det gitt spesielle tillegg til grupper med timefortjenester under et visst nivå — de såkalte lavtlønnsstillegg. Bortsett fra i 1963 er slike tillegg gitt ved alle senere tariffrevisjoner. I 1966 ble det gitt et lavtlønnsstillegg som varierte fra 1 til 24 øre pr. time avhengig av lønnsnivået i de enkelte bransjer. I 1967 ble det gitt et lavtlønnsstillegg på 2/3 av tillegget i 1966. I 1968 ble det gitt et lavtlønnsstillegg som varierte fra 1,5 til 25 øre pr. time. I tillegg til lavtlønnsstilleggene er dessuten de forbundsvise tillegg som er gitt i de senere år, i ikke liten utstrekning brukt til å heve lønnsnivået for de lavere lønnede. Disse forbundsvise tilleggene er spesielt benyttet til å heve minstelønnssetser og lønnssetser i vesentlig sterkere grad enn de faktiske fortjenester. Foruten disse justeringene er det i enkelte lavtlønnsbransjer gitt tillegg for å heve disse bransjer opp på et relativt høyere lønnsnivå. I tidsrommet 1963 til 1967 ble det gitt spesielle tillegg til kvinner i henhold til rammeavtalen om gjennomføringen av likelønnsprinsippet.

På tross av disse tiltak for å heve det relative lønnsnivå for de lavere lønnede, viser statistikken at lønnsutviklingen prosentvis stort sett har vært den samme for de høyere

lønnede som for de lavere lønnede. Det vesentligste unntak her gjelder forholdet kvinner og menn. Mens den gjennomsnittlige timefortjeneste for voksne kvinner utgjorde 69,8 pst. av den tilsvarende timefortjeneste for voksne menn i 3. kvartal i 1963, var det tilsvarende forhold 74,6 pst. i 3. kvartal 1969. Går man ned på de enkelte bransjer for menn, finner man at lønnsnivået i enkelte bransjer viser relativt noen tilbakegang, mens det motsatte er tilfelle i andre. Lønnsnivået i tekstilindustrien ligger imidlertid fortsatt på 87 pst. av industriens gjennomsnitt, i hermetikkindustrien på 80 pst., i jernindustrien på 105 pst. og i byggevirksomheten på 120 pst. Lønnsstrukturen ser derfor ut til å være forholdsvis stabil. Grupper som har fått store tariffmessige lønnstillegg, har hatt liten lønnsglidning, mens grupper som har fått små tariffmessige tillegg har hatt større lønnsglidning. Lønnsglidningen har gjennomsnittlig utgjort 3 til 4,5 pst. pr. år av gjennomsnittlig timefortjeneste eksklusiv betaling for helgedager. Etter en forbigående avslapning våren 1968 har lønnsglidningen senere vist stigende tendens og lå på 4,5 pst. på årsbasis i 3. kvartal 1969. Da dette er gjennomsnittstall har glidningen vært mindre i enkelte bransjer og større i andre.

Tabell 3.c gir bare et grovt bilde av lønnsstrukturen og tallene fra bransje til bransje er ikke umiddelbart sammenliknbare. Dette skyldes så vel geografiske som bransjemesige og andre forhold. Tabellen gir et mer korrekt bilde av utviklingen. Da tallene bare gjelder et kvartal i året, må man være oppmerksom på at enkelte tall kan være påvirket av tilfeldigheter.

Tabell 3. c. *Det relative lønnsnivå¹⁾ og lønnsutvikling 3. kvartal 1963 til 3. kvartal 1969. (Industri i alt = 100.)*

	3. kv. 1963	3. kv. 1965	3. kv. 1967	3. kv. 1969	Endring 1963—1969		
					Stig- ning +	Fall ÷	Uendret =
Voksne menn:							
Industri i alt	100	100	100	100			
Bergverksdrift	108	109	113	109	+		
Konservesfabrikker	85	83	86	85			=
Hermetikkfabrikker	78	78	81	80	+		
Møller	92	92	92	90		÷	
Sjokoladefabrikker	106	102	100	97		÷	
Margarinfabrikker	95	92	90	92		÷	
Filet- og fryseribedrifter	102	97	100	98		÷	
Bryggerier	93	91	94	95	+		
Tobakksfabrikker	97	92	92	90		÷	
Tekstilfabrikker	87	87	88	87			=
Trikotasjefabrikker	88	86	87	88			=
Skofabrikker	96	95	94	93		÷	
Konfeksjonsfabrikker	94	92	92	92		÷	
Trelastbruk	88	88	87	88			=
Trevarefabrikker	103	102	102	100		÷	
Wallboardfabrikker	101	99	97	94		÷	
Møbelindustri	91	92	93	95	+		
Papirindustri	98	98	96	95		÷	
Papirvarefabrikker	104	99	100	104			=
Eskefabrikker	104	106	103	103		÷	
Garverier	94	94	92	90		÷	
Lærvarefabrikker	98	99	95	91		÷	
Gummivarefabrikker	101	100	99	96		÷	
Elektrokjemisk industri	101	98	97	96		÷	
Sprengstoffindustri	105	102	98	99		÷	
Sildoljefabrikker	94	96	97	96	+		
Teglverk	92	89	92	91		÷	
Glassverk	101	100	98	94		÷	
Fajanse/porselensindustri	99	101	100	101	+		
Kjemisk mineralindustri	108	112	114	111	+		
Betongvarefabrikker	106	107	108	106			=
Mineralindustri	98	103	105	102	+		
Steinindustri	96	100	101	106	+		
Bilverksteder	101	100	98	98		÷	
Karosseribedrifter	102	106	105	102			=
Radiofabrikker	107	102	101	101		÷	
Jernindustri	103	105	105	105	+		
Bakerier	95	92	90	94		÷	
Kjøttindustri	94	93	95	97	+		
Gullsmedfirmaer	105	104	106	106	+		
Bokbinderier	105	105	105	106	+		
Boktrykkerier	114	113	111	114			=
Landtransport	92	91	88	90		÷	
Byggevirksomhet	121	122	123	120		÷	
Anleggsvirksomhet	159	161	154	153		÷	
Voksne kvinner:							
Industri i alt	69,8	72,0	74,3	74,6	+		

¹⁾ Beregnet på grunnlag av gjennomsnittlig timefortjeneste eksklusive betaling for helgedager og feriepenger.

KAPITTEL 4

Konsumprisutviklingen i de senere år.

1. Bevegelsen i konsumprisindeksen.

Prisstigningen fra januar 1968 til desember 1969 i følge den offisielle konsumprisindeks framgår av tabell 4.a.

Mellom januar 1968 og januar 1969 steg konsumprisindeksen med 2,6 pst.¹⁾ og mellom januar 1969 og desember 1969 med 3,0 pst. (Indekstallet for januar forelå ikke da dette

Tabell 4. a. *Konsumprisindeks (1968 = 100)*

	Jan.	Febr.	Mars	April	Mai	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Des.
1968	98,9	98,9	99,3	99,4	99,3	99,6	100,3	100,1	100,4	101,1	101,2	101,3
1969	101,5	101,9	101,9	102,4	102,4	102,9	103,6	103,2	103,7	104,1	104,4	104,6

ble skrevet). Prisstigningen i 1968 og 1969 var noe svakere enn tidligere i 1960-årene og lå på omtrent samme nivå som i siste halvpart av 1950-årene.

For om mulig å komme årsakene til prisstigningen nærmere inn på livet har utvalget fått Statistisk Sentralbyrå til å ajourføre de fleste av de tabeller som finnes i Innstilling fra Det tekniske beregningsutvalg for inntektsoppgjørene 1968, kapittel 4.

Tabell 4. b. viser hvilket bidrag, uttrykt i poeng, de enkelte vareposter har gitt til stigningen i konsumprisindeksen for perioden januar 1968 til desember 1969. Tabell 4.c. er stillt sammen med sikte på spesielt å se hvilken betydning matvarene har hatt for prisutviklingen. Her er alle endringer for sammenlikningens skyld uttrykt som prosent istedenfor som poeng.

Bidraget til stigningen i konsumprisindeksen fra andre varer enn matvarer var omtrent like sterk fra januar 1968 til januar 1969 som fra

januar 1969 til desember 1969. Bidraget i første periode var 1,62 pst. og i andre periode 1,58 pst.

For matvarer var utviklingen mer ujevn. Fra januar 1968 til januar 1969 trakk matvarene indeksen opp med 1,01 pst. og mellom januar og desember 1969 med 1,45 pst. Tabell 4.c. viser at den ulike prisutvikling i de to perioder blant annet har sammenheng med prisbevegelsene for poteter, grønnsaker, frukt og bær og importvarer som sukker, kaffe og te. Prisene på disse varer steg vesentlig sterkere i 1969 enn i 1968.

¹⁾ I forbindelse med at beregningsgrunnlaget for Statistisk Sentralbyrås offisielle konsumprisindeks ble revidert med virkning fra januar 1968, ble det ikke innhentet prisoppgaver over husleieendringer i 1968. Dette gjør at konsumprisstigningen fra januar 1968 til januar 1969 ikke reflekteres fullt ut og overslag tyder på at de manglende prisoppgaver for husleieendringer slår ut med ca. 0,2—0,3 pst. på indeksen (se for øvrig avsnitt 3).

Tabell 4. c. *Konsumprisindeks. Endring i totalindeksen på grunn av endringer i de enkelte grupper. Prosent.*

	Totalindeks	Totalindeks uten matvarer	Matvarer i alt	Herav		
				Poteter, grønnsaker, frukt, bær	Sjokolade og sukker m. v., kaffe, te	Andre matvarer
15. jan. 1968—15. april 1968 ..	0,54	0,16	0,38	0,23	0,01	0,14
15. april 1968—15. juli 1968 ..	0,87	0,25	0,62	0,26	÷0,03	0,39
15. juli 1968—15. okt. 1968 ...	0,76	0,76	0,06	÷0,28	÷0,02	0,36
15. okt. 1968—15. jan. 1969	0,43	0,49	÷0,06	÷0,04	0,06	÷0,08
15. jan. 1968—15. jan. 1969 ..	2,63	1,62	1,01	0,10	0,02	0,89
15. jan. 1969—15. april 1969 ..	0,88	0,38	0,50	0,23	0,06	0,21
15. april 1969—15. juli 1969 ..	1,19	0,48	0,71	0,78	0,02	÷0,09
15. juli 1969—15. okt. 1969 ...	0,49	0,55	÷0,06	÷0,48	0,04	0,38
15. okt. 1969—15. des. 1969 ...	0,44	0,14	0,30	0,01	0,09	0,20
15. jan. 1969—15. des. 1969 ..	3,03	1,58	1,45	0,32	0,21	0,92

Tabell 4. b. Endring i konsumprisindeksen på grunn av endringer i de enkelte grupper.

	15. jan. 1968— 15. april 1968	15. april 1968— 15. juli 1968	15. juli 1968— 15. okt. 1968	15. okt. 1968— 15. jan. 1969	15. jan. 1968— 15. jan. 1969	15. jan. 1969— 15. april 1969	15. april 1969— 15. juli 1969	15. juli 1969— 15. okt. 1969	15. okt. 1969— 15. des. 1969	15. des. 1969— 15. jan. 1970
	Totalpoeng									
Matvarer	0,37	0,61	0,05	+ 0,05	0,98	0,51	0,73	+ 0,06	0,30	1,47
Mjøl, gryn og bakervarer	0,02	0,13	0,05	0,04	0,25	0,05	0,00	+ 0,00	0,01	0,07
Kjøtt, kjøttvarer og flesk	+ 0,04	0,40	0,25	+ 0,04	0,56	+ 0,01	+ 0,02	0,39	0,07	0,43
Fisk og fiskevarer	0,00	0,00	0,03	+ 0,00	0,03	+ 0,02	0,02	0,06	0,01	0,07
Mjøl, fløte, ost og egg	0,10	0,04	0,05	+ 0,07	0,04	0,15	0,13	0,14	0,06	0,22
Spisefett og spiseoljer	0,00	+ 0,12	0,01	0,00	+ 0,11	0,00	0,01	0,03	0,08	0,12
Grønnsaker, frukt og bær	0,14	0,13	+ 0,01	+ 0,18	0,08	0,15	0,26	+ 0,05	+ 0,16	0,20
Poteter og varer av poteter	0,09	0,14	+ 0,32	0,12	0,02	0,08	0,55	+ 0,67	0,15	0,12
Sukker	0,00	+ 0,03	0,02	0,05	0,00	0,05	0,03	0,02	0,00	0,06
Kaffe, te, kakao og kokesjokolade	0,01	0,00	0,00	0,01	0,02	0,01	0,00	0,06	0,09	0,16
Andre matvarer	0,05	0,00	0,01	0,02	0,08	0,04	0,01	0,00	+ 0,02	0,02
Drikkevarer og tobakk	0,00	0,01	0,01	0,02	0,05	0,07	0,03	0,02	0,00	0,12
Drikkevarer	0,00	0,01	0,01	0,02	0,05	0,07	0,00	0,02	0,00	0,09
Tobakk	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,03	0,00	0,00	0,03
Klær og skotøy	0,01	0,00	0,17	+ 0,16	0,02	0,17	0,11	0,10	0,04	0,42
Bolig, lys og brensel	+ 0,03	0,11	0,04	0,08	0,19	0,06	0,11	0,11	0,02	0,30
Bolig og vedlikeholdsutgifter	0,01	0,06	0,00	0,02	0,09	0,08	0,08	0,10	0,06	0,31
Lys og brensel	+ 0,04	0,05	0,03	0,07	0,10	+ 0,02	0,03	0,01	+ 0,04	+ 0,01
Møbler og husholdningsartikler	0,03	+ 0,01	0,06	0,05	0,12	0,03	0,04	0,07	0,01	0,16
Helsepleie	0,00	0,00	0,03	0,05	0,07	0,01	0,00	0,01	0,00	0,02
Reiser og transport	0,17	0,05	0,20	0,15	0,56	0,03	0,03	0,03	0,01	0,09
Fritidssysler og utdanning	+ 0,03	0,01	0,14	0,21	0,32	+ 0,02	0,11	0,17	0,05	0,31
Andre varer og tjenester	0,02	0,10	0,08	0,07	0,27	0,03	0,06	0,06	0,04	0,19
Total	0,53	0,87	0,76	0,43	2,60	0,90	1,22	0,50	0,46	3,08

2. Alternativ gruppering av konsumprisindeksens materiale.

En gjennomgåelse av de enkelte poster i konsumprisindeksen gir ingen dyptgående forklaring på den prisstigning som har funnet sted. Et stykke lenger kan en komme ved hjelp av tabell 4.d. hvor en har klassifisert vareprisene i 5 grupper.¹⁾

1. Norske jordbruksvarer
2. Andre norske varer
3. Importvarer
4. Husleie
5. Andre tjenester

Tolkingen av tabell 4.d. vanskeliggjøres av at prismaterialet for konsumprisindeksen gjelder priser i butikk, ikke priser fra produsent eller ved import til Norge. Prisindeksen for importvarer i tabellen vil således være et gjennomsnitt av en prisindeks for disse varer ved innførsel til Norge og en prisindeks for

¹⁾ Utvalget har fått Statistisk Sentralbyrå til å foreta en klassifisering av de enkelte konsumgrupper i konsumprisindeksen i de fem grupper som er nevnt i teksten. Av arbeidsmessige grunner har det ikke vært mulig å foreta klassifiseringen på grunnlag av de enkelte representantvarene, noe som hadde vært ønskelig. Men en regner med at den metoden som er benyttet, gir en brukbar tilnærming. En slik klassifisering av varepriser som er foretatt her, kan ikke bli særlig skarp. Særlig må grensen mellom de tre første grupper bli vilkårlig. Som norske jordbruksvarer er regnet matvarer av norsk opprinnelse med lav bearbeidingsgrad i produksjons- og omsetningsleddene etter at varene har forlatt jordbruket, blant annet kjøtt og kjøttvarer (inklusive pålegg og kjøttthermetikk), egg, mjølk og mjølkprodukter, friske grønnsaker, frukt og bær, men ikke mjøl, brød og kaker, hermetiske grønnsaker, saft og syltetøy eller mat servert på restaurant. Som importvarer er på tilsvarende måte regnet matvarer og andre forbruksvarer av utenlandsk opprinnelse med lav bearbeidingsgrad i Norge, blant annet mjøl, importerte frukter og grønnsaker, kull, koks og mineraloljeprodukter. Gruppen andre norske varer får på den måten et nokså uensartet innhold. Gruppen omfatter fisk og en del matvarer ellers hvor verdien av norske jordbruksprodukter er svært liten, blant annet margarin, brød og kaker, syltetøy og sjokolade. Den omfatter videre alle sterkt bearbeidde varer hva enten de er framstilt av norske eller importerte råstoffer. Prisspredningen innenfor gruppen er stor. Gruppen omfatter så vel produkter fra sterkt konkurranseutsatte næringer med forholdsvis svak prisstigning (klær og skotøy, kjøleskap o.l.) som en del produkter fra skjermede næringer vesentlig sterkere prisstigning (f.eks. ukeblad og aviser). Gruppen andre tjenester omfatter nesten utelukkende produkter fra skjermede næringer (bruk av offentlige transportmidler, lege- og tannlegehjelp, reparasjon og forsikring av bil, telefon og porto, utgifter på restauranter, hoteller og selskapsreiser, m.v.).

de tjenester som er forbundet med omsetning av dem innenlands. Den vekten denne importprisindeksen får i konsumprisindeksen, kan oppfattes som en sum av to vekter, en vekt knyttet til verdien av importvarene ved innførsel og en vekt knyttet til verdien av de tjenestene som er forbundet med omsetningen av dem innenlands. Tilsvarende forhold gjelder for norske jordbruksvarer. Tabell 4.d.'s prisindeks for disse varene er påvirket av de prisene produsenten oppnår, av foredlings- og markedsføringskostnader som ofte bæres av varehandelen, og av subsidier som utbetales gjennom og avgiftsordninger som er pålagt foredlings- og omsetningsleddene.

Tabell 4.d. viser at de forskjellige varegrupper har hatt svært ulik prisutvikling i perioden 15. januar 1968 til 15. desember 1969. De enkelte delgruppers bidrag til stigningen i konsumprisindeksen har imidlertid også variert noe fra periode til periode. Dette framgår særlig klart av siste del av tabell 4.d., hvor bidraget til stigningen i konsumprisindeksen er regnet i prosent.

Norske jordbruksvarer, vurdert til detaljpris, viser en prisstigning fra januar 1968 til desember 1969 på 7,5 pst. Dette er en noe sterkere stigning enn totalindeksen, som steg med 5,7 pst i samme periode.

Mellom januar 1968 og januar 1969 trakk prisstigningen på norske jordbruksvarer konsumprisindeksen opp med 0,55 pst. Den vesentligste del av prisstigningen fant sted i andre kvartal. Fra januar til desember 1969 var bidraget til stigningen i konsumprisindeksen fra norske jordbruksprodukter 0,76 pst. Også i denne perioden var prisstigningen sterkere i andre kvartal. Det var særlig prisene på poteter, grønnsaker, frukt og bær som steg sterkere i 1969 enn i 1968. Vi må oppfatte disse tallene som en sum av prisstigningen fra produsent og av stigning i prisen (korrigert for subsidier) på de tjenester som er forbundet med foredling og omsetning av varene. Beregningsutvalget har ikke foretatt noen vurdering av hvilken av disse prisstigningskomponenter som har virket sterkere.

Prisindeksen for gruppen «andre norske varer» har vist en svakere stigning enn totalindeksen i perioden januar 1968 til desember 1969, nemlig med 4,9 pst. Dette skyldes særlig den relativt rolige prisutvikling i 1968, i 1969 har prisstigningen vært sterkere. Mellom januar 1968 og januar 1969 trakk prisstigningen på «andre norske varer» konsumprisindeksen opp med 0,77 pst., mens tallet for perioden januar 1969 til desember 1969 var 1,19 pst.

Tabell 4. d. *Konsumprisindeks. Indekstill for grupper av varer og tjenester. (1968 = 100). Bidrag til endring i totalindeksen 1968—1969.*

	Jordbruks- varer, norske	Andre norske varer	Import- varer	Husleie	Andre tjenester	Total
Vekt i prosent	17,8	40,7	18,7	5,6	17,2	100
Indekstill:						
15. januar 1968	98,9	99,1	99,9	100,0	96,7	98,89
15. april 1968	99,5	99,4	99,5	100,0	98,8	99,42
15. juli 1968	101,3	100,0	100,0	100,0	100,0	100,29
15. oktober 1968	101,1	100,8	100,4	100,0	102,3	101,06
15. januar 1969	102,0	101,0	100,0	100,0	104,0	101,49
15. april 1969	103,2	102,1	100,3	101,6	104,4	102,39
15. juli 1969	105,5	102,8	101,5	102,6	105,9	103,61
15. oktober 1969	104,6	103,6	102,0	104,4	106,7	104,11
15. desember 1969	106,3	104,0	101,6	105,0	107,0	104,57
Prosentvis stigning 15. jan. 1968—						
15. des. 1969	7,5	4,9	1,7	5,0	10,7	5,74
Bidrag til stigning i totalindeksen, regnet i prosent:						
15. jan. 1968—15. april 1968	0,11	0,12	+0,07	0,00	0,38	0,54
15. april 1968—15. juli 1968	0,33	0,24	0,09	0,00	0,21	0,87
15. juli 1968—15. okt. 1968	+0,04	0,33	0,07	0,00	0,40	0,76
15. okt. 1968—15. jan. 1969	0,15	0,08	+0,08	0,00	0,28	0,43
15. jan. 1968—15. jan. 1969	0,55	0,77	0,02	0,00	1,29	2,63
15. jan. 1969—15. april 1969	0,21	0,45	0,06	0,09	0,07	0,88
15. april 1969—15. juli 1969	0,39	0,28	0,22	0,06	0,24	1,19
15. juli 1969—15. okt. 1969	+0,16	0,32	0,09	0,10	0,14	0,49
15. okt. 1969—15. des. 1969	0,27	0,16	+0,07	0,03	0,05	0,44
15. jan. 1969—15. des. 1969	0,76	1,19	0,30	0,28	0,50	3,03
15. jan. 1968—15. des. 1969	1,33	1,98	0,31	0,28	1,84	5,74

Prisstigningen for varegruppen «importvarer» har vært relativt svak fra januar 1968 til desember 1969, nemlig 1,7 pst. Importvarene hevet konsumprisindeksen helt ubetydelig i 1968 og med 0,30 pst. i perioden januar—desember 1969. Når en tar hensyn til at prisindeksen for importvarer er et gjennomsnitt av en prisindeks for disse ved innførsel til Norge og en prisindeks for de tjenester som er forbundet med omsetning av dem innenlands, er det rimelig å tro at prisene ved innførsel til Norge sank i 1968.

Posten husleie viser, av årsaker en skal komme tilbake til senere, ingen prisstigning i 1968, mens den steg med 5,0 pst. i perioden januar—desember 1969. Dette hevet konsumprisindeksen med 0,28 pst.

Gruppen «andre tjenester» er den gruppen som har vist størst prisstigning (10,7 pst.) i perioden januar 1968 til desember 1969. Størparten av stigningen (7,5 pst.) fant sted i 1968. Dette trakk konsumprisindeksen opp

med 1,29 pst. mellom januar 1968 og januar 1969 og med 0,50 pst. i perioden januar—desember 1969. Det er for denne gruppen at en øking i lønnsnivået vil slå mest direkte ut. Enkelte av postene i gruppen er rene lønnsutgifter, og størparten av de øvrige er tjenester hvor lønnskostnadene utgjør en høy andel av prisene.

3. Den reviderte konsumprisindeksen

Statistisk Sentralbyrås offisielle konsumprisindeks ble revidert fra januar 1968. Beregningsgrunnlaget hadde da vært uforandret siden 1959. For en utførlig beskrivelse av hvordan den reviderte konsumprisindeksen beregnes, henvises det til Statistisk månedshefte nr. 6, 1969.

Formelt sett kan konsumprisindeksen oppfattes som et veid gjennomsnitt av prisendringene for de enkelte varene som inngikk i forbruket til private husholdninger i en gitt

periode. I den konsumprisindeksen som gjaldt fram til 1968, refererte vektene seg stort sett til forbrukets sammensetning i 1958 (forbruksundersøkelsen i 1958), mens den reviderte indeksen bygger på forbrukets sammensetning i 1967 (forbruksundersøkelsen i 1967).

Samtidig med at vektsystemet ble revidert, ble også utvalget av de varer (representantvarer) som ligger til grunn for den månedlige registrering av prisendringer, endret. Utvalget av de geografiske områder og forretninger som er med i den månedlige undersøkelse, er også endret i forhold til den gamle indeks.

Den gamle konsumprisindeksen ble beregnet helt fram til februar 1969, fordi vektene i den nye konsumprisindeksen, som bygger på materiale fra forbruksundersøkelsen i 1967, ikke var ferdigberegnet før på dette tidspunkt. Men det ble foretatt innsamling av prisdata, med unntak for husleie, for den reviderte indeksen fra januar 1968, slik at den reviderte konsumprisindeksen kunne beregnes fra og med januar 1968 i det øyeblikk vektene var klare.

Dette gjør at vi for perioden januar 1968 til februar 1969 har tall både for den gamle og den reviderte indeksen. Den gamle indeksen (1959 = 100) steg fra 134,3 i januar 1968 til 140,2 i februar 1969, altså med 4,4 pst., mens de tilsvarende tall for den reviderte indeksen (1968 = 100) var 98,9 og 101,9, altså 3,0 pst. Den gamle indeksen viste altså en del sterkere stigning enn den nye offisielle konsumprisindeksen i den perioden begge ble beregnet.

På ett punkt er det en klar årsak til at den reviderte konsumprisindeksen viser lavere tall enn den gamle i den perioden begge er beregnet (fra januar 1968 til februar 1969). I den gamle indeksen ble boligkomponenten, bortsett fra vedlikehold, stort sett dekket gjennom en spesiell årlig boligundersøkelse i desember. Resultatene fra denne boligundersøkelse ble tatt inn i marsindeksen året etter. I den gamle indeksen viste derfor posten bolig en oppgang i mars. Denne prisstigningen refererer seg altså i virkeligheten til prisstigningen i det foregående året.

I den reviderte indeksen har en gått over til å bruke husleie som eneste representantvare for postene Renter av boliglån, forsikring og avgifter, eget hus og Husleie, samtidig som en har gått over til kvartalsmessig innhenting. Den første husleieundersøkelse for den revi-

derte indeksen ble først gjort i desember 1968. Dette er årsaken til at disse postene i den nye indeksen ikke viste prisstigning i 1968 (se tabell 4.d.). Forutsetter vi at prisstigningen i 1968 for disse postene lå på samme nivå som i 1969, ville dette ha trukket den reviderte konsumprisindeksen opp med ca. 0,2—0,3 pst. Dette forklarer altså noe av avviket mellom den reviderte og den gamle indeksen for året 1968.

Videre er syketrygden tatt ut av den reviderte konsumprisindeksen, slik at syketrygden nå blir behandlet på linje med de øvrige trygder. I perioden januar 1968 til februar 1969 steg prisen på konsumgruppen syketrygd vesentlig sterkere enn gjennomsnittet for de øvrige konsumgrupper i den gamle indeksen. Dette gjør at vi ved å beregne den gamle indeksen eksklusiv syketrygd, ville fått ca. 0,2 pst. lavere prisstigning mellom januar 1968 og februar 1969.

Bortsett fra dette, er det som nevnt to viktige endringer i den reviderte indeksen i forhold til den gamle. (i) Vektene er endret. (ii) Utvalget av representantvarer og forretninger er endret. Det er viktig å slå fast at det er vanskelig å gi noen begrunnelse for at det på lang sikt skulle bli noen systematisk forskjell i prisutviklingen om vi bruker vektene fra den nye eller fra den gamle indeksen. Selv om den reviderte indeksen viste lavere tall enn den gamle i perioden januar 1968 til februar 1969, kunne vi for en periode med en annen prisutvikling gjerne fått det motsatte resultat.

Det har ikke vært mulig å få gjennomført beregninger som viser hvor mye av forskjellen mellom gammel og ny indeks som «skyldes»: (i) endrede vekter, (ii) endring i utvalget av representantvarer og forretninger. Som et eksempel har utvalget fått Statistisk Sentralbyrå til å gjennomføre en slik undersøkelse for en spesiell gruppe, nemlig gruppen reiser og transport. Etter den gamle indeksen steg prisene for denne gruppen med 8 pst. i perioden januar 1968 — februar 1969, mens den reviderte indeksen viste 3,7 pst. stigning. Ca. 1/5 av forskjellen i prisstigning mellom ny og gammel indeks for denne undergruppen kan forklares ved at utvalget av representantvarer og forretninger er endret. Resten av forskjellen skyldes endret vektfordeling mellom de undergrupper som inngår i gruppen reiser og transport.

KAPITTEL 5

Utviklingen i disponibel realinntekt 1959—1969.

I tilleggsberegninger fra Det tekniske beregningsutvalg for inntektsoppgjørene 1968, høsten 1968, ble det utført beregninger over utviklingen i disponibel realinntekt for enkelte grupper lønnstakere og trygdede i perioden 1959—1969. Ut fra oppgaver over den faktiske utvikling i lønninger og priser i 1968 og reviderte anslag for 1969 har en i dette kapittel ajourført beregningene.

Beregningene er utført for følgende grupper personer:

a) Lønnstakere med inntekt i 1969 på 16 000 kroner, 21 000 kroner, 26 000 kroner og 31 000 kroner, der inntekten før skatt forutsettes å utvikle seg som den gjennomsnittlige årslønn for voksne industriarbeidere etter NAF's statistikk, jfr. tabell 3.a i kapittel 3. Dette lønnsbegrep avviker noe fra det som ble lagt til grunn i tilleggsberegningene i 1968, i det oppgavene den gang bygget på lønnsutviklingen for voksne mannlige industriarbeidere.

Tabell 5. a. Utviklingen i disponibel realinntekt 1959—1969 (1959 = 100).

	Inntekt 16 000 kr. i 1969			Inntekt 21 000 kr. i 1969			Inntekt 26 000 kr. i 1969			Inntekt 31 000 kr. i 1969		
	Kl. 1	Kl. 4	Kl. 6	Kl. 1	Kl. 4	Kl. 6	Kl. 1	Kl. 4	Kl. 6	Kl. 1	Kl. 4	Kl. 6
1959	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
1960	101,8	101,8	101,5	101,4	101,5	101,2	102,2	102,1	101,9	102,2	102,0	102,0
1961	103,7	104,2	103,5	103,5	103,9	103,4	103,9	104,3	103,8	104,6	104,0	104,4
1962	107,7	108,4	107,0	107,6	108,2	106,9	108,2	108,6	107,5	107,1	105,8	106,8
1963	111,1	112,7	112,6	110,8	112,2	112,2	111,3	111,9	112,4	109,7	108,5	111,1
1964	112,4	113,3	112,6	112,3	113,1	112,3	110,7	111,7	111,2	111,2	110,1	111,7
1965	118,9	121,6	122,9	118,6	120,8	119,7	116,6	117,7	118,2	116,9	115,8	118,5
1966	123,2	124,7	124,2	122,7	124,0	122,1	120,5	120,8	120,7	117,9	117,1	119,5
1967	124,1	127,2	129,9	122,4	125,0	125,7	121,9	122,1	124,8	119,5	119,1	123,9
1968	127,1	130,0	132,8	125,4	128,0	128,7	125,1	124,8	128,3	122,5	121,8	127,4
1969	131,3	134,3	136,5	129,5	132,0	132,6	127,9	128,0	131,5	125,7	124,9	131,1

Gjennomsnittlig
årlig vekst, pst.:

1959—1969	2,8	3,0	3,2	2,6	2,8	2,9	2,5	2,5	2,8	2,3	2,2	2,7
1966—1969	2,2	2,5	3,2	1,8	2,1	2,8	2,0	2,0	2,9	2,1	2,2	3,1
1967—1969	2,9	2,8	2,5	2,9	2,8	2,7	2,5	2,4	2,7	2,6	2,4	2,8
1967—1968	2,4	2,2	2,2	2,5	2,4	2,4	2,7	2,2	2,8	2,6	2,2	2,8
1968—1969	3,4	3,3	2,8	3,3	3,1	3,0	2,2	2,5	2,5	2,6	2,5	2,9

	Inntekt 40 000 kr. i 1969			Inntekt 65 000 kr. i 1969			Inntekt 90 000 kr. i 1969			Grunnpensjon for ektepar i alders- trygd/folketrygd 10 080 kr. i 1969
	Kl. 1	Kl. 4	Kl. 6	Kl. 1	Kl. 4	Kl. 6	Kl. 1	Kl. 4	Kl. 6	
1959	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
1960	102,8	102,5	102,8	102,5	102,2	102,0	101,5	101,4	101,3	99,7
1961	105,7	105,1	106,3	104,2	103,8	103,3	101,9	101,7	101,6	108,2
1962	105,9	105,4	107,3	104,1	103,5	102,8	100,4	100,2	99,9	126,3
1963	108,4	108,0	110,5	105,3	104,9	104,5	100,8	100,8	100,9	129,5
1964	106,6	106,9	109,3	102,3	102,3	102,0	97,3	97,6	97,8	138,2
1965	109,8	111,1	113,8	105,5	107,4	108,2	102,1	103,8	105,0	147,4
1966	114,0	114,8	117,3	108,8	110,2	110,5	105,2	106,5	107,2	153,1
1967	113,8	114,7	118,4	109,4	110,8	111,8	107,5	109,3	110,7	175,7
1968	117,6	117,9	121,2	114,5	115,0	115,4	113,7	114,6	115,5	185,5
1969	120,2	120,4	123,8	116,1	116,8	117,0	114,7	115,7	116,5	205,0

Gjennomsnittlig
årlig vekst, pst.:

1959—1969	1,9	1,9	2,2	1,5	1,6	1,6	1,4	1,5	1,5	7,5
1966—1969	1,8	1,6	1,8	2,2	2,0	1,9	3,0	2,8	2,8	10,0
1967—1969	2,8	2,5	2,3	3,0	2,7	2,3	3,3	2,9	2,6	8,0
1967—1968	3,4	2,8	2,4	4,7	3,8	3,3	5,8	4,9	4,4	5,6
1968—1969	2,2	2,2	2,1	1,4	1,6	1,4	0,9	1,0	0,9	10,5

- b) Lønnstakere med inntekt i 1969 på 40 000 kroner, 65 000 kroner og 90 000 kroner, der inntekten før skatt forutsettes å utvikle seg som gjennomsnittlig månedslønn for funksjonærer, etter NAF's statistikk.
- c) Trygdet ektepar med alderstrygd/grunnpensjon i folketrygden. Inntekt 10 080 kroner i 1969, inklusive to særtillegg fra 1. juli 1969.¹⁾

For gruppene under pkt. a og b er beregningene utført for skatteklasser 1, 4 og 6, dvs. for enslige, ektepar med 2 barn og ektepar med 4 barn.

Disponibel realinntekt beregnes ved at en trekker inntektsskatter og trygdepremier fra i inntekten samtidig som en for barnefamiliene pluser barnetrygden til. Den resterende nominelle inntekt deflateres med den offisielle konsumprisindeks. Hovedresultatet av beregningene går fram av tabell 5.a.

Utviklingen i de viktigste av de komponenter som ligger til grunn for beregningene går fram av tabell 5A—5C, som er vedlagt dette kapittel.

Tabell 5A viser utviklingen i inntekt før skatt (1959 = 100).

I tabell 5B er vist skatter og trygdepremier i kroner og omregnet til indeksform med 1959 = 100. I de tilfelle barnetrygden er større enn skatter og trygdepremier står det i tabell 5B et negativt tall.

Ved beregningen av skatter og trygdepremier er blant annet lagt til grunn den kommunale reduksjonstabell som gir de laveste fradrag ved likningen, og det kommunale skattøre som til en hver tid har vært det mest alminnelige blant disse kommuner.

Inntektsgrunnlaget for ordinær inntektsskatt til staten, kommunal tilleggsavgift/skatteutjæmningsavgift og særskatt til utviklingshjelp (fra 1964 til 1968) er antatt inntekt. (Fra 1969 ble særskatt til utviklingshjelp beregnet på grunnlag av skattbar inntekt ved kommuneskatteligningen). Ved beregningen av antatt inntekt er minstefradraget for lønnstakere trukket fra bruttoinntekten.

Medlemspremien til grunntrygdene, fra 1967 folketrygden, er ens over hele landet, mens medlemspremien til syketrygden varierer fra kommune til kommune. Beregningene for syketrygdpremien bygger på Rikstrygdeverkets normaltariff. De fleste kommuner anvender høyere premiesatser enn normaltariffen. En

¹⁾ Ordningen med særtillegg trådte i kraft 1. juli 1969. For annet halvår utgjorde ett særtillegg 240 kroner, dvs. halvparten av daværende årssats på 480 kroner.

antar imidlertid at utviklingen i normaltariffen gir et godt uttrykk for utviklingen i de gjennomsnittlige syketrygdpremier.

Oppstillingen nedenfor viser utviklingen i barnetrygden for familier med 2 og 4 barn. I de år trygdebeløpene er endret i løpet av året er det gjennomsnittlige trygdebeløp lagt til grunn.

	2 barn	4 barn
1959—1962	360	1 080
1963—1966	400	1 500
1967	463	1 850
1968	500	2 000
1969	550	2 150

Tabell 5C viser utviklingen i nominell disponibel inntekt. (Bruttoinntekt ÷ skatter og trygdepremier + barnetrygd). For trygdede ektepar faller indeksen som viser utviklingen i nominell disponibel inntekt sammen med indeksen som viser utviklingen i bruttoinntekten. Dette skyldes at trygdede ektepar uten ekstra forsørgelsesbyrde i perioden 1959—1969 har vært liknet i skatteklasser 4. Såvel ved kommuneskatteligningen som ved statsskatteligningen har dette i alle år gitt en skattefri inntekt som har oversteget alderspensjonen for ektepar. Trygdede er også fritatt for medlemsavgift til folketrygden, og av praktiske grunner har en sett bort fra syketrygdpremien for denne gruppe.

Ved beregning av disponibel realinntekt, tabell 5.a., er indeksene for nominell disponibel inntekt deflatert med den offisielle konsumprisindeks. Konsumprisindeksen har i 10-årsperioden 1959—1969 utviklet seg slik:

1959	100,0		
1960	100,3	1965	122,4
1961	102,9	1966	126,4
1962	108,3	1967	132,0
1963	111,1	1968	136,6
1964	117,4	1969	140,8

Konsumprisindeksen viser prisbevegelsen for et gjennomsnittsforbruk og en gjennomsnitts familiestørrelse på grunnlag av materielle innhentet ved husholdningsundersøkelser. En kan reise spørsmålet hvor representativ denne prisbevegelsen er, særlig for de lavere og høyere inntektsgrupper, for enslige eller for familier med mange forbruksenheter. Fra september 1967 til september 1968 steg Statistisk Sentralbyrås prisindeks for funksjonærhusholdninger noe sterkere enn indeksen for arbeiderhusholdninger, etter relativt ensartet utvikling de to foregående år.

Disponibel realinntekt økte gjennomgående noe sterkere fra 1968 til 1969 enn regnet med i de prognoser som ble lagt fram høsten 1968. Dette skyldtes sterkere vekst i inntekten, mens prisutviklingen ble om lag som antatt.

Om en ser på 10-årsperioden 1959—1969 har de trygdede ektepar hatt en prosentvis sterkere vekst i sin disponible realinntekt enn noen annen gruppe beregningene omfatter. Dette gjelder også for hver av de underperioder tabell 5.a., spesifiserer. Utviklingen i 1969 for denne gruppe ble sterkt påvirket av særtillegget til grunnpensjonen fra 1. juli 1969 for pensjonister som ikke har opptjent tilleggspensjon under folketrygden.

Av andre framtrepende trekk ved materialet har utvalget merket seg at veksten i den disponible realinntekt — for perioden 1959—1969 sett under ett — har vært prosentvis større for lønnstakere med lavere og midlere inntekter enn for lønnstakere med høye inntekter. For den siste del av 10-årsperioden — for årene 1966—1969, har imidlertid utviklingen vært en annen. Fra 1967 til 1968 hadde lønnstakere med høye inntekter en vesentlig sterkere øking i sin disponible realinntekt enn lønnstakere med midlere og lavere inntekter. Fra 1968 til 1969 skjedde imidlertid det motsatte. For de to best betalte inntektsgrupper som materialet omfatter, var økingen i disponibel realinntekt da relativt beskjeden.

For lønnstakere med midlere og lavere inn-

tekt var det både for perioden 1959—1969 og i perioden 1966—1969 en tendens til at disponibel realinntekt økte sterkere jo større forsørgelsesbyrden var. En slik generell tendens gjorde seg ikke gjeldende for lønnstakere med høye inntekter.

I tillegg til de faktorer som er trukket inn i beregningene over disponibel realinntekt, er det skjedd endringer som har påvirket levevilkårene for de ulike grupper på forskjellig måte. Dette gjelder bl.a. utbyggingen av trygdeordningene og arbeidstidsforkortelsen fra 1. juli 1968. Det er sannsynlig at disse endringer i større grad har vært til fordel for lønnstakere med lavere og midlere inntekter enn for lønnstakere med høye inntekter.

Det følger ellers av framgangsmåten ved disse beregningene at en bare har tatt hensyn til minstefrådraget for lønnstakere ved inntektsansettelsen. Således har en ikke fått tatt hensyn til visse endringer i reglene for inntektsansettelsen på annet hold. Slike endringer har utvilsomt hatt betydning for en del lønnstakere i den periode beregningene omfatter. Eksempelvis er det innført nye regler for skattefri banksparing og for likning av ektefeller.

Mange trygdede ektepar har kommunale tilleggspensjoner og veksten i disse har som regel ikke vært så stor som i grunntrygden. De tall som her er gjengitt, belyser derfor bare utviklingen for en del av de trygdede ektepar.

Tabell 5. A. Utviklingen i inntekt før skatt 1959—1969 (1959 = 100).

	Grunnpensjon for ektepar i alderstrygd/folketrygden	Årslønn for voksne industriarbeidere (gj.sn. menn og kvinner NAF's statistikk)	Årslønn for funksjonærer (gj.sn. menn og kvinner NAF's statistikk)
1959	100,0	100,0	100,0
1960	100,0	103,0	103,8
1961	111,3	108,4	111,1
1962	136,8	119,2	121,1
1963	143,9	125,9	127,0
1964	162,2	136,3	134,7
1965	180,4	149,2	145,0
1966	193,5	158,6	156,6
1967	231,9	170,8	168,4
1968	253,4	181,2	179,7
1969	288,7 ¹⁾	192,6 ²⁾	190,7

1) Inklusive to særtillegg for annet halvår, tilsammen kr. 480.

2) For menn 188,5 og for kvinner 206,5.

Tabell 5. B. Skatter og trygdepremier i alt.

Kroner	Inntekt 16 000 kr. i 1969			Inntekt 21 000 kr. i 1969			Inntekt 26 000 kr. i 1969			Inntekt 31 000 kr. i 1969		
	Kl. 1	Kl. 4	Kl. 6	Kl. 1	Kl. 4	Kl. 6	Kl. 1	Kl. 4	Kl. 6	Kl. 1	Kl. 4	Kl. 6
1959	2 182	972	÷ 342	2 850	1 401	87	3 569	1 881	567	4 285	2 358	1 044
1960	2 302	1 069	÷ 245	3 041	1 562	248	3 729	2 004	690	4 467	2 521	1 181
1961	2 469	1 140	÷ 210	3 243	1 656	306	4 015	2 169	819	4 741	2 741	1 285
1962	2 754	1 289	÷ 121	3 609	1 859	473	4 460	2 426	1 040	5 493	3 439	1 785
1963	2 898	1 270	÷ 366	3 810	1 882	245	4 719	2 553	853	5 868	3 702	1 689
1964	3 240	1 564	÷ 113	4 249	2 248	597	5 495	3 168	1 517	6 522	4 188	2 193
1965	3 480	1 478	÷ 620	4 580	2 222	419	5 967	3 405	1 438	7 122	4 539	2 184
1966	3 640	1 616	÷ 403	4 806	2 403	600	6 288	3 676	1 682	7 921	5 191	2 785
1967	4 155	1 873	÷ 646	5 610	2 946	679	7 081	4 330	1 752	8 866	5 890	2 868
1968	4 422	2 024	÷ 638	5 960	3 147	744	7 486	4 647	1 795	9 395	6 315	2 974
1969	4 673	2 127	÷ 621	6 315	3 341	811	8 112	5 066	2 048	10 097	6 849	3 223
Indeks, 1959 = 100.												
1959	100,0	100,0		100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
1960	105,5	110,0		106,7	111,4	283,3	104,5	106,5	121,7	104,2	106,9	113,1
1961	113,1	117,3		113,8	118,2	350,8	112,5	115,3	144,4	110,6	116,2	123,1
1962	126,2	132,7		126,6	132,7	541,2	124,9	128,9	183,2	128,2	145,8	170,9
1963	132,9	130,8		133,7	134,3	280,5	132,2	135,7	150,4	136,9	157,0	161,7
1964	148,5	161,0		149,1	160,4	682,7	154,0	168,4	267,4	152,2	177,6	210,0
1965	159,5	152,1		160,7	158,5	479,1	167,2	181,0	253,5	166,2	192,4	209,1
1966	166,8	166,3		168,6	171,5	686,8	176,2	195,4	296,5	184,9	220,1	266,7
1967	190,4	192,8		196,8	210,2	776,6	198,4	230,2	308,7	206,9	249,7	274,6
1968	202,7	208,3		209,1	224,6	851,2	209,7	247,0	316,4	219,2	267,8	284,8
1969	214,2	218,9		221,5	238,4	928,1	227,3	269,2	360,9	235,6	290,4	308,6

Om grunnlaget for inntektsoppgjørene 1970.

Tabell 5. B. forts. *Skatter og trygdepremier i alt.*

Kroner	Inntekt 40 000 kr. i 1969			Inntekt 65 000 kr. i 1969			Inntekt 90 000 kr. i 1969		
	Kl. 1	Kl. 4	Kl. 6	Kl. 1	Kl. 4	Kl. 6	Kl. 1	Kl. 4	Kl. 6
1959	5 666	3 720	1 884	10 839	8 749	6 194	17 803	15 669	13 114
1960	5 986	4 040	2 085	11 492	9 402	6 847	19 061	16 923	14 354
1961	6 656	4 641	2 421	12 955	10 811	8 220	21 619	19 427	16 789
1962	7 841	5 709	3 223	15 062	12 864	10 237	25 191	22 945	20 271
1963	8 203	5 931	3 194	16 089	13 768	10 915	27 006	24 636	21 744
1964	9 090	6 603	3 751	17 991	15 476	12 508	29 984	27 446	24 439
1965	9 837	6 958	3 813	19 418	16 128	12 492	31 684	28 394	24 619
1966	10 790	7 807	4 546	21 421	18 081	14 406	34 827	31 481	27 706
1967	12 324	9 199	5 491	23 833	20 350	16 240	37 752	34 011	29 694
1968	13 094	9 912	6 082	24 889	21 444	17 266	39 147	35 444	31 018
1969	14 079	10 731	6 729	26 986	23 320	19 030	42 495	38 621	34 083
Indeks, 1959 = 100.									
1959	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
1960	105,6	108,6	110,6	106,0	107,5	110,5	107,1	108,0	109,5
1961	117,5	124,8	128,4	119,5	123,6	132,7	121,4	124,0	128,0
1962	138,4	153,5	171,0	139,0	147,0	165,3	141,5	146,4	154,6
1963	144,8	159,4	169,5	148,4	157,4	176,2	151,7	157,2	165,8
1964	160,4	177,5	199,0	166,0	176,9	201,9	168,4	175,2	186,4
1965	173,6	187,1	202,3	179,1	184,3	201,7	178,0	181,2	187,7
1966	190,4	209,9	241,2	197,6	206,7	232,6	195,6	200,9	211,3
1967	217,5	247,3	291,4	219,9	232,6	262,2	212,1	217,1	226,4
1968	231,1	266,5	322,8	229,6	245,1	278,8	219,9	226,2	236,5
1969	248,5	288,5	357,0	249,0	266,5	307,2	238,7	246,5	259,9

Tabell 5. C. *Nominell disponibel inntekt (1959 = 100).*

	Inntekt 16 000 kr. i 1969			Inntekt 21 000 kr. i 1969			Inntekt 26 000 kr. i 1969			Inntekt 31 000 kr. i 1969		
	Kl. 1	Kl. 4	Kl. 6	Kl. 1	Kl. 4	Kl. 6	Kl. 1	Kl. 4	Kl. 6	Kl. 1	Kl. 4	Kl. 6
1959	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
1960	102,1	102,1	101,8	101,7	101,8	101,5	102,5	102,4	102,2	102,6	102,3	102,3
1961	106,7	107,2	106,5	106,5	107,0	106,4	106,9	107,3	106,8	107,6	107,1	107,4
1962	116,7	117,4	115,9	116,8	117,2	115,8	117,1	117,6	116,4	115,9	114,6	115,6
1963	123,4	125,3	125,1	123,1	124,7	124,7	123,6	124,3	124,8	121,9	120,6	123,4
1964	132,0	133,0	132,2	131,8	132,7	131,9	130,0	131,1	130,5	130,5	129,2	131,2
1965	145,5	148,8	150,5	145,1	147,8	146,5	142,7	144,1	144,6	143,0	141,8	145,0
1966	155,7	157,6	157,0	155,1	156,7	154,3	152,3	152,6	152,5	149,1	148,0	151,1
1967	163,8	167,9	171,5	161,6	165,0	165,9	160,9	161,2	164,7	157,7	157,2	163,6
1968	173,6	117,6	181,4	171,3	174,8	175,8	170,9	170,5	175,3	167,4	166,3	174,0
1969	184,9	189,1	192,2	182,4	185,8	186,7	180,1	180,2	185,2	177,0	175,8	184,6

	Inntekt 40 000 kr. i 1969			Inntekt 65 000 kr. i 1969			Inntekt 90 000 kr. i 1969		
	Kl. 1	Kl. 4	Kl. 6	Kl. 1	Kl. 4	Kl. 6	Kl. 1	Kl. 4	Kl. 6
1959	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
1960	103,1	102,8	103,1	102,8	102,5	102,3	101,8	101,7	101,6
1961	108,7	108,2	109,4	107,2	106,8	106,3	104,8	104,7	104,6
1962	114,7	114,1	116,2	112,8	112,1	111,3	108,7	108,5	108,2
1963	120,4	120,0	122,8	117,0	116,5	116,1	112,0	112,0	112,1
1964	125,2	125,5	128,4	120,1	120,1	119,8	114,3	114,6	114,8
1965	134,4	135,9	139,3	129,1	131,4	132,4	125,0	127,0	128,6
1966	144,1	145,1	148,2	137,5	139,3	139,7	133,0	134,6	135,6
1967	150,2	151,4	156,3	144,4	146,2	147,6	142,0	144,2	146,1
1968	160,7	161,0	165,6	156,4	157,1	157,7	155,4	156,6	157,8
1969	169,3	169,6	174,3	163,5	164,5	164,8	161,6	163,0	164,1

Om grunnlaget for inntektsoppgjørene 1970.

KAPITTEL 6

Utsiktene for prisutviklingen i de nærmeste måneder.

Etter anmodning fra Beregningsutvalget har det i Prisdirektoratet vært utarbeidet prognoser over utviklingen av konsumprisindeksen i de nærmeste måneder framover.

Omleggingen av skattesystemet virker til å øke usikkerheten ved prognosene. Statistisk Sentralbyrå har anslått at konsumprisnivået vil stige med 5,8 pst. som en direkte følge av skatteomleggingen. I sin rapport nr. 1, 1969 om «Skattereformens virkninger på priser og inntekter» antok utvalget at dette var det beste anslag som kunne foretas, men understreket den usikkerhet som knytter seg til det. Utvalget regnet med at mesteparten av denne prisstigning ville bli registrert i konsumprisindeksen mellom 15. desember 1969 og 15. januar 1970.

Etter prognosene er det grunn til å vente en stigning i konsumprisindeksen på mellom 7,5 og 8,0 poeng fra desember 1969 til juni 1970. Dette innebærer at en utenom prisvirkningen av skatteomleggingen, kan vente en prisstigning på ca. 1½ pst. i denne periode. Det er omtrent den samme prisstigning som i de tilsvarende perioder i de nærmest foregående år. (Desember 1967—juni 1968: 1,5 pst., desember 1968—juni 1969: 1,6 pst.)

Mulige prisforhøyelser i tilknytning til lønns- og inntektsoppgjørene våren 1970 er det ikke tatt hensyn til ved prognosene. An-

slagene forutsetter videre at det ikke skjer endringer i gjeldende subsidie-, avgifts- og prisreguleringsordninger.

For de enkelte måneder gir prognosene følgende indekstall for tiden januar—juni 1970, ved siden av det kjente tall for desember 1969:

Desember 1969	.....	104,6	v
Januar 1970	.....	110,7	111,0
Februar	»	111,3	111,7
Mars	»	111,6	112,1
April	»	111,9	112,4
Mai	»	112,0	113,1
Juni	»	112,3	114,8

En vil understreke at anslagene er usikre. En har tidligere nevnt usikkerheten på grunn av skatteomleggingen. Videre kan markedsforholdene for en rekke varer medføre en annen prisutvikling enn den som er anslått. Ytterligere må en nevne den usikkerhet ved anslagene som kommer av at en mangler opplysninger for flere av varene og tjenestene i indeksen. Forutsetningene for anslag og beregninger kan svikte. En må derfor regne med at de anslåtte indekstallene vil kunne avvike fra de indekstall som Statistisk Sentralbyrå kommer til å beregne for de samme måneder.

KAPITTEL 7

Utviklingen i Norges konkurranseevne.

Konkurranseevnen overfor utlandet påvirkes av en rekke faktorer, bl.a. forholdene på arbeidsmarkedet, bedriftsstrukturen, prisutviklingen utenlands, organiseringen av markedsføringen, utdanning og forskning og bedriftenes evne til tilpassing av produksjonen.

I dette kapitlet har en behandlet enkelte faktorer der utviklingen kan beskrives tallmessig.

1. Konsumprisene.

Tabell 7. a. viser utviklingen i konsumprisene i OECD-land i perioden 1963—1969. Internasjonale sammenlikninger over prisutviklingen avhenger som regel sterkt av det ba-

sisår som velges. Med 1963 som basis viser tabellen samme prisstigning for Sverige og Norge. Sterkere prisstigning i denne perioden hadde Danmark og Nederland. I en annen gruppe land, blant dem de øvrige EFTA-land, var den gjennomsnittlige årlige prisstigning ½—1 pst. svakere enn i Norge. Land som Vest-Tyskland, Canada og USA hadde i disse årene gjennomsnittlig 1—2 pst. svakere årlig prisstigning enn Norge.

Fra 1. halvår 1967 til 1. halvår 1969 utviklet konsumprisene i Norge seg relativt gunstig, internasjonalt sett. En rekke land, blant dem Canada, USA og Storbritannia, hadde i denne perioden sterkere prisstigning enn Norge, mens land som Sverige og Vest-Tyskland hadde svakere prisoppgang.

2. Engrospriser og lønnskostnader pr. produsert enhet i industrien.

Utviklingen i konsumprisene har ikke noen direkte betydning for utviklingen i næringslivets kostnader. For å belyse kostnadsutviklingen noe nærmere har en derfor i tabell 7.b. for de viktigste av våre utenlandske konkurrenter beregnet veide indekser, dels for utviklingen i engrosprisindeksene og dels for totale lønnskostnader (inklusive sosiale ytelser) pr. produsert enhet i industrien. Sam-

menveilingen bygger både på konkurrentenes betydning på våre eksportmarkeder og på i hvilken grad de konkurrerer med norske produsenter på det innenlandske marked. Vektgrunnlaget bygger på materiale fra 1963. De veide indekser er stilt sammen med tilsvarende indekser for Norge. Beregningsutvalget vil understreke at lønnskostnadene bare er en del — om enn en viktig del — av bedriftenes samlede kostnader.

Tabell 7. a. Konsumprisutviklingen i en del OECD-land (1963 = 100).

	1963	1964	1965	1966	1967	1968	1. halvår			
							1968		1969	
							1. halvår 1967 = 100	1968 = 100	1. halvår 1967 = 100	1969 = 100
Norge	100,0	106	110	114	119	123	104,3	125,5	107,7	
Belgia	100,0	104,2	108,4	112,9	116,2	119,3	103,0	123,1	106,5	
Canada	100,0	101,8	104,3	108,2	112,0	116,7	104,3	121,1	108,9	
Danmark	100,0	104,0	111	118	126	137	111,5	140,0	114,8	
Frankrike	100,0	103,4	106,0	108,9	111,8	116,9	104,1	123,4	110,3	
Italia	100,0	105,9	110,7	113,3	116,9	118,5	101,8	120,3	103,4	
Japan	100,0	103,9	110,7	116,4	121,0	127,5	105,4	132,7	109,8	
Nederland	100,0	106	111,0	117,4	121,4	125,9	103,9	133,8	112,1	
Storbritannia	100,0	103,3	108,2	112,4	115,2	120,6	103,7	124,2	109,8	
Sveits	100,0	103,1	106,6	111,7	116,1	119,0	103,0	122,5	105,5	
Sverige	100,0	103	108,6	115,5	120,5	122,8	102,3	125,6	104,5	
USA	100,0	101,3	103,0	106,0	109,0	113,6	103,9	118,6	109,3	
Vest-Tyskland	100,0	102,3	105,8	109,5	111,1	113,1	101,5	115,7	104,0	
Østerrike	100,0	104	109	111	116	119	102,6	121,5	106,1	

Kilde: OECD, Main Economic Indicators.

Som tabell 7. b. viser, har både engrospriser og lønnskostnader pr. produsert enhet i industrien for 1960-årene under ett (fram til og med 1968) steget sterkere i Norge enn i gjennomsnitt for de konkurrerende land. Forskjellen i engrosprisutviklingen er imidlertid liten, om lag 1 pst. over hele perioden. Med den usikkerhet som knytter seg til selve beregningene, derunder metodene for sammenveiling av indeksene, var det i første halvdel av 1960-årene heller ikke utsagnskraftig forskjell i den gjennomsnittlige utviklingen i lønnskostnader pr. produsert enhet i industrien. I perioden 1966—1968 var imidlertid kostnadsutviklingen i Norge klart ugunstigere enn i de andre land sett under ett. I noen grad har dette sammenheng med de devalueringer som ble foretatt i Storbritannia, Danmark og Finland høsten 1967. Kostnadsøkin-

gen i Norge var i 1968 vesentlig svakere enn i de to foregående år. I de andre land det sammenliknes med var det imidlertid nedgang i kostnadene.

For året 1969 har en foreløpig for få holdepunkter til å trekke sikre slutninger om kostnadsutviklingen i Norge sammenliknet med andre land. Foreløpige tall for direkte lønnskostnader (eksklusive sosiale ytelser) tyder imidlertid på en mindre ugunstig kostnadsutvikling i Norge internasjonalt sett enn i de to foregående år (tabell 7. c.). Direkte lønnskostnader pr. produsert enhet i industrien i 1.—3. kvartal 1969 var i Norge 1,5 pst. høyere enn i tilsvarende periode i 1968, mens de direkte lønnskostnader i konkurrerende land var om lag uendret. Det er da tatt omsyn til at de importsubsidier og eksportavgifter som ble innført i Vest-Tyskland høsten 1968 vir-

ket på samme måte som en revaluering av den tyske mark. Tall for hele året 1969 vil sannsynligvis gi et gunstigere bilde for Norge

enn tallene for de tre første kvartaler viser, idet industriproduksjonen i fjerde kvartal økte sterkere enn i de tre foregående kvartaler.

Tabell 7 b) *Utviklingen i engrosprisindekser og lønnskostnader pr. produsert enhet i industrien i Norge og konkurrerende land.¹⁾ (1959 = 100).*

	Engrospriser		Lønnskostnader pr. produsert enhet i industrien	
	Norge	Konkurrerende land	Norge	Konkurrerende land
1959	100,0	100,0	100,0	100,0
1960	101,0	100,3	99,1	101,9
1961	102,0	101,7	104,0	105,9
1962	104,0	102,7	110,9	108,8
1963	105,0	104,5	111,8	111,2
1964	109,1	107,7	113,5	112,6
1965	112,2	110,1	117,3	116,9
1966	114,2	113,0	124,3	121,1
1967	116,3	113,3	131,6	124,0
1968	117,3	116,2	135,7	122,1

¹⁾ Beregnet på grunnlag av oppgaver fra U. N., Monthly Bulletin of Statistics og beregninger utført i OECD's sekretariat, dokument CPE/WP4 (67)1, og på oppgaver fra OECD: Main Economic Indicators, Economic Surveys for enkelte land (1969) og Economic Outlook December 1969. Lønnskostnadene omfatter utbetalt lønn, arbeidsgivernes trygdepemier og sosiale kostnader. Vektgrunnlaget for sammenveiningen av indeksene er utregnet på grunnlag av talloppgaver fra 1963, og er det samme som i Innstilling fra Det tekniske beregningsutvalg for inntektsoppgjørene 1968.

Tabell 7. c. *Utviklingen i engrosprisindekser og direkte lønnskostnader pr. produsert enhet i industrien. (Januar—september 1967 = 100.)*

	Engrospriser		Lønnskostnader pr. produsert enhet i industrien	
	Norge	Konkurrerende land	Norge ¹⁾	Konkurrerende land ²⁾
Januar—september 1967	100,0	100,0	100,0	100,0
Januar—september 1968	100,9	102,1	101,4	97,6
Januar—september 1969	103,8	103,8	102,9	97,4

Kilder. OECD, Main Economic Indicators og Statistisk Månedshefte nr. 11, 1969.

¹⁾ Korrigert for forkorting i arbeidstiden fra juli 1968, svarende til 4,2 pst. pr. årsverk. En har ikke tilstrekkelig kjennskap til eventuelle arbeidstidsforkortelser i andre land til å foreta tilsvarende korreksjoner.

²⁾ De tyske eksportavgifter og importsubsidier innført fra 20. november 1968 — hver på 4 pst. — er regnet som en 8 pst. revaluering.

3. Lønnsdata for Norge og andre land.

For en del land som vi pleier å sammenligne oss med, foreligger det lønnsstatistikk over timefortjenester fram til første halvår 1969, mens det ikke er tilfelle for andre land. Det kan derfor være naturlig først å se på utviklingen fra 1963 til 1968. I dette tidsrommet viser den gjennomsnittlige timefortjeneste (ekskl. betaling for helgedager og feriepenger) for voksne industriarbeidere i tabell 7. d. den sterkeste stigning i Danmark (66,2 pst.) og den svakeste stigning i USA

(22,0 pst.). Stigningen i timefortjenesten i land som er blant Norges viktigere internasjonale handelspartnere var både høyere og lavere enn i Norge. I Danmark, Finland og Nederland var stigningen vesentlig sterkere, og i Belgia og Sverige om lag som i Norge. I Storbritannia, Vest-Tyskland og Frankrike var stigningen noe mindre enn i Norge. I Italia, Sveits og USA steg timefortjenesten vesentlig mindre enn i Norge.

For tidsrommet første halvår 1968 til første halvår 1969 foreligger det kun lønnsstatistikk

over timefortjenester i de nordiske land, Vest-Tyskland, Storbritannia og USA. I de øvrige land som er med i tabellen foreligger det statistikk over lønnsatser. Som det framgår av tabellen ser den sterkeste stigning i timefortjenesten i dette tidsrommet ut til å ha fun-

net sted i Norge, Danmark og Frankrike med vel 12 pst., mens den svakeste stigning har funnet sted i Sveits (4,7 pst.) og i USA (5,3 pst.). Stigningen i timefortjenesten i Norge i dette tidsrom var særlig sterk fordi det ble gjennomført en arbeidstidsforkortelse.

Tabell 7. d. Stigning i timefortjenesten for voksne industriarbeidere¹⁾.

	Stigning 1963—68 %	Årlig stigning			Stigning 1. halvår 1968— 1. halvår 1969 ²⁾ %
		1963—68 %	1966—68 %	1967—68 %	
Norge	47,6	8,1	8,4	8,9	12,2
Danmark	66,2	11,0	10,4	12,1	12,1
Sverige	46,1	7,9	7,0	6,4	6,3
Finland	61,7	10,1	10,0	11,9	10,0
Belgia	50,4	8,5	6,0	4,9	7,3 ³⁾
Frankrike	40,4	7,0	9,5	12,1	12,3 ³⁾
Italiá	33,2	5,9	5,3	4,5	6,2 ³⁾
Nederland	64,1	10,6	7,7	8,0	9,3 ³⁾
Storbritannia	43,3	7,5	6,8	9,9	7,7
Sveits	37,7	6,6	5,8	5,0	4,7 ³⁾
Vest-Tyskland	41,6	7,2	5,4	6,5	8,3
USA	22,0	4,0	5,1	6,0	5,3

Kilder: Year Book of Labour Statistics, Ministry of Labour Gazette, Wirtschaft und Statistik, Sozialstatistik EWG., etc.

1) Beregnet på grunnlag av gjennomsnittlig timefortjeneste (eksklusive betalinger for helgedager og feriepenger for menn og kvinner under ett).

2) For Sverige og Storbritannia henholdsvis mai og april 1968/69.

3) For Frankrike, Italiá, Nederland, Belgia og Sveits statistikk over lønnsatser.

Som omtalt i kapittel 3 gir ikke lønnsstatistikk over timefortjenester en tilstrekkelig beskrivelse av utviklingen i lønnskostnadene. Det skyldes at stigningstakten i de indirekte lønnskostnadene som f.eks. arbeidsgiveravgiftene til trygdene og andre sosiale utgifter ikke er den samme som for den direkte lønn. Det er heller ikke tilstrekkelig å bruke den direkte lønn som sammenlikningsgrunnlag for lønnskostnadene fra land til land. Det skyldes at de indirekte lønnskostnadene viser store variasjoner fra land til land.

Stort sett kan man si at de indirekte lønnskostnadene betyr relativt mer i land med et lavt direkte lønnsnivå enn i land med et høyt direkte lønnsnivå. De indirekte lønnskostnadene virker derfor til å jevne ut de totale lønnskostnadene landene imellom. For å få et best mulig sammenlikningsgrunnlag for lønnskostnadene bør man derfor ta utgangspunkt i de totale lønnskostnader.

Tabell 7. e. over de direkte og totale lønnskostnader for voksne industriarbeidere i 1968 er satt opp dels på grunnlag av foreliggende statistikk og dels på grunnlag av ajourførte beregninger for de respektive land. Tabellen gjengir variasjoner som foreligger i de totale lønnskostnader pr. timeverk fra land til land og i de relative lønnskostnader i forhold til lønnskostnadene i Norge. På grunn av den usikkerhet som hefter ved materialet kan tallene bare gi et tilnærmet riktig bilde av forholdene. I tabellen ligger USA på 184. Blant de europeiske land ligger Sverige høyest (123). Dernest kommer Norge (100), Danmark (97) og Vest-Tyskland (91). Lønnsnivået lå lavest i Finland (65) og i Storbritannia (66). De tall i tabellen som er gjengitt i parentes er omregnet etter valutakurser etter devaluering/revaluering i 1969.

Tabell 7. e. Direkte og totale lønnskostnader for voksne industriarbeidere i 1968.

	Gj.sn. timefor- tjeneste for voksne menn og kvinner i n. kr. ¹⁾ Kr.	Indirekte lønns- kostnader i pst. av lønn for arbeidet tid %	Totale lønns- kostnader pr. time i n. kr. Kr.	Totale lønnskost- nader pr. arbeidet time for voksne arbeidere ²⁾ Norge = 100
USA	21,52	22	26,25	184
Sverige	13,88	27	17,63	123
Norge	10,82	32	14,28	100
Danmark	11,94	16	13,85	97
Vest-Tyskland	8,79	48	13,01	91 (99)
Nederland	8,19	47	12,04	84
Sveits	9,09	28	11,64	82
Frankrike	6,68	74	11,62	81 (72)
Belgia	7,66	49	11,41	80
Italia	5,12	102	10,34	72
Storbritannia	8,02	17	9,38	66
Finland	7,22	29	9,31	65

1) Eksklusive feriepenge og betaling for helge- og høytidsdager. Omregnet til norske kroner etter valutakurser notert på Oslo børs.

2) Tall i parentes etter devaluering/revaluering i 1969.

Det foreligger ikke årlige statistiske undersøkelser over omfanget av de indirekte lønnskostnadene i de enkelte land. Det materialet som foreligger er derfor ikke egnet til å beskrive utviklingen i de totale lønnskostnader i de senere år i alle de land som er med i tabell 7.f. Både i Norge og Sverige ble det imidlertid utarbeidet statistikk over de indirekte lønnskostnadene for 1968. Det er dessuten foretatt åjourførte beregninger over disse kostnadene i Danmark og Finland. Disse tallene viser at de indirekte lønnskostnadene er steget sterkere i Norge i de senere årene enn i de øvrige nordiske land. I Norge utgjorde de indirekte lønnskostnadene 32 pst. av den direkte lønn i 1968 mot 29 pst. i Finland, 27 pst. i Sverige og 16 pst. i Danmark.

Den sterke stigning i de indirekte lønnskostnadene i Norge skyldes først og fremst

stigningen i arbeidsgiveravgiftene til trygdene. Ifølge den statistikk som Norsk Arbeidsgiverforening har utarbeidet over de indirekte lønnskostnadene for arbeidere i industrien for 1962 og 1968 viser disse kostnadene i dette tidsrommet en stigning fra 23 pst. til 32 pst. av den direkte lønn. Herav utgjorde de obligatoriske kostnadene 16,3 pst. av den direkte lønn i 1962 mot 26,4 pst. i 1968. De obligatoriske kostnadene omfatter først og fremst betaling for helgedager og feriepenge samt arbeidsgiveravgiftene til trygdene. De såkalte frivillige kostnadene viser i samme tidsrom en nedgang fra 6,7 pst. til 5,8 pst. av den direkte lønn. Denne nedgang skyldes først og fremst en nedbygging av private tjenestepensjonsordninger da folketrygden ble innført i 1967.

Tabell 7. f. Indirekte lønnskostnader i pst. av lønn for arbeidet tid for industriarbeidere.

	1964 %	1966 %	1968 %
Norge	27	29	32
Danmark	16	16	16
Sverige	24	26	27
Finland	28	28	29
Belgia	49	49	49
Frankrike	73	73	74
Italia	102	102	102
Nederland	47	47	47
Storbritannia	17	17	17
Sveits	28	28	28
Vest-Tyskland	48	48	48
USA	22	22	22

Kilde: Direct and total wage costs for workers. International survey. Swedish Employers' Confederation.

4. Forholdene på arbeidsmarkedet.

Tabell 7. g. viser antall konflikter og antall tapte arbeidsdager i forskjellige vest-europeiske land, både absolutt og i forhold til antall sysselsatte. Av disse tallene, som gjelder for 5-årsperioden 1963—1967, går det klart fram at Norge har tapt svært lite på kon-

flikter. I enkelte andre land har derimot konfliktene skapt betydelig større problemer.

Det er liten grunn til å anta at utviklingen etter 1967 endrer noe på dette bildet.

En slik sterk grad av arbeidsro gir Norge et konkurransemessig fortrinn for land med større uro på arbeidsmarkedet.

Tabell 7. g. *Antall konflikter og tapte arbeidsdager. Gjennomsnitt 1963—1967.*

	Konflikter	Tapte arbeidsdager	
		Antall	Pr. 1 000 syssel-satte
Østerrike		61 699	18
Belgia	53	295 260	78
Danmark	28	61 700	30
Finland	73	379 492	187
Frankrike	1 945	3 239 028	164
Vest-Tyskland		465 585	17
Italia	3 244	10 903 617	551
Norge	6	49 311	35
Nederland	49	31 008	7
Sverige	15	83 024	24
Storbritannia	2 200	2 428 400	100

Kilde: Yearbook of Labour Statistics, 1968 ILO.

KAPITTEL 8

Konjunktursituasjonen.

1. Verdensøkonomien.

I de fleste vestlige industriland er den økonomiske situasjon ved årsskiftet preget av fortsatt god produksjonsvekst og høy kapasitetsutnyttning. Unntak er i første rekke Storbritannia og Sambandsstatene. I Storbritannia lå industriproduksjonen i november på samme nivå som i sommermånedene, og bare 1,5 pst. høyere enn ett år tidligere. Tallet på arbeidsløse er fortsatt høyt. I Sambandsstatene har industriproduksjonen falt fra måned til måned fra juli; i desember var den etter sesongjusterte tall vel 2 pst. lavere enn i juli. Bruttonasjonalproduktet var om lag uendret fra tredje til fjerde kvartal 1969, etter foreløpige oppgaver.

I de fleste land er den økonomiske politikk lagt opp med sikte på å dempe veksten i etterspørselen, i første rekke for å motvirke den betydelige pris- og kostnadsstigningen en har hatt den senere tid. Spesielt gjelder dette Sambandsstatene, hvor stigningen i konsumprisinivået i 1969 kom opp i 6 pst. Hensynet

til betalingsbalansen har også vært av betydning i flere land. Dels som følge av etterspørselsutviklingen i de enkelte land, dels på grunn av de endringer som er gjennomført i valutakursene, synes det nå å utvikle seg en bedre likevekt i de internasjonale betalinger. Av særlig betydning er bedringen i Storbritannias betalingsbalanse.

Den stramme økonomiske politikk har bl.a. gitt seg uttrykk i et uvanlig høyt rentenivå. Dette har i flere land bidratt til å dempe boligbyggingen. Næringslivets investeringer (utenom lager) har likevel hittil vært stigende. Et annet forhold som kan ventes å bidra til å opprettholde veksten i de vest-europeiske land er de tildels betydelige lønnsøkinger som er blitt gitt den senere tid.

I prognoser som ble lagt fram av OECD i desember 1969 for den økonomiske utviklingen i 1970, er det regnet med svakere produksjonsvekst i OECD-landene under ett i 1970 enn i de nærmest foregående år. OECD's prognoser er gjengitt i tabell 8. a.

Tabell 8. a. *Veksten i bruttonasjonalproduktet i OECD-landene.*

	Vektgrunnlag		Prosentvis vekst fra året før	
	1968	1968	1969 ¹⁾	1970 ²⁾
OECD-landene under ett	100,0	5,7	5	3½
Sambandsstatene	51,2	4,9	2¾	1½
Canada	3,7	4,7	5	4
Japan	8,4	14,2	12½	11¼
Europeiske OECD-land under ett	36,7	5,0	6	4½
Av dette:				
Frankrike	7,5	4,2	8¼	4
Vest-Tyskland	7,8	7,0	7¾	4½
Italia	4,4	5,4	6	7¾
Storbritannia	6,0	3,6	2	3
Østerrike	0,7	4,1	5½	4
Belgia	1,2	4,0	6	4¾
Danmark	0,8	3,6	7	3¾
Finland	0,5	2,0	8	6
Nederland	1,5	6,2	5	3½
Norge	0,6	3,7	3,9	4¾ ³⁾
Sverige	1,6	3,3	4½	3¾
Sveits	1,0	4,0	4½	4¾

1) Foreløpige anslag.

2) Prognose.

3) Nasjonalbudsjettets anslag. Beregningsutvalget har forutsatt en vekst i 1970 på 4,1 pst. (se kap. 9, avsnitt 1).

Som det går fram av tabellen kan den svakere veksten i 1970 for OECD-landene under ett i første rekke tilskrives den ventede utviklingen i Sambandsstatene, Vest-Tyskland og Frankrike. For de europeiske OECD-land under ett regnes det likevel med en forholdsvis sterk vekst også i 1970. Den internasjonale handel ventes i 1970 å øke om lag som vanlig i de foregående år, men klart svakere enn i 1969.

OECD regner med at etterspørselspresset i de fleste land etter hvert vil avta, mens pris- og kostnadsstigning må antas fortsatt å bli betydelig.

2. Norsk økonomi.

Etterspørselen fra utlandet viste fortsatt oppgang i 1969. Mot slutten av året ble det også betydelig vekst i den private investeringsaktiviteten. Det private forbruket økte uvanlig sterkt, særlig i annet halvår. Dette kan for en del tilskrives forserte kjøp som følge av skatteomleggingen fra 1. januar 1970. Som nevnt i kapittel 2, ble veksten i bruttonasjonalproduktet 3,9 pst. fra 1968 til 1969, eller bare ubetydelig sterkere enn året før. Den relativt svake veksten i 1969 må ses på bakgrunn av nedgang i bruttoproduktet i jordbruk, fiske og sjøfart. Bruttoproduktet i de øvrige næringer viste under ett en stigning på 5,7 pst. I industri og bergverksdrift økte bruttoproduktet med 6,4 pst., mot 3,3 pst. året før.

Etterspørselsutviklingen i 1969 medførte at norsk økonomi ved årsskiftet var preget av

høy kapasitetsutnyttning. Arbeidsmarkedet var stramt, tallet på lønnstakere viste en oppgang fra året før på omkring 30 000, mens tallet på registrerte arbeidsledige var lavt. De undersøkelser som ble foretatt over arbeidskraftbehovet i industri og byggevirksomhet høsten 1969, viser et større udekket behov enn på samme tid de to foregående år.

Med en utvikling i internasjonal økonomi som skissert foran, skulle en kunne regne med fortsatt stigende etterspørsel etter norske varer og tjenester fra utlandet. Eksportøkningen må likevel ventes å bli mindre enn i de nærmest foregående år, på grunn av liten tilgang på ny kapasitet i viktige eksportnæringer og lave lagerbeholdninger. Med fortsatt omfattende utskifting av eldre skip, kan den seilende flåte ikke ventes å øke særlig mye i 1970. Investeringsstillingene for industrien indikerer en sterk oppgang i de private investeringer. Stor igangsetting av bygg i siste del av 1969 vil bidra til høy byggevirksomhet. Som følge av de forserte kjøp i 1969, vil konsumetterspørselen ventelig bli dempet i første del av 1970. Senere kan det igjen ventes sterkere oppgang i forbruket, bl.a. som følge av mer ekspansivt virkende offentlige finanser.

Alt i alt må det antas at en i 1970 vil få sterkere etterspørselspress i norsk økonomi enn i de foregående år. Dette vil bl.a. ventelig slå ut i betydelig importøkning. Det ventes underskott på driftsbalansen overfor utlandet, etter to år med overskott. Produksjonsveksten vil i hovedsaken bli bestemt av tilgangen på ny

produksjonskapasitet og arbeidskraft, bortsett fra i fisket der det ventes sterk produksjonsnedgang fra 1969 til 1970.

På denne bakgrunn har Beregningsutvalget funnet det rimelig å forutsette fortsatt bety-

delig produksjonsvekst i de fleste sektorer av norsk økonomi i 1970 og 1971. En viser forøvrig til kapittel 9, hvor Beregningsutvalgets vurderinger av vekstmulighetene er nærmere konkretisert.

KAPITTEL 9

Beregninger for virkningen av inntektsoppgjørene i 1970

Som ved tidligere inntektsoppgjør har Beregningsutvalget også denne gang utarbeidd et sett av prognoser for virkningen på priser, inntekter og inntektsfordeling av alternative lønns- og jordbruksprisøkinger. Prognosene er utarbeidd ved hjelp av Statistisk Sentralbyrå's pris- og inntektsmodell PRIM.

Beregningsutvalget vil understreke den usikkerhet som nødvendigvis knytter seg til slike prognoser. Usikkerheten skyldes at numeriske modeller — som PRIM — aldri kan gi mer enn en tilnærmet korrekt beskrivelse av sammenhengene i det økonomiske liv, og resultatene avhenger blant annet av holdbarheten av den teori modellen bygger på. Men usikkerheten skyldes også at prognosene bygger på en rekke forutsetninger i form av forhåndsanslag for utviklingen i den del størrelser (produktivitet, utenlandspriser m.v.) som sammen med utfallet av inntektsoppgjørene blir avgjørende for den innenlandske pris- og inntektsutvikling i den kommende to-årsperiode. Hvis valget av forutsetninger svikter vil også prognosene bli feil.

1 Beregningsutvalgets forutsetninger

En spesiell vanskelighet som beregningsutvalget har stått overfor denne gang, er virkningen av skatteomleggingen fra 1. januar 1970. Skatteomleggingen vil komme til å påvirke prisnivået ganske betydelig, men i prinsippet ikke ha konsekvenser for de nominelle inntekter før skatt. I de alternative prognoser som er lagt fram, er virkningen av skatteomleggingen derfor ikke innarbeidd. I avsnitt 9.4. er det drøftet hvilke konsekvenser dette har for tolkingen av prognoseresultatene.

Ved valget av forutsetninger har Beregningsutvalget i stor utstrekning støttet seg til opplysninger hentet inn fra fagdepartementer og næringsorganisasjoner. De opplysninger en har innhentet, er vurdert på selvstendig basis og forutsetningene for prognosen er valgt etter utvalgets beste skjønn og representerer til dels kompromisser mellom ulike oppfatninger. Det er klart at utvalget selv ikke har en slik innsikt og sitter inne med slike detaljkunnskaper at det fullt ut kan vurdere alle de forhold som ligger bak de gitte anslag. I tabell

9.a. er de forhåndsanslag som en har blitt stående ved, gjengitt samlet. I samme tabell er det også tatt med tilbakegående tall for å lette vurderingen av anslagene.

For året 1970 har utvalget med visse unntak akseptert de vurderinger av den realøkonomiske situasjon som er kommet til uttrykk i nasjonalbudsjettet for dette året. Utvalget viser i denne sammenheng til sin behandling av konjunktursituasjonen i kapittel 8.

De forutsetninger som er gjort om utviklingen i samlet sysselsetting og antall lønns-takere, begge målt i antall årsverk, er utarbeidd i samarbeid med Arbeidsdirektoratet. De bygger på en antakelse om at samlet sysselsetting totalt sett vil øke med ca. 0,8 pst. både i 1970 og i 1971.

Forhåndsanslagene for sysselsettings- og produktivitetsutviklingen impliserer en vekst i bruttonasjonalproduktet, målt i faste priser, på vel 4,1 pst. i 1970 og på ca. 4,8 pst. i 1971. I nasjonalbudsjettet for 1970 er det regnet med en vekst på ca. 4,7 pst. Forskjellen skyldes vesentlig to forhold, nemlig forutsetningene om produksjonsutviklingen i fiske og sjøfart. For det første har utvalget, på grunnlag av nye anslag fra Fiskeridirektoratet, forutsatt at bruttoproduktet i fiske, målt i faste priser, vil synke med vel 23 pst. fra 1969 til 1970, mens det i nasjonalbudsjettet er regnet med uforandret produksjon. Dette ville ha senket nasjonalbudsjettets anslag for veksten i bruttonasjonalproduktet, målt i faste priser, med ca. 0,25 pst. Videre har utvalget forutsatt en vekst i bruttoproduktet i sjøfart, målt i faste priser, på vel 2,6 pst. fra 1969 til 1970 mot ca. 4 pst. i nasjonalbudsjettet. Dette forklarer ytterligere ca. 0,15 pst. av forskjellen mellom utvalgets og nasjonalbudsjettets anslag. Resten av forskjellen (0,1—0,2 pst.) skyldes at det etter den relativt sterke vekst i norsk økonomi i siste halvpart av 1969, på grunn av økt etterspørsel før overgangen til merverdiavgift, er rimelige å regne med en noe svakere vekst i første halvpart av 1970 på grunn av svakere innenlands konsumetterspørsel. Fra 1970 til 1971 innebærer utvalgets forutsetninger som nevnt en noe sterkere vekst i bruttonasjonalproduktet enn fra 1969 til 1970, nemlig 4,8 pst. Dette skyldes særlig at

Tabell 9. a. Eksogene variable. Forutsetninger og tilbakegående tall

Variabelnavn	Nasjonalregnskapstall							Forhåndsanslag		
	1963	1964	1965	1966	1967	1968	1969	1970	1971	
Samlet sysselsetting i årsverk målt som indeks (1969 = 100)										
Jordbruk	N ₁	123,1	120,3	117,5	112,8	108,3	104,0	100,0	96,6	93,3
Andre skjermede næringer	N ₂	88,3	89,9	91,7	92,8	94,8	97,4	100,0	102,2	104,2
Importkonk. næringer	N ₃	94,4	94,8	96,0	97,9	99,6	99,8	100,0	101,2	102,3
Fiske	N ₄	113,4	110,7	107,4	105,4	106,2	105,6	100,0	97,0	93,1
Sjøfart	N ₅	114,8	115,2	114,0	110,7	109,3	105,0	100,0	94,9	91,1
Andre eksp.konk. næringer	N ₆	106,0	106,8	106,0	105,5	104,2	101,4	100,0	99,0	98,2
Antall lønnstakere i årsverk målt som indeks (1969 = 100)										
Andre skjermede næringer	L ₂	87,3	88,9	90,7	92,0	94,2	97,2	100,0	102,4	104,7
Importkonk. næringer	L ₃	93,4	94,0	95,3	97,4	99,2	99,6	100,0	101,3	102,5
Sjøfart	L ₅	114,8	115,3	115,4	110,8	109,2	105,0	100,0	94,9	91,1
Andre eksp.konk. næringer	L ₆	103,7	104,7	104,9	103,5	102,5	101,2	100,0	98,9	98,0
Produktivitetsindeks (bruttoprodukt pr. årsverk) (1969 = 100)										
Jordbruk	Z ₁	81,3	80,9	83,3	89,9	91,0	103,5	100,0	106,4	111,1
Andre skjermede næringer	Z ₂	88,4	90,7	92,2	94,4	97,0	97,5	100,0	102,4	105,1
Importkonk. næringer	Z ₃	82,4	87,5	89,4	92,7	94,8	95,3	100,0	103,8	107,1
Fiske	Z ₄	57,6	66,0	89,0	103,7	118,2	99,8	100,0	79,0	81,0
Sjøfart	Z ₅	58,3	62,0	69,3	76,7	86,0	97,2	100,0	108,1	121,6
Andre eksp.konk. næringer	Z ₆	63,5	70,6	77,0	79,2	84,6	91,7	100,0	106,0	112,9
Indeks for produktpriser fra konkurranseutsatte næringer (1969 = 100)										
Fiske	P ₄	103,5	106,6	112,2	117,8	94,4	95,1	100,0	115,0	135,0
Sjøfart	P ₅	95,4	99,1	98,8	99,9	103,5	104,2	100,0	100,1	97,8
Andre eksp.konk. næringer	P ₆	93,9	96,4	100,5	100,9	98,8	97,4	100,0	106,0	106,0
Importkonk. næringer	P ₃	87,6	89,5	92,3	94,3	97,3	98,0	100,0	103,0	103,0
Prisindeks for importert vareinnsats (1969 = 100)										
Jordbruk	Q ₁	117,9	116,4	110,9	111,2	112,6	101,9	100,0	101,0	103,0
Andre skjermede næringer	Q ₂	98,1	100,9	100,6	101,5	101,6	99,5	100,0	104,0	104,0
Importkonk. næringer	Q ₃	98,2	100,5	100,6	100,8	101,6	99,0	100,0	103,0	103,0
Fiske	Q ₄	103,6	99,9	94,1	93,0	101,6	101,6	100,0	102,0	102,0
Sjøfart	Q ₅	99,3	101,3	100,5	103,8	104,6	98,1	100,0	102,0	103,5
Andre eksp.konk. næringer	Q ₆	97,6	101,4	102,9	102,4	101,0	97,8	100,0	107,0	107,0
Prisindeks for imp. forbruks. (1969 = 100)										
Prisindeks for imp. invest.varer (1969 = 100)	P ₇	93,4	96,1	95,4	96,0	97,1	96,7	100,0	103,0	104,0
Prisindeks for kap.slit i sjøfart (1969 = 100)	P ₁₀	87,3	85,1	89,0	91,5	93,4	101,0	100,0	105,0	105,0
Eierinntektsandel i andre skjermede næringer	S ₅	76,5	75,3	79,4	82,3	84,9	98,8	100,0	100,8	100,8
	r ₂	32,2	31,9	31,6	30,8	30,3	30,0	30,0	29,5	29,2

Tabell 9 a. (forts.) Eksogene variable. Forutsetninger og tilbakegående tall.

Variabelnavn		Nasjonalregnskapstall						Forhåndsanslag		
		1963	1964	1965	1966	1967	1968	1969	1970	1971
Netto indirekte skatter betalt av (mill. kroner, løpende priser)										
Jordbruk	T ₁	+ 728	+ 706	+ 926	+ 951	+ 1015	+ 1117	+ 1246	+ 1246	+ 1246
Fiske	T ₄	+ 22	+ 22	+ 35	+ 24	+ 27	+ 44	+ 48	+ 48	+ 48
Sjøfart	T ₅	+ 43	+ 45	+ 64	+ 56	+ 64	+ 84	+ 102	+ 102	+ 102
Andre eksp.konk. næringer	T ₆	+ 20	+ 8	+ 0	+ 75	+ 86	+ 102	+ 146	+ 146	+ 146
Kapitalslit (mill. kroner, 1969-priser)										
Jordbruk	D ₁	853	876	902	922	940	956	976	995	1014
Andre skjermede næringer	D ₂	5746	6107	6562	6909	7305	7669	8081	8560	9070
Importkonk. næringer	D ₃	433	451	503	535	572	588	609	625	643
Fiske	D ₄	315	325	346	383	408	414	417	420	423
Sjøfart	D ₅	3359	3601	3889	4138	4468	4490	4288	4125	4230
Andre eksp.konk. næringer	D ₆	1031	1067	981	1028	1101	1172	1267	1358	1455
Indeks for jordbrukspriser (1969 = 100)	F ₁	80,7	87,1	86,9	89,6	93,6	97,1	100,0	—	—
Indeks for bedriftenes lønnskostnader pr. årsverk (1969 = 100)										
Andre skjermede næringer	W ₂	64,4	68,8	74,5	81,3	89,3	94,1	100,0	—	—
Importkonk. næringer	W ₃	63,9	69,7	75,7	83,8	91,8	96,4	100,0	—	—
Sjøfart	W ₅	53,8	57,8	62,6	69,3	81,6	90,6	100,0	—	—
Andre eksp.konk. næringer	W ₆	65,2	69,2	74,6	82,0	88,8	93,8	100,0	—	—

Om grunnlaget for inntaksoppgjørene 1970.

det er forutsatt en gunstigere produksjonsutvikling i sjøfart.

De forhåndsanslag som må gjøres for utenlandsprisene, nemlig produktpriser for konkurranseutsatte næringer, priser på importert vareinnsats¹⁾ og priser på importerte forbruksvarer, importerte investeringsvarer og kapitalslit i sjøfart, er laget av Handelsdepartementets avdeling for utenrikshandel og utvalget i fellesskap. Det knytter seg selvsagt stor usikkerhet til slike anslag. Generelt har utvalget lagt til grunn at den stigning som har funnet sted i utenlandsprisene, særlig i siste halvpart av 1969, vil føre til en relativt sterk stigning i disse priser fra 1969 til 1970. For 1971 er det stort sett forutsatt uforandrede eller svakt stigende priser. For sektorene andre eksportkonkurrerende næringer og importkonkurrerende næringer¹⁾ er det forutsatt at produktprisene vil stige med henholdsvis 6 og 3 pst. fra 1969 til 1970 og at de vil holde seg på dette nivået i 1971. Prisindeksen for importerte forbruksvarer er forutsatt å stige med 3 pst. det første året og ytterligere med ca. 1 pst. det andre. Produktprisen i sjøfart regner utvalget med vil holde seg uforandret fra 1969 til 1970 og vise nedgang fra 1970 til 1971. Prognosen for produktprisen i fiske er denne gang særlig usikker, først og fremst på grunn av den sterke nedgang i oppfisket kvantum som er forutsatt. En må regne med en re-

1) Prisindeksen for importert vareinnsats i sjøfart er framkommet på en noe spesiell måte. For å få bedre oversikt over sjøfart har Handelsdepartementet og Finansdepartementet utarbeidd et totalbudsjett for 1970 og 1971 for denne næring. Her forutsettes det blant annet at importert vareinnsats i volum vil synke i forhold til bruttoproduksjonen målt i faste priser. Dette er i samsvar med den utvikling tilbakegående tall viser. Modellen forutsetter at den vareinnsats som leveres fra import eller fra en vilkårlig valgt næringssektor til en hvilken som helst mottaker, vil stå i et konstant forhold til mottakersektorens bruttoproduksjon når vi måler i faste priser (forutsetter faste kryssløpskoeffisienter). Når vi bruker modellen, beregner vi slike forholdstall ut fra nasjonalregnskapstall for basisåret (i dette tilfelle 1969), og antar at de vil gjelde også for de år vi lager prognose for. Dette gjør at vi ved å bruke modellen får for høyt volum for importert vareinnsats i sjøfart og dermed for lav eierinntekt. For å korrigere for dette er prisindeksen for importert vareinnsats for 1970 og 1971 fastlagt slik at verdien av vareinnsatsen og dermed eierinntekten blir slik som forutsatt i totalbudsjettet for sjøfart.

2) Forhåndsanslaget for produktprisen i sektoren importkonkurrerende næringer (P₃) bygger på en av de grunnleggende forutsetninger i modellen, nemlig at prisutviklingen i denne sektor følger prisutviklingen til den importen som tilsvarende produksjonen i importkonkurrerende næringer. Det er derfor prognoser for denne gruppen importvarer som ligger til grunn for forhåndsanslaget (prognosen) for P₃.

lativ sterk stigning i prisene i de kommende to år, men hvor sterk denne prisoppgangen vil bli er det vanskelig å ha noen velbegrunnet mening om. Utvalget har blitt stående ved 15 pst. første året og 8—9 pst. andre året.

Utvalget regner med at produktprisutviklingen i de skjermede næringer utenom jordbruk vil følge et normalt mønster, dvs. at kostnadsøkinger vil bli kompensert ved prisforhøyelser på en slik måte at eierinntektsandelen i sektoren meget nær vil følge den vanlige, fallende trend. Eierinntektsandelen i 1969 lå noe over trenden på grunn av den sterke øking i etterspørselen i siste halvdel av 1969, men en regner med at den noe svakere innenlandske konsumetterspørsel i første del av 1970 vil føre til at eierinntektsandelen i andre skjermede næringer kommer ned på trendverdien igjen.

For indirekte skatter og subsidier er det forutsatt at netto indirekte skatter i løpende priser for hvert av årene 1970 og 1971 vil være de samme som i 1969 i sektorene jordbruk, fiske, sjøfart og andre eksportkonkurrerende næringer. For sektorene importkonkurrerende næringer og andre skjermede næringer er det forutsatt at satsene for indirekte skatter og subsidier for hvert av årene 1970 og 1971 vil være de samme som i 1969. En har altså ikke tatt hensyn til endring i indirekte skatter og subsidier som måtte finne sted i 1970 eller 1971.

Det er viktig å være oppmerksom på disse forutsetninger når en skal vurdere prognose-resultatene for utviklingen i eierinntektene, særlig for de sektorer der de nominelle netto indirekte skatter forutsettes å være uendret i forhold til 1969.

For jordbrukspriser og bedriftenes lønnskostnader pr. årsverk er det som vanlig ikke laget forhåndsanslag. Utvalget legger i stedet fram flere prognoser svarende til ulike alternativer for stigning i bedriftenes lønnskostnader pr. årsverk og jordbrukspriser.

2. Prognoser

Med utgangspunkt i de forutsetninger som er omtalt foran, har utvalget brukt modellen til å beregne virkningen av alternative lønns- og jordbruksøkinger. Prognosene er gjengitt i tabellene 9.b og 9.d for 1969—1970 og tabellene 9.c og 9.e for 1969—1971. Bortsett fra visse kombinasjoner, er hvert av alternativene for lønnsøkinger kombinert med hvert av alternativene for økinger i jordbruksprisene. Valget av alternativer representerer selvsagt ingen meningsytring om hvilket utfall årets inntektsoppgjør bør få.

Ved bruken av tallene i tabellen bør en merke seg følgende:

(i) Virkningen av skatteomleggingen fra 1/1 1970 er ikke innarbeidd. Resultatene må derfor tolkes som en prognose for virkningen av alternative lønns- og jordbruksprisøkinger gitt at skatteomleggingen ikke hadde blitt gjennomført. I avsnitt 4 er det drøftet hvilke konsekvenser dette har for tolkingen av prognoseresultatene.

(ii) Virkningen av eventuelle endringer i indirekte skatter og subsidier som måtte bli gjennomført i 1970 og 1971, er ikke medregnet.

(iii) Endring i lønnskostnader pr. årsverk gir uttrykk for den samlede, gjennomsnittlige øking i bedriftenes lønnskostnader, dvs. for den gjennomsnittlige øking i bedriftenes lønnskostnader pr. årsverk som følge av tariffendringer, lønnsghidning og øking i arbeidsgiverandelen av trygdepremier. Vil en bruke tallene til å beregne virkningene av en tariffendring i perioden, må en ta særskilt hensyn til hvilken lønnsghidning en må regne med, hvor stor del av lønnskostnadene som blir berørt og hvilke forhøyelser i arbeidsgiverens andel av trygdepremiene som vil finne sted. Også tidspunktet for når tariffendringen trer i kraft, må tas i betraktning.

(iv) Endring i jordbruksprisene gir uttrykk for den gjennomsnittlige endring i prisene på de produkter sektoren jordbruk (inklusive meierier) leverer.

(v) Prognosen for konsumprisnivået gjelder nasjonalregnskapets konsumprisindeks.

(vi) Prognosene for eierinntektene må antas å være mer usikre enn andre deler av prognosen. For «andre skjermede næringer» skriver usikkerheten seg vesentlig fra at anslagene for eierinntektsandelen er usikre. For de konkurranseutsatte næringer beregnes eierinntekten som en restpost, og prognosetallene påvirkes derfor av en rekke feilkilder. Anslagene for inntektene i fiske vil være usikre, fordi både pris- og produksjonsanslagene må bli usikre. For de andre konkurranseutsatte næringer spiller utenlandsprisene en avgjørende rolle. Disse kan svinge raskt og sterkt og kan komme til å avvike betydelig fra de forutsetninger som utvalget har lagt til grunn for prognosene. Særlig usikre er prisforutsetningene for sjøfart og dermed prognosen for eierinntekten i denne sektor.

(vii) Ett formål som prognosene kan brukes til, er å regne ut — ved sammenlikning mellom to alternativer for inntektsoppjøret — hva det betyr om en velger det ene alternativ i stedet for det andre. Tallene gir vesentlig sikrere resultater ved slike beregninger (innenfor rimelige variasjoner) enn når de brukes til å beregne konsekvenser av ett bestemt alternativ for inntektsoppjøret.

3. Virkningstabell for 1969

På anmodning har Statistisk Sentralbyrå beregnet og ajourført en «virkningstabell» av samme type som den tilsvarende tabell i Innstilling I fra Det tekniske beregningsutvalg for inntektsoppgjørene 1968 (side 46). Den nye virkningstabell er gjengitt som tabell 9.f.

I forspalten i virkningstabellen er listet *et utvalg* (ikke alle) av de viktigste utenfra gitte pris- og inntektsbestemmende faktorer i modellen (de eksogene størrelser). For hver enkelt av disse faktorer viser linjene i tabellen hvordan en isolert (partiell) endring på 1 pst. i vedkommende faktor i forhold til nivået i 1969, ifølge modellen vil virke på de størrelser som er angitt i tabellens hode (de endogene størrelser).

Alle virkninger som er spesifisert i modellen, er additive for små forandringer i de utenfra gitte faktorer. Den totale virkning av en samtidig endring i to eller flere pris- og inntektsbestemmende faktorer kan derfor anslås ved først å beregne virkningen av hver enkelt faktor tatt isolert og så addere resultatene.

Virkningstabellen gir muligheter for tilnærmet å beregne hvilke virkninger det vil få for prognosene i avsnitt 9.2 dersom de forutsetninger utvalget har lagt til grunn for disse prognoser, blir endret på ett eller flere punkter.

4. Skatteomleggingen og prognoseresultatene.

Omleggingen av den indirekte beskatning fra omsetningsavgift til merverdiavgift og investeringsavgift fra 1. januar 1970 vil få konsekvenser for priser og inntektsfordelingen som ikke er innarbeidd i Beregningsutvalgets prognoser.

Pris- og inntektsvirkningene av skatteomleggingen har Beregningsutvalget diskutert i sin rapport nr. 1, 1969, «Skattereformens virkninger på priser og inntekter», 2. desember 1969.

Beregningsutvalget godtok Statistisk Sentralbyrås anslag for prisstigningen på 5,8 pst. som det beste anslag som kunne gjøres for den øking i konsumprisnivået som ville bli den direkte følge av skatteomleggingen. Dette betyr at det i tillegg til den stigning i konsumprisnivået som prognosene angir for alternative lønns- og jordbruksprisøkinger, kommer 5,8 pst. stigning på grunn av skatteomleggingen. Dette gjelder både prognosene for 1969—1970 (tabell 9.d.) og for to-årsperioden 1969—1971 (tabell 9.e.).

Ved beregningene av skatteomleggingens prisvirkninger ble det bl.a. forutsatt at selve skatteomleggingen ikke fører til endringer i de nominelle lønninger og at merverdiav-

giften i sin helhet vil bli overveltet slik at selger- og produsentavanser i kroner og øre ikke endres. Gjøres de samme forutsetninger nå, vil heller ikke faktorinntekten (regnet i løpende priser) bli påvirket, verken totalt eller fordelingen av den, ved overgangen fra omsetningsavgift til merverdiavgift. Dette betyr at tallene for faktorinntekten i tabellene 9.d og 9.e. ikke blir påvirket av skatteomleggingen fra 1. januar 1970. En har da, som i rapport nr. 1, 1969, regnet med at omleggingen av av-

giftsordningen for investeringsvarer ikke vil få inntektsmessige konsekvenser av betydning.

Den kompensasjon for prisstigningen ved overgangen til merverdiavgift som blir gitt i form av endringer i stønadsordninger og lettelser i den direkte beskatning, har Beregningsutvalget drøftet i den tidligere omtalte rapport nr. 1, 1969. I rapporten er også drøftet virkningene av de endringer som er gjort i skattelekkingen av aksjeselskaper og aksjonærer.

Tabell 9. b. Prognose for endring i konsumprisnivå og realinntekter (i prosent) fra 1969 til 1970 ved alternative kombinasjoner av nominelle lønnsøkinger og økinger i jordbrukspriser. Alle tall er deflatert med nasjonalregnskapets konsumprisindeks. Virkningen av overgang til merverdiavgift fra 1/1-1970 er ikke medregnet.

	Alternativer for øking i bedriftenes lønnskostnader pr. årsverk		
	4 pst.	8 pst.	12 pst.
<i>Jordbruksprisene øker med 3 pst.:</i>			
Konsumprisnivå	2,68	4,58	
Faktorinntekt i alt	3,53	3,96	
Bedriftenes lønnskostnader pr. årsverk ¹⁾	1,06	3,04	
Inntekt av jordbruk pr. årsverk	3,88	÷ 0,28	
Inntekt av fiske pr. årsverk	÷ 18,33	÷ 22,24	
Eierinntekt utenom jordbruk og fiske i alt	6,76	4,41	
Skjermede næringer	1,27	3,26	
Konkurransetsatte næringer	20,31	7,25	
Importkonkurrerende	12,62	÷ 1,72	
Sjøfart	70,83	37,24	
Andre eksportkonkurrerende næringer	18,06	8,91	
<i>Jordbruksprisene øker med 6 pst.:</i>			
Konsumprisnivå	2,92	4,82	6,71
Faktorinntekt i alt	3,51	3,94	4,35
Bedriftenes lønnskostnader pr. årsverk ¹⁾	0,82	2,81	4,72
Inntekt av jordbruk pr. årsverk	8,78	4,54	0,45
Inntekt av fiske pr. årsverk	÷ 18,60	÷ 22,49	÷ 26,24
Eierinntekt utenom jordbruk og fiske i alt	6,47	4,13	1,87
Skjermede næringer	1,04	3,02	4,94
Konkurransetsatte næringer	19,87	6,85	÷ 5,70
Importkonkurrerende	12,24	÷ 2,06	÷ 15,86
Sjøfart	70,28	36,78	4,47
Andre eksportkonkurrerende næringer	17,60	8,48	÷ 0,31
<i>Jordbruksprisene øker med 9 pst.:</i>			
Konsumprisnivå		5,05	6,95
Faktorinntekt i alt		3,92	4,33
Bedriftenes lønnskostnader pr. årsverk ¹⁾		2,58	4,49
Inntekt av jordbruk pr. årsverk		9,34	5,18
Inntekt av fiske pr. årsverk		÷ 22,75	÷ 26,48
Eierinntekt utenom jordbruk og fiske i alt		3,85	1,60
Skjermede næringer		2,79	4,71
Konkurransetsatte næringer		6,46	÷ 6,06
Importkonkurrerende		÷ 2,40	÷ 16,16
Sjøfart		36,33	4,09
Andre eksportkonkurrerende næringer		8,05	÷ 0,72

¹⁾ Utbetalt lønn og arbeidsgivers andel av trygdepremier i næringer utenom jordbruk og fiske.

Tabell 9. c. Prognose for endring i konsumprisnivå og realinntekter (i prosent) fra 1969 til 1971 ved alternative kombinasjoner av nominelle lønnsøkinger og økinger i jordbrukspriser. Alle tall er deflatert med nasjonalregnskapets konsumprisindeks. Virkningen av overgang til merverdiavgift fra 1/1-1970 er ikke medregnet.

	Alternativer for øking i bedriftens lønnskostnader pr. årsverk			
	7 pst.	12 pst.	17 pst.	22 pst.
<i>Jordbruksprisene øker med 5 pst.:</i>				
Konsumprisnivå	3,25	5,56	7,87	
Faktorinntekt i alt	7,74	8,29	8,82	
Bedriftens lønnskostnader pr. årsverk ¹⁾	3,22	5,68	8,03	
Inntekt av jordbruk pr. årsverk	9,91	4,63	÷ 0,42	
Inntekt av fiske pr. årsverk	÷ 2,52	÷ 7,70	÷ 12,67	
Eierinntekt utenom jordbruk og fiske i alt	11,78	8,84	6,03	
Skjermede næringer	4,42	6,91	9,29	
Konkurransetsatte næringer	29,93	13,61	÷ 2,00	
Importkonkurrerende	17,50	÷ 0,49	÷ 17,71	
Sjøfart	116,35	74,86	35,15	
Andre eksportkonkurrerende næringer	25,59	14,13	3,16	
<i>Jordbruksprisene øker med 9 pst.:</i>				
Konsumprisnivå	3,56	5,88	8,19	10,50
Faktorinntekt i alt	7,70	8,25	8,78	9,29
Bedriftens lønnskostnader pr. årsverk ¹⁾	2,90	5,36	7,71	9,97
Inntekt av jordbruk pr. årsverk	16,69	11,28	6,10	1,13
Inntekt av fiske pr. årsverk	÷ 2,93	÷ 8,09	÷ 3,03	÷ 17,77
Eierinntekt utenom jordbruk og fiske i alt	11,38	8,46	5,66	2,98
Skjermede næringer	4,10	6,59	8,97	11,25
Konkurransetsatte næringer	29,31	13,05	÷ 2,51	÷ 17,42
Importkonkurrerende	16,98	÷ 0,95	÷ 18,11	÷ 34,56
Sjøfart	115,47	74,13	34,55	÷ 3,38
Andre eksportkonkurrerende næringer	24,94	13,53	2,60	÷ 7,86
<i>Jordbruksprisene øker med 14 pst.:</i>				
Konsumprisnivå	3,96	6,27	8,58	10,89
Faktorinntekt i alt	7,66	8,21	8,73	9,24
Bedriftens lønnskostnader pr. årsverk ¹⁾	2,51	4,97	7,32	9,57
Inntekt av jordbruk pr. årsverk	25,11	19,53	14,19	9,08
Inntekt av fiske pr. årsverk	÷ 3,44	÷ 8,57	÷ 13,49	÷ 18,20
Eierinntekt utenom jordbruk og fiske i alt	10,87	7,97	5,20	2,54
Skjermede næringer	3,71	6,19	8,57	10,85
Konkurransetsatte næringer	28,54	12,36	÷ 3,13	÷ 17,97
Importkonkurrerende	16,33	÷ 1,52	÷ 18,61	÷ 34,98
Sjøfart	114,39	73,22	33,80	÷ 3,97
Andre eksportkonkurrerende næringer	24,13	12,78	1,91	÷ 8,50
<i>Jordbruksprisene øker med 18 pst.:</i>				
Konsumprisnivå		6,59	8,90	11,21
Faktorinntekt i alt		8,17	8,70	9,20
Bedriftens lønnskostnader pr. årsverk ¹⁾		4,66	7,01	9,26
Inntekt av jordbruk pr. årsverk		26,09	20,62	15,39
Inntekt av fiske pr. årsverk		÷ 8,95	÷ 13,85	÷ 18,53
Eierinntekt utenom jordbruk og fiske i alt		7,59	4,83	2,19
Skjermede næringer		5,88	8,26	10,54
Konkurransetsatte næringer		11,81	÷ 3,62	÷ 18,41
Importkonkurrerende		÷ 1,97	÷ 19,00	÷ 35,32
Sjøfart		72,49	33,21	÷ 4,45
Andre eksportkonkurrerende næringer		12,19	1,37	÷ 9,01

1) Utbetalt lønn og arbeidsgivers andel av trygdepremier i næringer utenom jordbruk og fiske.

Tabell 9. d. Tilbakegående tall for faktorinntekten 1965—1969. Prognoser for endring i faktorinntekten 1969—1970 ved alternative kombinasjoner av nominelle lønnsøkinger og økinger i jordbrukspriser. Alle tall i mill. kr., løpende priser.

	Nasjonalregnskapstall					Lønns- og jordbruksprisalternativer						
	1965	1966	1967	1968	1969	1970						
Øking i bedriftenes lønnskostnader pr. årsverk						4 pst.	4 pst.	8 pst.	8 pst.	8 pst.	12 pst.	12 pst.
Øking i jordbrukspriser						3 pst.	6 pst.	3 pst.	6 pst.	9 pst.	6 pst.	9 pst.
Faktorinntekt i alt	39 701	42 987	47 320	50 796	54 417	3 432	3 555	4 745	4 867	4 991	6 180	6 303
Lønn i alt utenom jordbruk og fiske	24 823	27 424	30 726	33 100	35 784	1 961	1 961	3 413	3 413	3 413	4 865	4 865
Inntekt av jordbruk	1 983	2 056	2 196	2 607	2 562	78	209	19	150	281	91	222
Inntekt av fiske	733	916	726	554	542	÷ 101	÷ 102	÷ 114	÷ 115	÷ 115	÷ 128	÷ 129
Eierinntekt utenom jordbruk og fiske i alt	12 162	12 591	13 672	14 535	15 529	1 494	1 487	1 427	1 419	1 412	1 352	1 345
Skjermede næringer	8 060	8 589	9 411	10 086	11 049	440	440	882	882	882	1 324	1 324
Konkurransutsatte næringer	4 102	4 002	4 261	4 449	4 480	1 054	1 047	541	537	530	28	21
Importkonkurrerende næringer	1 224	1 293	1 363	1 349	1 664	260	258	46	44	42	÷ 170	÷ 172
Sjøfart	711	699	954	1 084	363	273	273	158	157	157	42	41
Andre eksportkonkurrerende næringer	2 167	2 010	1 944	2 066	2 453	521	516	341	336	331	156	152

Tabell 9. e. Tall for faktorinntekten 1969. Prognose for endring i faktorinntekten 1969—1971 ved alternative kombinasjoner av nominelle lønnsøkinger og økinger i jordbrukspriser. Alle tall i mill. kr., løpende priser.

	Nasjonalregnskapstall 1969	Lønns- og jordbruksprisalternativer 1971										
		7 pst. 5 pst.	7 pst. 9 pst.	12 pst. 5 pst.	12 pst. 9 pst.	12 pst. 14 pst.	17 pst. 9 pst.	17 pst. 14 pst.	17 pst. 18 pst.	22 pst. 14 pst.	22 pst. 18 pst.	
Øking av bedriftenes lønnskostnader pr. årsverk												
Øking av jordbrukspriser												
Faktorinntekt i alt	54 417	6 116	6 281	7 788	7 953	8 159	9 624	9 831	9 995	11 502	11 667	
Lønn i alt utenom jordbruk og fiske	35 784	3 606	3 606	5 447	5 447	5 447	7 287	7 287	7 287	9 128	9 128	
Inntekt av jordbruk	2 562	151	327	78	254	474	182	402	578	329	505	
Inntekt av fiske	542	÷ 34	÷ 35	÷ 50	÷ 51	÷ 52	÷ 67	÷ 68	÷ 69	÷ 85	÷ 85	
Eierinntekt utenom jordbruk og fiske i alt	15 529	2 393	2 383	2 313	2 303	2 290	2 222	2 210	2 199	2 130	2 119	
Skjermede næringer	11 049	863	863	1 420	1 420	1 420	1 977	1 977	1 977	2 534	2 534	
Konkurransutsatte næringer	4 480	1 530	1 520	893	883	870	245	233	222	÷ 404	÷ 415	
Importkonkurrerende næringer	1 664	355	352	84	81	78	÷ 190	÷ 193	÷ 196	÷ 464	÷ 467	
Sjøfart	363	447	447	307	306	305	165	164	163	24	23	
Andre eksportkonkurrerende næringer	2 453	728	721	502	496	487	270	262	255	36	29	

Tabell 9. f. Virkninger på priser, inntekter og inntektsfordeling av endringer i lønninger, jordbrukspriser, produktivitet, utenlandspriser og eierinntektsandel i andre skjermene næringer. («Virkningstabell for 1969»).

		Virkninger på																													
		Priser (Endring i prosent)			Inntekter (Endring i mill. kroner)							Inntekter (endring i prosent)																			
		Produktpris for andre skjermene næringer	Konsumprisinivå	Innenlandsk disponering av varer og tjenester i alt	Faktorinntekt i alt	Lønn i alt utenom jordbruk og fiske	Inntekt av jordbruk	Inntekt av fiske	Andre skjermene næringer	Eierinntekter			Faktorinntekt i alt	Lønn i alt utenom jordbruk og fiske	Inntekt av jordbruk	Inntekt av fiske	Eierinntekter														
Importkonkurrerende industri	Andre eksportkonkurrerende næringer									Sjøfart	Andre skjermene næringer	Importkonkurrerende industri					Andre eksportkonkurrerende næringer	Sjøfart													
Øking på 1 prosent i:																															
Lønn pr. årsv. (alle nær.)	W	0,69	0,49	0,48	322	358	+	15	-	4	111	-	53	-	45	-	30	0,59	1,00	+	0,58	-	0,66	1,00	+	3,17	-	1,33	-	8,34	
Jordbrukspriser	P ₁	0,03	0,03	0,05	40	..	+	42	-	1	..	-	1	-	2	-	..	0,07	..	+	1,66	-	0,03	..	+	0,04	-	0,06	-	0,05	
Fiskepriser	P ₄	0,01	0,01	0,01	7	..	+	1	-	11	..	-	1	-	3	-	..	0,01	..	+	0,03	-	2,08	..	+	..	-	0,14	-	0,05	
Produktivitet i:																															
Jordbruk	Z ₁	..	..	..	23	..	..	23	..	..	..	..	..	..	..	..	..	0,04	..	..	0,89	..	..	..	..	..	..	..	..	..	
Andre skjermene nær.	Z ₂	÷ 0,84	÷ 0,59	÷ 0,57	56	..	..	18	..	4	..	..	11	..	18	..	5	0,10	..	..	0,69	..	0,79	..	..	0,66	..	0,72	..	1,41	
Importkonk. industri	Z ₃	..	..	..	66	..	..	..	..	..	..	..	66	..	..	..	..	0,12	..	..	..	..	..	..	..	3,99	..	..	..	..	
Sjøfart	Z ₅	..	..	..	71	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	71	..	0,13	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	19,71	
Andre eksportkonk. næringer (uten fiske)	Z ₆	..	..	..	66	..	..	..	..	..	..	..	..	..	66	..	..	0,12	..	..	..	..	..	..	..	..	2,69	..	..	..	
Importpriser:																															
Råvarer for:																															
Skjermene næringer	Q ₂	0,07	0,05	0,05	5	..	+	2	..	..	..	+	1	+	1	..	..	0,01	..	+	0,06	-	0,07	..	+	0,06	-	0,06	-	0,12	
Importkonk. industri	Q ₃	..	..	..	37	..	..	..	..	..	..	..	37	..	..	..	..	0,07	..	..	..	..	..	..	..	2,23	..	..	..	..	
Sjøfart	Q ₅	..	..	..	30	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	30	..	0,06	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	8,26	
Andre eksportkonk. næringer (uten fiske)	Q ₆	..	0,33	..	34	..	..	..	..	..	..	..	..	..	34	..	..	0,06	..	..	..	..	..	..	..	..	..	1,38	..	..	
Konkurrerende import ¹⁾	P ₃	0,04	0,12	0,12	116	..	+	1	-	1	..	..	122	+	4	-	1	0,21	..	+	0,05	-	0,10	..	..	7,35	+	0,16	-	0,26	
Forbruksvarer ²⁾	P ₇	..	0,13	0,07	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	
Investeringsvarer ³⁾	P ₁₀	0,05	0,03	0,14	22	..	+	4	-	..	..	..	6	+	12	-	..	0,04	..	+	0,17	-	0,04	..	..	0,33	+	0,48	-	0,08	
Eksportpriser:																															
Sjøfart	P ₁₅	0,01	0,01	0,01	108	..	-	..	..	..	..	..	..	..	..	109	..	0,20	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	30,03	
Andre eksportkonk. næringer (uten fiske)	P ₆	0,04	0,05	0,04	113	..	+	4	-	..	..	..	7	+	125	-	1	0,21	..	+	0,15	-	0,06	..	..	0,41	+	5,10	-	0,26	
Prosentpoengs endring i eierinntektsandelen i andre skjermene nær. ⁴⁾	r ₂	1,01	0,71	0,69	467	..	+	21	-	5	534	+	13	+	21	-	6	0,86	..	+	0,83	-	0,95	4,83	+	0,79	+	0,86	-	1,69	

Tegnforklaring: — = Ubetydelig virkning. .. = Ingen virkning.

1) Prisen på importvarer som konkurrerer på det norske marked med produkter fra «importkonkurrerende industri». 2) Import direkte til forbruk. 3) Øking i prisen på importerte investeringsvarer fører til øking i kapitalslitet beregnet i løpende priser og reduserer eierinntektene i alle næringer unntatt de skjermene, som setter prisen opp tilsvarende. 4) Eierinntektsandelen i skjermene næringer (uten jordbruk) i 1969 var 30,0 pst. Tallene her viser hva virkningene ville bli hvis denne andel, alt annet likt, steg med 1 prosentpoeng, dvs. til 31,0.

Vedlegg.

TABELLER

Vedlegg.

- Tabell 1. Nasjonalprodukt, sysselsetting og realkapital. Vekstrater.
- Tabell 2. Bruttoprodukt pr. årsverk (produktivitet) etter næringsgruppe. Vekstrater.
- Tabell 3. Inntektsutviklingen 1951-1969. Løpende kroner. Vekstrater. ~~1961-1971~~
- Tabell 4. Inntektsutviklingen 1951-1969. DeNaferte tall. Vekstrater.
- Tabell 5. Faktorinntekt etter inntektsart. Prosent. Arlige tall.
- Tabell 6. Elerinntekt i konkurranseutsatte næringer i prosent av faktorinntekt. Arlige tall.

Tabell 7. Lønn i prosent av faktorinntekt etter næring («gruppevise lønnsandeler»). Arlige tall.

Tabell 8. Innenlandske priser, eksport- og importpriser. ~~Vekstrater~~

Tabell 9. Kryssløpsregnskap 1969. Mill. kr.

Grunntabeller.

- A. Bruttonasjonalprodukt i faste (1961) priser etter næringsgruppe. Arlige tall.
- B. Faktorinntekt etter næringsgruppe. Arlige tall.
- C. Lønn etter næringsgruppe. Arlige tall.
- D. Elerinntekt etter næringsgruppe. Arlige tall.
- E. Årsverk etter næringsgruppe. 1 000 beregnede årsverk. Arlige tall.

Oversikt over næringsinndelingen i tabellverket.

1. Skjermede næringer

1a Jordbruk

Jordbruk

Mjølkeforedling

1b Rensning og andreg.

1c Andre skjermede næringer

Blant annet industrigruppene: Næringsmiddelindustri ekskl. mjølkeforedling, drikkevareindustri, treindustri, møbel- og innredningsindustri, grafisk industri, forlag m. v. lærindustri, jord- og steinvareindustri; videre blant annet bygge- og anleggsvirksomhet, transport unntatt sjø- og lufttransport og samtlige andre tjenesteytende sektorer.

2 Importkonkurrerende næringer

2a Konsumvareindustri

Tobakksindustri

Tekstilindustri

Bekledningsindustri

Gummivareindustri

Kull- og mineraloljeforedling

Diverse industri

2b Investeringsvareindustri

Jern- og metallvareindustri

Maskinindustri

Elektroteknisk industri

Skipsindustri

3 Eksportkonkurrerende næringer

3a Skogbruk

Fiske

Sjøfart

Hvalfangst

Bergverksdrift

Treforedlingsindustri

Kjemisk industri

Primær jern- og metallindustri

Lufttransport

Tabell 1. *Nasjonalprodukt, sysselsetting og realkapital. Vekstrater.*

	Gjennomsnittlig årlig vekstrate				Vekstrate	
	1951— 1957	1957— 1963	1963— 1967	1967— 1969	1967— 1968	1968— 1969
Bruttonasjonalprodukt	3,8	4,1	5,2	3,8	3,7	3,9
Nettonasjonalprodukt	3,6	3,8	4,9	4,1	3,8	4,5
Av dette:						
Jordbruk inkl. mjølkeforedling	0,6	÷1,7	÷2,3	÷0,3	14,7	÷13,3
Jordbruk ekskl. mjølkeforedling	1,1	÷1,6	÷2,1	÷1,4	12,7	÷13,8
Andre skjermede næringer	3,5	3,7	3,8	4,0	2,8	5,3
Importkonkurrerende næringer	2,3	4,6	4,7	2,9	0,6	5,3
Eksportkonkurrerende næringer	5,3	5,0	10,2	5,6	7,4	3,8
Utførte årsverk i alt	0,2	0,3	0,6	0,8	0,8	0,8
Av dette:						
Lønnstakere	1,3	1,1	1,4	1,9	2,0	1,8
Andre	÷2,3	÷1,7	÷1,9	÷3,0	÷3,1	÷2,9
Nettoprodukt pr. årsverk	3,4	3,5	4,3	3,3	2,9	3,7
✓ Fast realkapital i alt ¹⁾	4,5	3,9	4,3	4,3	4,8	3,7
Av dette:						
I bedrifter	4,4	3,7	4,0	4,0	4,6	3,3

1) Pr. 1. januar.

Tabell 2. *Bruttoproduct pr. årsverk (produktiviteten) etter næringsgruppe. Vekstrater.*

	Gjennomsnittlig årlig vekstrate				Vekstrate	
	1951— 1957	1957— 1963	1963— 1967	1967— 1969	1967— 1968	1968— 1969
Jordbruk inkl. mjølkeforedling	4,8	2,2	2,9	4,8	13,3	÷3,0
Jordbruk ekskl. mjølkeforedling	5,2	2,2	2,4	4,0	13,1	÷4,3
Andre skjermede næringer	2,4	2,6	2,4	1,5	0,5	2,6
Importkonkurrerende næringer	2,7	4,2	3,5	2,6	0,8	4,5
Konsumvareindustri	3,2	5,6	3,3	4,8	3,9	5,7
Investeringsvareindustri	2,0	3,1	3,6	1,4	÷1,0	3,8
Eksportkonkurrerende næringer	3,9	5,7	9,6	6,5	8,0	5,0
Fiske	0,4	0,4	20,2	÷9,5	÷16,0	÷2,4
Sjøfart	3,5	5,7	10,1	7,7	12,3	3,3
Annet ¹⁾	3,5	4,4	7,3	9,2	8,7	9,6
Hele økonomien	3,7	3,8	4,5	3,0	2,8	3,1

1) Skogbruk, hvalfangst, bergverksdrift, treforedlingsindustri, kjemisk industri, primær jern- og metallindustri, lufttransport.

Tabell 3.1. Inntektsutviklingen 1951—1969. Løpende kroner. Vekstrater.

Varegruppe	Gjennomsnittlig årlig vekstrate					Vekstrate	
	1951—1957	1957—1963	1963—1967	1967—1969	1967—1968	1968—1969	
Nettonasjonalprodukt	7,2	6,1	10,1	7,1	7,0	7,3	
Faktorinntekt i alt	7,1	5,9	9,8	7,2	7,3	7,1	
Lønn	8,9	7,9	10,2	7,8	7,6	8,1	
Eierinntekt	4,9	2,8	9,1	6,1	6,9	5,3	
Bedriftenes lønsutgifter pr. årsverk ¹⁾	7,5	6,7	8,7	5,8	5,5	6,1	
Utbetalt lønn, pr. årsverk ²⁾	..	..	7,8	5,3	4,7	5,8	
Inntekt av jordbruk pr. årsverk	8,4	4,4	9,4	12,5	23,2	2,7	
Inntekt av fiske pr. årsverk	1,8	3,3	20,6	÷12,4	÷23,7	0,5	
Eierinntekt i skjermede næringer (ekskl. jordbruk)	6,8	7,5	8,1	8,4	7,2	9,5	
Eierinntekt i importkonkurrerende næringer i alt	5,4	6,3	6,9	10,5	÷1,0	23,4	
Konsumvareindustri	1,1	5,4	1,7	9,3	14,5	4,2	
Investeringsvareindustri	10,0	7,0	10,3	11,3	÷10,4	36,3	
(Eierinntekt i eksportkonkurrerende næringer i alt)	2,3	÷7,5	14,8	÷3,8	0,8	÷8,3	
Do. uten fiske	2,7	÷8,6	13,9	÷1,4	7,0	÷9,2	
Sjøfart	4,1	÷17,3	22,8	÷38,3	8,4	÷64,9	
Annet ³⁾	1,7	÷3,9	10,5	12,4	6,3	18,7	
Gjennomsnittlig timefortjeneste i industrien ⁴⁾							
Menn	6,8	6,1	7,5		8,0		
Kvinner	6,7	6,6	9,2		8,7		

1) Inklusive arbeidsgivernes andel av premier til sosiale trygder.

2) Eksklusive arbeidsgivernes andel av premier til sosiale trygder.

3) Skogbruk, hvalfangst, bergverksdrift, treforedlingsindustri, kjemisk industri, primær jern- og metallindustri, lufttransport.

4) Eksklusive betaling for helge- og høytidsdager samt feriegodtgjørelse.

Tabell 4. *Inntektsutviklingen 1951—1969. Deflaterte tall.⁵⁾ Vekstrater.*

	Gjennomsnittlig årlig vekstrate				Vekstrate	
	1951— 1957	1957— 1963	1963— 1967	1967— 1969	1967— 1968	1968— 1969
Nettonasjonalprodukt	3,6	3,8	4,9	4,1	3,8	4,5
Faktorinntekt i alt	3,4	3,2	5,3	3,6	3,6	3,7
Lønn	5,2	5,2	5,7	4,2	3,8	4,6
Eierinntekt	1,3	0,2	4,6	2,5	3,1	1,9
Bedriftenes lønnsutgifter pr. årsverk ¹⁾	3,8	4,1	4,2	2,2	1,8	2,7
Utbetalt lønn, pr. årsverk ²⁾	..	..	3,3	1,7	1,1	2,4
Inntekt av jordbruk pr. årsverk	4,7	1,8	4,9	8,7	18,9	÷ 0,7
Inntekt av fiske pr. årsverk	÷1,7	0,7	15,6	÷15,4	÷26,4	÷ 2,7
Eierinntekt i skjermede næringer (ekskl. jord- bruk)	3,1	4,9	2,9	4,7	3,4	6,0
Eierinntekt i importkonkurrerende næringer i alt	1,8	3,7	1,9	6,8	÷ 4,5	19,4
Konsumvareindustri	÷2,3	2,8	÷2,5	5,6	10,4	1,0
Investeringsvareindustri	6,3	4,3	5,7	7,4	÷12,6	31,9
Eierinntekt i eksportkonkurrerende næringer i alt	÷1,3	÷ 9,8	10,1	÷ 7,1	÷ 2,7	÷11,2
Do. uten fiske	÷0,8	÷10,9	9,2	÷ 4,7	3,3	÷12,1
Sjøfart	0,5	÷19,3	17,7	÷40,4	4,5	÷66,0
Annet ³⁾	÷1,8	÷ 6,3	6,0	8,6	2,6	14,9
Gjennomsnittlig timefortjeneste i industrien⁴⁾						
Menn	3,2	3,5	3,1		4,3	
Kvinner	3,1	3,9	4,6		5,0	

1) Inklusive arbeidsgivernes andel av premier til sosiale trygder.

2) Eksklusive arbeidsgivernes andel av premier til sosiale trygder.

3) Skogbruk, hvalfangst, bergverksdrift, treforedlingsindustri, kjemisk industri, primær jern- og metallindustri, lufttransport.

4) Eksklusive betaling for helge- og høytidsdager.

5) Deflatert med nasjonalregnskapets konsumprisindeks.

Tabell 5. Faktorinntekt etter inntektsart. Prosent. Årlige tall.

	Lønn ¹⁾		Eierinntekt i				Faktor- inntekt i alt
	I alt	Herav: arbeids- givernes andel av trygde- premier	Jord- bruk	(Andre) Skjermede konkurr. næringer	Import- konkurr. næringer	Eksporth- konkurr. næringer	
1951—1956 gjennomsnitt	56,5	1,0	6,4	19,9	3,7	13,8	100,0
1957	57,9	1,1	5,7	19,3	3,1	14,0	100,0
1958	63,0	1,4	5,8	19,1	3,3	8,8	100,0
1959	64,1	2,0	6,4	19,3	3,0	7,2	100,0
1960	63,4	2,2	5,6	20,6	2,8	7,6	100,0
1961	63,3	2,5	5,4	20,8	3,2	7,3	100,0
1962	65,7	3,2	4,7	20,2	3,2	6,2	100,0
1963	64,8	3,3	4,6	21,2	3,2	6,2	100,0
1964	64,0	3,4	4,4	20,6	3,2	7,8	100,0
1965	63,4	3,6	4,3	20,3	3,1	8,9	100,0
1966	64,6	4,2	4,2	20,0	3,0	8,2	100,0
1967	65,8	5,4	4,0	19,9	2,9	7,4	100,0
1968	65,9	5,9	4,6	19,9	2,6	7,0	100,0
1969	66,5	6,1	4,2	20,3	3,0	6,0	100,0

1) Bedriftenes lønnsutgifter inklusive arbeidsgiverandel av trygdepremier.

Tabell 6. Eierinntekt i konkurranseutsatte næringer i prosent av faktorinntekt. Årlige tall.

	Konkur- ranseut- satte næringer i alt	Importkonk. nær.		Eksporthkonkurrerende næringer				
		Konsum- vare- industri	Investe- rings- vare- industri	Skog- bruk	Fiske	Sjø- fart	Indu- stri ¹⁾	Annet ²⁾
1951—1956 gjennomsnitt	17,3	1,7	1,8	2,5	1,8	4,0	4,4	1,1
1957	17,1	1,4	1,7	2,8	1,2	5,7	3,4	0,9
1958	12,1	1,2	2,1	2,6	1,0	1,8	2,9	0,5
1959	10,2	1,3	1,7	2,1	1,2	0,5	3,0	0,4
1960	10,4	1,4	1,4	2,0	1,1	0,8	3,4	0,3
1961	10,5	1,4	1,8	2,1	1,0	1,0	2,7	0,5
1962	9,5	1,3	1,9	1,9	0,9	1,0	2,1	0,4
1963	9,4	1,4	1,8	1,6	0,9	1,3	1,9	0,5
1964	11,0	1,2	2,0	1,7	1,1	2,0	2,3	0,7
1965	12,0	1,0	2,1	1,7	1,7	1,8	2,9	0,8
1966	11,2	1,1	1,9	1,4	1,9	1,6	2,5	0,8
1967	10,3	1,0	1,9	1,3	1,3	2,0	2,0	0,8
1968	9,6	1,0	1,6	1,0	0,9	2,0	2,4	0,7
1969	9,0	1,0	2,0	1,0	0,8	0,7	2,8	0,7

1) Treforedlingsindustri, kjemisk industri, primær jern- og metallindustri.

2) Hvalfangst, bergverksdrift, lufttransport.

Tabell 7. *Lønn¹⁾ i prosent av faktorinntekt etter næring («gruppevise lønnsandeler»).*
Årlige tall.

	Lønnsandel i							
	Hele økonomien	Skjermede næringer utenom jordbruk	Importkonk. næringer			Eksportkonk. næringer		
			I alt	Herav		I alt	Herav	
			Konsumvareindustri	Investeringsvareindustri		Sjøfart	Eks.konk. unntatt sjøfart og fiske ²⁾	
1951—1956 gjennomsnitt	56,5	64,9	66,7	62,1	70,1	45,7	49,9	47,3
1957	57,9	66,3	69,1	64,8	71,9	46,3	43,5	50,3
1958	63,0	68,7	68,9	67,5	69,6	59,2	73,7	55,3
1959	64,1	69,0	71,6	66,6	74,6	63,9	91,7	56,8
1960	63,4	67,3	72,9	65,5	77,6	61,9	86,4	55,2
1961	63,3	67,2	70,7	66,1	73,5	62,2	82,0	56,6
1962	65,7	69,0	71,5	67,8	73,6	65,7	83,6	60,5
1963	64,8	67,8	71,5	67,0	74,1	64,8	79,3	61,2
1964	64,0	68,1	71,3	69,5	72,3	59,0	71,2	56,3
1965	63,4	68,4	72,0	71,8	72,1	55,0	72,5	52,2
1966	64,6	69,2	73,4	70,5	74,8	56,8	74,1	56,1
1967	65,8	69,7	74,5	71,5	75,9	59,5	70,8	58,7
1968	65,9	70,0	75,7	69,2	78,7	60,5	70,5	58,2
1969	66,5	70,0	72,4	69,0	73,9	63,8	87,7	55,3

1) Bedriftenes lønnsutgifter inklusive arbeidsgiverandel av trygdepremier.

2) Skogbruk, hvalfangst, bergverksdrift, treforedlingsindustri, kjemisk industri, primær jern- og metallindustri, lufttransport.

Tabell 8. *Innenlandske priser, eksport- og importpriser.*

	Gjennomsnittlig årlig vekstrate				Vekstrate	
	1951—1957	1957—1963	1963—1967	1967—1969	1967—1968	1968—1969
Eksportpriser i alt	0,8	÷3,4	2,3	÷0,5	÷0,5	÷0,6
Av dette:						
Skipsfartstjenester	1,7	÷5,3	2,0	÷1,8	0,7	÷4,2
Vareeksport (inkl. nye skip)	÷0,9	÷1,6	1,8	÷0,9	÷2,7	1,1
Importpriser i alt	1,8	÷1,9	1,1	0,8	0,5	1,1
Av dette:						
Varer uten skip	0,3	÷2,2	0,3	÷0,3	÷2,3	1,7
Skip	6,5	÷1,8	2,5	11,5	22,9	1,2
Bytteforholdet overfor utlandet	÷1,0	÷1,5	1,1	÷1,3	÷1,0	÷1,6
Nasjonalregnskapets indeks for konsum og investering	4,0	2,4	4,1	4,3	5,0	3,6
Nasjonalregnskapets konsumprisindeks	3,5	2,4	4,3	3,5	3,6	3,3
Konsumprisindeksen	3,8	3,0	4,4	3,3	3,5	3,1

Tabell 9. Kryssløpsregnskap 1969. Mill. kroner.

Mottaker Leve- rende sektor	Jord- bruk	Skjer- mede næringer	Import- konkur- rende næringer	Ekspor- konkur- rende næringer	Fiske	Sjø- fart	Privat konsum	Offentlig konsum og inves- tering	Eksport	I alt
Jordbruk inkl. mjølkeforedl.	—	1 512	27	86	—	—	2 316	9	360	4 310
Skjermede næ- ringer	1 483	—	1 181	1 933	93	615	27 896	26 853	3 627	63 681
Importkon- kurr. nær.	37	2 377	—	289	33	69	3 348	3 637	2 977	12 767
Eksporkon- kurr. nær.	279	2 354	631	—	9	64	724	34	8 511	12 606
Fiske	42	579	7	309	—	7	116	7	63	1 130
Sjøfart	—	351	—	—	—	—	138	15	10 390	10 894
Import	177	3 775	3 713	3 383	84	2 991	5 304	8 104	144	27 675
Overførings- konti	—	—	—	—	—	—	215	÷ 3 118	2 903	—
Bearbeidings- verdi ¹⁾	2 292	52 733	7 208	6 606	911	7 148	—	—	—	76 898
I alt	4 310	63 681	12 767	12 606	1 130	10 894	40 057	35 541	28 975	209 961
Av dette:										
Lønn	297	25 783	4 370	3 031	101	2 600	—	—	—	36 182
Eierinntekt	2 265	11 049	1 664	2 454	441	362	—	—	—	18 235
Ind. skatter	10	9 474	675	83	—	17	—	—	—	10 259
÷ Subsidiar	1 256	1 654	110	229	48	119	—	—	—	3 416
Kapitalstilt	976	8 081	609	1 267	417	4 288	—	—	—	15 638

A. Bruttonasjonalprodukt i faste priser¹⁾ etter næringsgruppe. Årlige tall.

Mill. kr.	1957	1958	1959	1960	1961	1962	1963	1964	1965	1966	1967	1968	1969
Jordbruk i alt	1 619	1 607	1 647	1 603	1 720	1 598	1 651	1 605	1 614	1 672	1 626	1 775	1 648
Jordbruk	1 795	1 746	1 790	1 764	1 932	1 788	1 857	1 793	1 778	1 786	1 800	1 959	1 792
Mjølkeforedling	÷ 176	÷ 139	÷ 143	÷ 161	÷ 212	÷ 170	÷ 206	÷ 188	÷ 164	÷ 114	÷ 174	÷ 184	÷ 144
Andre skjermede næringer	16 719	16 671	17 274	18 233	24 990	25 813	27 181	28 364	29 376	30 486	32 017	33 035	34 776
Importkonkurrerende næringer i alt	2 689	2 671	2 761	3 061	3 778	3 951	4 062	4 332	4 490	4 741	4 930	4 969	5 223
Konsumvareindustri i alt	1 230	1 151	1 251	1 385	1 622	1 655	1 695	1 720	1 713	1 794	1 810	1 849	1 921
Tobakksindustri	249	253	258	264	374	375	377	364	350	339	346	349	346
Tekstilindustri	313	296	296	334	399	408	421	431	430	438	431	413	434
Bekledningsindustri	450	398	474	487	498	496	535	537	501	529	507	476	474
Gummivareindustri	61	62	72	86	86	93	90	99	106	111	111	117	116
Kull- og mineraloljeforedling	—	—	—	45	92	105	85	85	90	104	129	186	204
Diverse industri	157	142	151	169	173	178	187	204	236	273	286	308	347
Investeringsvareindustri i alt	1 459	1 520	1 510	1 676	2 156	2 296	2 367	2 612	2 777	2 947	3 120	3 120	3 302
Jern- og metallvareindustri	687	732	768	807	617	677	692	763	790	834	895	896	953
Maskinindustri	287	300	299	398	408	476	456	498	550	598	576	565	603
Elektroteknisk industri	485	488	443	471	676	666	669	751	796	841	916	923	947
Skipsindustri	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Eksporthkonkurrerende næringer i alt	7 591	7 650	8 149	8 677	8 757	9 197	9 775	10 703	11 845	12 519	13 623	14 344	14 599
Skogbruk	865	840	780	780	936	919	878	930	949	845	870	817	821
Fiske	559	493	536	522	606	565	584	653	854	976	1 122	942	893
Sjøfart	3 388	3 525	3 781	4 174	4 033	4 365	4 791	5 113	5 654	6 084	6 731	7 312	7 166
Hvalfangst	237	215	212	162	163	164	73	96	79	47	35	19	3
Bergverksdrift	320	321	327	350	322	355	386	410	446	463	537	558	621
Treforedlingsindustri	764	741	825	886	740	747	815	936	1 004	982	1 021	1 096	1 196
Kjemisk industri ²⁾	711	684	739	703	875	924	1 018	1 087	1 235	1 364	1 403	1 444	1 533
Primær jern- og metallindustri	625	673	784	890	938	978	990	1 192	1 318	1 366	1 454	1 654	1 805
Lufttransport	122	153	165	210	144	180	240	286	306	392	450	502	561
Hele økonomien	28 618	28 599	29 831	31 574	39 245	40 559	42 669	45 004	47 329	49 418	52 196	54 123	56 246

1) 1955-priser for årene 1957—1960 og 1961-priser for årene 1961—1969.

2) Inkluderer kull- og mineraloljeforedling for årene 1949—1959.

Om grunnlaget for inntektsoppgjørene 1970.

B. Faktorinntekt etter næringsgruppe. Årlige tall.

Mill. kr.	1957	1958	1959	1960	1961	1962	1963	1964	1965	1966	1967	1968	1969
Jordbruk i alt	1 548	1 525	1 753	1 666	1 738	1 644	1 741	1 813	1 983	2 056	2 196	2 607	2 562
Jordbruk	1 432	1 424	1 616	1 511	1 574	1 433	1 486	1 543	1 654	1 706	1 828	2 212	2 079
Mjølkeforedling	116	101	137	155	164	211	255	270	329	350	368	395	483
Andre skjermede næringer	13 190	13 733	14 715	15 987	17 552	19 394	21 370	23 170	25 481	27 878	31 084	33 640	36 832
Importkonkurrerende næringer i alt	2 342	2 375	2 459	2 653	3 047	3 366	3 654	4 017	4 378	4 863	5 344	5 549	6 034
Konsumvareindustri i alt	917	840	931	1 036	1 143	1 221	1 341	1 387	1 417	1 582	1 668	1 771	1 828
Tobaksindustri	45	45	46	53	40	30	67	54	37	50	45	43	83
Tekstilindustri	267	251	282	307	328	349	374	401	427	449	468	432	424
Bekledningsindustri	419	377	427	447	464	488	544	565	553	604	615	600	603
Gummivareindustri	54	52	63	70	72	85	89	101	114	131	133	147	118
Kull- og mineraloljeforedling	—	—	—	40	89	102	91	68	62	86	125	231	236
Diverse industri	132	115	113	119	150	167	176	198	224	262	282	318	364
Investeringsvareindustri i alt	1 425	1 535	1 528	1 617	1 904	2 145	2 313	2 630	2 961	3 281	3 676	3 778	4 206
Jern- og metallvareindustri	633	698	700	718	531	620	659	760	795	863	957	994	1 104
Maskinindustri													
Elektroteknisk industri	254	265	254	308	378	382	492	522	573	616	704	725	906
Skipsindustri	538	572	574	591	656	705	740	880	1 067	1 185	1 390	1 428	1 546
Eksporthkonkurrerende næringer i alt	6 001	4 848	4 760	5 079	5 332	5 412	5 751	6 784	7 859	8 190	8 696	9 000	8 989
Skogbruk	996	931	813	833	918	901	847	934	1 040	922	946	796	804
Fiske	364	326	409	383	374	344	373	459	733	916	726	557	541
Sjøfart	2 318	1 489	1 323	1 445	1 595	1 754	2 026	2 431	2 590	2 695	3 269	3 505	2 963
Hvalfangst	160	95	91	59	73	50	18	70	81	49	27	3	1
Bergverksdrift	325	288	268	282	280	306	346	365	427	505	539	580	684
Treforedlingsindustri	551	497	526	599	538	498	527	634	666	621	650	794	905
Kjemisk industri ¹⁾	573	570	639	612	684	711	770	843	1 064	1 158	1 071	1 093	1 175
Primær jern- og metallindustri	665	614	650	818	787	779	735	916	1 118	1 148	1 251	1 476	1 743
Lufttransport	49	38	41	48	83	69	109	132	140	176	217	199	173
Hele økonomien	23 081	22 481	23 687	25 385	27 669	29 816	32 516	35 784	39 701	42 987	47 320	50 796	54 417

1) Inkluderer kull- og mineraloljeforedling for årene 1957—1959.

C. Lønn¹⁾ etter næringsgruppe. Årlige tall.

Mill. kr.	1957	1958	1959	1960	1961	1962	1963	1964	1965	1966	1967	1968	1969
Jordbruk i alt	224	225	228	241	244	245	244	252	266	273	292	279	297
Jordbruk	168	166	158	146	135	131	126	124	125	131	133	131	138
Mjølkeforedling	56	59	70	95	109	114	118	128	141	142	159	148	159
Andre skjermede næringer	8 745	9 439	10 153	10 765	11 794	13 379	14 490	15 783	17 421	19 289	21 673	23 554	25 783
Importkonkurrerende næringer i alt	1 619	1 636	1 760	1 933	2 155	2 407	2 611	2 865	3 154	3 570	3 981	4 200	4 370
Konsumvareindustri i alt	594	567	620	679	756	828	898	964	1 018	1 115	1 194	1 227	1 261
Tobakksindustri	29	25	27	28	29	32	34	35	37	40	42	46	48
Tekstilindustri	192	174	198	208	228	254	275	299	313	336	363	351	354
Bekledningsindustri	263	256	271	288	317	331	365	383	386	416	432	431	436
Gummivareindustri	40	44	47	52	55	65	70	71	80	94	100	112	109
Kull- og mineraloljeforedling	—	—	—	22	27	29	28	34	42	45	55	62	62
Diverse industri	70	68	77	81	100	117	126	142	160	184	202	225	252
Investeringsvareindustri ialt	1 025	1 069	1 140	1 254	1 399	1 579	1 713	1 901	2 136	2 455	2 787	2 973	3 109
Jern- og metallvareindustri	464	472	519	357	395	452	487	543	605	664	747	810	836
Maskinindustri	171	185	200	215	238	277	311	337	380	427	488	519	556
Elektroteknisk industri	390	412	421	455	508	553	576	657	755	899	1 022	1 069	1 166
Skipsindustri	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Eksporthkonkurrerende næringer i alt	2 777	2 870	3 041	3 145	3 316	3 553	3 725	4 001	4 323	4 648	5 172	5 449	5 732
Skogbruk	352	345	315	317	347	348	336	327	341	330	333	301	290
Fiske	98	95	108	102	107	83	69	75	75	83	100	104	100
Sjøfart	1 008	1 097	1 213	1 249	1 307	1 466	1 606	1 732	1 879	1 996	2 315	2 471	2 600
Hvalfangst	122	110	104	98	97	84	40	49	28	29	14	7	—
Bergverksdrift	159	152	148	156	156	161	181	182	206	227	251	264	285
Treforedlingsindustri	338	344	375	407	444	462	488	524	558	596	615	644	688
Kjemisk industri ²⁾	333	345	362	364	376	429	449	490	538	599	652	664	673
Primær jern- og metallindustri	324	334	363	393	425	462	480	543	598	666	746	826	914
Lufttransport	43	48	53	59	57	58	76	79	100	122	146	168	182
Hele økonomien	13 365	14 170	15 182	16 084	17 509	19 584	21 070	22 901	25 164	27 780	31 118	33 482	36 182
Herav arbeidsgiverandel av trygdepremier	265	309	481	568	682	944	1 063	1 204	1 449	1 789	2 578	2 989	3 333

1) Inklusive arbeidsgiverandel av trygdepremier.

2) Inkluderer kull- og mineraloljeforedling for årene 1957—1959.

Om grunnlaget for innlekkingsoppgjørene 1970.

D. Eierinntekt etter næringsgruppe. Årlige tall.

Mill. kr.	1957	1958	1959	1960	1961	1962	1963	1964	1965	1966	1967	1968	1969
Jordbruk i alt	1 324	1 300	1 525	1 425	1 494	1 399	1 497	1 561	1 717	1 783	1 904	2 328	2 265
Jordbruk	1 264	1 258	1 458	1 365	1 439	1 302	1 360	1 419	1 529	1 575	1 695	2 081	1 941
Mølkeforedling	60	42	67	60	55	97	137	142	188	208	209	247	324
Andre skjermede næringer	4 445	4 294	4 562	5 222	5 758	6 015	6 880	7 387	8 060	8 589	9 411	10 086	11 049
Importkonkurrerende næringer i alt	723	739	699	720	892	959	1 043	1 152	1 224	1 293	1 363	1 349	1 664
Konsumvareindustri i alt	323	273	311	357	387	393	443	423	399	467	474	544 ^b	567
Tobakksindustri	16	20	19	25	11	÷ 2	33	19	—	10	3	÷ 3	35
Tekstilindustri	75	77	84	99	100	95	99	102	114	113	105	81	70
Bekleddningsindustri	156	121	156	159	147	157	179	182	167	188	183	169	167
Gummivareindustri	14	8	16	18	17	20	19	30	34	37	33	35	9
Kull- og mineraloljeforedling	—	—	—	18	62	73	63	34	20	41	70	169	174
Diverse industri	62	47	36	38	50	50	50	56	64	78	80	93	112
Investeringsvareindustri i alt	400	466	388	363	505	566	600	729	825	826	889	805 ^d	1 097
Jern- og metallvareindustri	169	226	181	146	136	168	172	217	190	199	210	184	268
Maskinindustri	83	80	54	81	101	161	111	131	146	190	137	112	94
Elektroteknisk industri	148	160	153	136	148	85	153	158	177	151	174	150	355
Skipsindustri	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Skipsindustri	148	160	153	136	148	152	164	223	312	286	368	359	380
Ekspportkonkurrerende næringer i alt	3 224	1 978	1 719	1 934	2 016	1 859	2 026	2 783	3 536	3 542	3 524	3 551	3 257
Skogbruk	644	586	498	516	571	553	511	607	699	592	613	495	514
Fiske	266	231	301	281	267	261	304	384	658	833	626	450	441
Sjøfart	1 310	392	110	196	288	288	420	699	711	699	954	1 034	363
Hvalfangst	38	÷ 15	÷ 13	÷ 39	÷ 24	÷ 34	÷ 22	21	53	20	13	÷ 4	1
Bergverksdrift	166	136	120	126	124	145	165	183	221	278	288	316	399
Treforedlingsindustri	213	153	151	182	94	36	39	110	108	25	35	150	217
Kjemisk industri ¹⁾	240	225	277	248	308	282	321	353	526	559	419	429	502
Primær jern- og metallindustri	341	280	287	425	362	317	255	373	520	482	505	650	829
Lufttransport	6	÷ 10	÷ 12	÷ 11	26	11	33	53	40	54	71	31	÷ 9
Hele økonomien	9 716	8 311	8 505	9 301	10 160	10 232	11 446	12 883	14 537	15 207	16 202	17 314	18 235

1) Inkluderer kull- og mineraloljeforedling for årene 1957—1959.

E. Årsverk etter næringsgruppe. 1 000 beregnede årsverk. Årlige tall.

	1957	1958	1959	1960	1961	1962	1963	1964	1965	1966	1967	1968	1969
Jordbruk i alt	287	278	272	264	261	255	249	244	238	228	219	211	202
Av dette: Lønsmottakere	29	27	26	23	22	21	19	19	17	16	16	15	15
Jordbruk	281	272	266	258	254	248	242	237	231	222	213	205	196
Av dette: Lønsmottakere	23	21	20	17	15	14	12	12	10	10	10	9	9
Mjølkeforedling	6	6	6	6	7	7	7	7	7	6	6	6	6
Av dette: Lønsmottakere	6	6	6	6	7	7	7	7	7	6	6	6	6
Andre skjermede næringer	824	825	836	847	861	873	895	909	927	939	959	985	1 011
Av dette: Lønsmottakere	724	725	737	748	763	774	795	809	825	837	857	884	910
Importkonkurrerende næringer i alt	151	143	144	144	149	151	154	155	157	160	163	163	164
Av dette: Lønsmottakere	134	127	129	131	137	139	144	145	147	150	153	154	154
Konsumvareindustri i alt	71	65	65	64	64	63	64	63	62	61	60	59	58
Av dette: Lønsmottakere	59	54	56	55	57	56	59	57	56	55	54	54	52
Tobakksindustri	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Av dette: Lønsmottakere	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Tekstilindustri	21	19	19	19	19	19	19	19	19	18	18	16	16
Av dette: Lønsmottakere	19	17	18	18	18	18	19	19	18	17	17	16	15
Bekledningsindustri	35	32	32	32	31	30	30	29	27	27	26	26	25
Av dette: Lønsmottakere	28	26	26	26	26	25	26	24	23	23	21	21	20
Gummivareindustri	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4
Av dette: Lønsmottakere	3	3	3	3	4	4	4	4	4	4	4	4	4
Kull- og mineralolje-foredling	1	1	1	1	1	1	1	1	2	2	2	2	2
Av dette: Lønsmottakere	1	1	1	1	1	1	1	1	2	2	2	2	2
Diverse industri	8	7	7	6	7	7	8	8	8	8	8	9	9
Av dette: Lønsmottakere	6	5	6	5	6	6	7	7	7	7	8	9	9
Investeringsvareindustri i alt	80	78	79	80	85	88	90	92	95	99	103	104	106
Av dette: Lønsmottakere	75	73	73	76	80	83	85	88	91	95	99	100	102
Jern- og metallvareindustri	—	—	—	—	25	26	27	28	28	28	29	30	31
Av dette: Lønsmottakere	—	—	—	—	23	24	25	26	26	27	28	29	29
Maskinindustri	38	36	38	38	15	16	16	16	17	17	18	18	19
Av dette: Lønsmottakere	34	32	34	35	14	15	15	16	16	16	17	17	18
Elektroteknisk industri	12	13	13	14	15	16	17	17	17	18	19	19	19
Av dette: Lønsmottakere	12	13	13	14	14	15	16	16	17	17	18	18	19
Skipsindustri	30	29	28	28	30	30	30	31	33	36	37	37	37
Av dette: Lønsmottakere	29	28	26	27	29	29	29	30	32	35	36	36	36

Om grunnlaget for inntektsoppgjørene 1970.

E (forts.). Årsverk etter næringsgruppe. 1 000 beregnede årsverk. Årlige tall.

	1957	1958	1959	1960	1961	1962	1963	1964	1965	1966	1967	1968	1969
Eksporthkonkurrerende næringer i alt	213	211	211	215	212	209	205	205	203	200	198	193	187
Av dette: Lønsmottakere	168	170	171	176	174	172	166	167	167	164	162	159	155
Skogbruk	31	29	26	25	24	22	22	21	20	18	17	14	13
Av dette: Lønsmottakere	23	22	19	18	18	17	16	16	15	13	12	10	10
Fiske	45	43	42	41	39	39	38	37	36	35	35	35	34
Av dette: Lønsmottakere	10	11	11	10	9	8	7	6	6	6	7	8	7
Sjøfart	56	58	61	64	64	63	64	65	64	62	61	59	58
Av dette: Lønsmottakere	54	56	59	63	62	62	62	63	63	61	59	57	55
Hvalfangst	4	4	4	4	4	3	1	1	1	1	0	0	0
Av dette: Lønsmottakere	4	4	4	4	4	3	1	1	1	1	0	0	0
Bergverksdrift	9	9	8	9	9	9	9	8	8	9	9	9	10
Av dette: Lønsmottakere	9	9	8	9	9	9	9	8	8	8	8	8	9
Treforedlingsindustri	24	24	25	26	26	26	25	25	26	24	24	23	22
Av dette: Lønsmottakere	24	24	25	26	26	26	25	25	26	24	24	23	22
Kjemisk industri	21	21	22	22	21	22	22	22	22	23	23	22	21
Av dette: Lønsmottakere	21	21	22	22	21	22	22	22	22	23	23	22	21
Primær jern- og metallindustri	21	21	21	22	23	23	22	24	24	25	26	27	27
Av dette: Lønsmottakere	21	21	21	22	23	23	22	24	24	25	26	27	27
Lufttransport	2	2	2	2	2	2	2	2	2	3	3	4	4
Av dette: Lønsmottakere	2	2	2	2	2	2	2	2	2	3	3	4	4
Hele økonomien	1 475	1 457	1 463	1 470	1 483	1 488	1 503	1 513	1 525	1 527	1 539	1 552	1 564
Av dette: Lønsmottakere	1 055	1 049	1 063	1 078	1 096	1 106	1 124	1 140	1 156	1 167	1 188	1 212	1 234

Om grunnlaget for inntektsoppsettene 1970.